

Standard Eurobarometer

European
Commission

EUROBAROMETRUL 62

OPINIA PUBLICĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

TOAMNA 2004

RAPORTUL NAȚIONAL

ROMÂNIA

Sondajul a fost cerut și coordonat de Directoratul General de Presă și Comunicare.

Raportul a fost produs pentru Delegația Comisiei Europene în România.

Documentul nu reprezintă în mod necesar punctul de vedere al Delegației.

Interpretările și opiniile pe care le conține aparțin exclusiv autorului.

Sumar

<i>Sinteza</i>	4
Valori	5
Sensul personal al integrării	6
Rolul UE	7
Instituții ale UE	8
Cunoaștere	8
Încredere	9
<i>Introducere</i>	11
<i>Românii despre UE</i>	12
Cunoașterea instituțiilor europene	12
Simboluri	12
Instituții	12
Proceduri	16
Media	19
Sentimente	21
Imagine pozitivă/negativă	21
Îngrijorări și speranțe	23
<i>Agenda publică românească</i>	26
Teme	26
Așteptări față de UE	27
Decidenți	29
<i>Calitatea vieții în timp</i>	31
Prezent față de trecut	31
Prezent și viitor	33
<i>Valori și identități</i>	38
Încredere în instituții	38
Percepția democrației	41
Mândria de a fi român/european	43
Identități spațiale	49
<i>Concluzii</i>	53
<i>Anexe</i>	55
Eurobarometre standard 62 : specifications techniques	55
Chestionarul folosit pentru sondaj	57
<i>Note</i>	84

Abrevieri

EB62 Eurobarometru, date culese 2 octombrie - 8 noiembrie 2004

UE25 Uniunea Europeană, date la nivelul tuturor țărilor membre

UE15 Europa celor 15 sau a „vechilor state membre”

NSM Europa noilor state membre, din valul de aderare 2004

TC Țări candidate pentru UE: Bulgaria, Croația, România, Turcia și Cipru (date pentru zona de Nord)

Tabele

<i>Tabelul 1. Instituțiile cu scor maxim și minim de încredere.....</i>	<i>6</i>
<i>Tabelul 2. Gruparea țărilor din EB62 funcție de acțiunile așteptate din partea UE</i>	<i>8</i>
<i>Tabelul 3. Ponderea persoanelor care cunosc semnificația steagului UE pe valuri de aderare în UE.....</i>	<i>12</i>
<i>Tabelul 4. Numărul mediu de instituții europene de care persoanele intervievate au auzit, pe categorii de țări și de localități.....</i>	<i>15</i>
<i>Tabelul 5. Cunoașterea unor detalii de funcționare a UE</i>	<i>17</i>
<i>Tabelul 6. Competența de cunoaștere instituțională europeană pe categorii de țări (%).....</i>	<i>18</i>
<i>Tabelul 7. Surse de informare despre UE funcție de competența instituțională europeană, România (%) ...</i>	<i>19</i>
<i>Tabelul 8. Surse de informare despre UE funcție de competența instituțională europeană,</i>	<i>19</i>
<i>Tabelul 9 „Cum preferați să obțineți informații despre Uniunea Europeană?” România și UE25</i>	<i>20</i>
<i>Tabelul 10 „Ce înseamnă pentru dumneavoastră personal Uniunea Europeană?” (%).....</i>	<i>23</i>
<i>Tabelul 11. Temeri în legătură cu construcția Europei, cu Uniunea Europeană (%).....</i>	<i>25</i>
<i>Tabelul 12. Percepția celor mai importante probleme cu care se confruntă țara.....</i>	<i>26</i>
<i>Tabelul 13. Percepția celor mai importante probleme cu care se confruntă România, pe regiuni de dezvoltare</i>	<i>27</i>
<i>Tabelul 14. Ponderea persoanelor care consideră că deciziile ar trebui adoptate de guvernul României împreună cu UE, pe domenii și categorii de țări.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabelul 15. Situația personală actuală față de cea din trecut.....</i>	<i>31</i>
<i>Tabelul 16. Percepția dinamicii calității vieții pe categorii de vârstă-rezidență, România (%).....</i>	<i>33</i>
<i>Tabelul 17. Tipuri de pesimism/optimism pe categorii de țări</i>	<i>34</i>
<i>Tabelul 18. Satisfacție și optimism pe cele șase „lumi sociale” * ale României (%)</i>	<i>35</i>
<i>Tabelul 19. Ponderea românilor care au încredere în justiție pe categorii de vârstă, rezidență și de competență în cunoașterea instituțiilor europene (%).....</i>	<i>40</i>
<i>Tabelul 20. Ponderea persoanelor mulțumite de funcționarea democrației în propria țară și în UE, pe categorii de țări, rezidență și gen (%).....</i>	<i>42</i>
<i>Tabelul 21. Satisfacție față de funcționarea democrației din UE pe categorii de țări și nivel de competență în evaluarea instituțiilor europene</i>	<i>43</i>
<i>Tabelul 22. Mândria de a fi român sau/și european pe regiuni de dezvoltare în România</i>	<i>46</i>
<i>Tabelul 23. Orientare națională pe categorii de rezidență și vârstă în România (%)</i>	<i>49</i>
<i>Tabelul 24. Relația între atașamentul spațial și cel național-european în România (%)</i>	<i>49</i>
<i>Tabelul 25. Tipuri de atașament față de regiune, țară și Europa (%).....</i>	<i>51</i>

Figuri

<i>Figura 1. Încredere și cunoaștere în raport cu instituții europene, pe țări.....</i>	<i>10</i>
<i>Figura 2. Ponderea persoanelor care „au auzit” despre diferite instituții europene, UE25 și România.....</i>	<i>13</i>
<i>Figura 3. Persoanele care au auzit despre și au încredere în Parlamentul European, România.....</i>	<i>13</i>
<i>Figura 4. Persoanele care au auzit despre și au încredere în Parlamentul European, UE25.....</i>	<i>14</i>
<i>Figura 5. Numărul mediu de instituții europene de care persoanele intervievate au auzit.....</i>	<i>15</i>

<i>Figura 6. Ponderea persoanelor care știu că „membrii Parlamentului European sunt aleși în mod direct de către cetățenii Uniunii Europene”</i>	16
<i>Figura 7. „Cât de mult credeți că știți despre Uniunea Europeană, despre politicile și instituțiile sale?”</i>	18
<i>Figura 8 “În general credeți că mass media din România vorbește prea mult, atât cât trebuie sau prea puțin despre Uniunea Europeană?”</i>	21
<i>Figura 9. Imaginea despre Uniunea Europeană</i>	22
<i>Figura 10. Îngrijorări și speranțe asociate cu UE, România comparativ cu UE15 și cu anul 2004 de aderare europeană</i>	24
<i>Figura 11. Rolul UE în rezolvarea unor probleme sociale în viziunea românilor</i>	28
<i>Figura 12. Ce acțiuni ar trebui să realizeze UE cu prioritate în viziunea cetățenilor din șase țări</i>	29
<i>Figura 13. Situația personală actuală comparată cu cea de acum cinci ani</i>	32
<i>Figura 14. Tipuri de pesimism/optimism pe țări</i>	34
<i>Figura 15. Ponderea persoanelor care consideră că, în următorii cinci ani, vor trăi mai bine decât în prezent, pe categorii de vârstă și pe țări</i>	36
<i>Figura 16. Factori care favorizează optimismul și satisfacția populației din România</i>	37
<i>Figura 17. Ponderea persoanelor care au încredere în diferite instituții</i>	38
<i>Figura 18. Gruparea țărilor funcție de similitudinea profilurilor de încredere în instituții interne</i>	39
<i>Figura 19. Ponderea persoanelor mulțumite de modul în care funcționează democrația în propria țară și în UE</i>	41
<i>Figura 20. Mândria națională pe țări</i>	44
<i>Figura 21. Gruparea țărilor funcție de profilul identitar dominant</i>	47
<i>Figura 22. Tipuri de orientări identitare</i>	48
<i>Figura 23. Localismul în Europa, pe țări</i>	52

Sinteză

Raportul – primul realizat pentru România în seria analizelor naționale bazate pe date ale Eurobarometrului - are ca principal obiectiv prezentarea opiniilor pe care le au românii despre Uniunea Europeană (UE), despre problemele și instituțiile românești și despre valorile europene

Principalele întrebări la care se încearcă formularea unui răspuns, în acest raport, sunt:

➤ Cum percep românii UE?	Ce știi despre instituțiile europene?
Ce imagini, îngrijorări și speranțe nutresc față de Uniune?
➤ Care este agenda publică românească?	Ce teme majore o caracterizează?
Ce așteaptă de la UE pentru rezolvarea problemelor naționale?
Ce rol acordă UE și guvernului național în rezolvarea problemelor lor?
➤ Cum își percep românii propria viață?	Acum față de cinci ani înaintea
În viitor față de prezent
➤ Ce cred românii despre	Propriile instituții
Democrația din țară față de cea din UE
Localitatea, regiunea, țara și continentul în care trăiesc

Datele folosite pentru analiză au fost culese, în România, de către TNS CSOP în perioada 14-27 octombrie 2004, pe un eșantion reprezentativ la nivel național de 1012 persoane de 15 ani și peste¹.

Opiniile înregistrate în România în cadrul EB62 sunt comparate cu cele din:

- UE
- vechile țări ale Uniunii (UE15)
- populația din noile state membre (NSM)
- populația din alte țări candidate (TCandidate)
- situația din țările cu care se aseamănă cel mai mult din perspectiva anumitor indicatori de opinie.

Raportul insistă în mod particular asupra perspectivei comparative a profilului de opinie al „românului mediu” în context european. În același timp, raportul adoptă sistematic analiza datelor prin raportare la subcategoriile de populație definite în funcție de vârstă, mediu rezidențial, educație, grad de cunoaștere a instituțiilor europene, raport între opțiunile naționale și cele europene etc.

Valori

Democrație

Românii, în concordanță cu modelul înregistrat la nivelul populației din NSM și din țările candidate, susțin că democrația în UE funcționează mai bine decât în propria lor țară. Situația contrastează cu cea manifestată de populația din EU15 unde opina dominantă este că democrația din spațiul național funcționează mai bine decât cea din spațiul european.

Cei mai mulțumiți de funcționarea democrației în România sunt cei de la sate (Tabelul 20), prin opoziție cu situația din UE unde cei mai mulțumiți de democrație sunt locuitorii orașelor mari.

Explicația ar putea fi dată de faptul că, la nivelul populației rurale românești, nivelul de așteptări față de funcționarea democrației pare să fie mai redus decât în spațiul urban.

Încredere în instituții

Instituțiile care captează încrederea românilor în cel mai înalt grad sunt biserica (82%), UE (74%), armata (72) și televiziunea și radioul (fiecare cu câte 71% scor de încredere). În perspectivă comparativă se poate constata că:

- scorul de încredere în Uniune este maxim în cazul României (74%, urmat de 68% în Lituania) în seria celor 30 de țări incluse în sondaj.
- încrederea în armată ocupă cel mai înalt rang pe ansamblul UE, iar în România este pe locul trei;
- ONGurile (organizațiile de caritate, în special) sunt valorizate mult mai mult în UE decât în România ;
- partidele politice ocupă cea mai proastă poziție în ierarhia de încredere atât în România cât și în NSM și în EU15;
- încrederea în justiție este redusă atât pentru români (rangul 13 pe o scală de la 1 încredere maximă, la 15 încredere minimă, pondere 26%) cât și pentru membrii NSM (rang 12, pondere 26%) cât și pentru cei din EU15 (rang 12, pondere 48%);
- Lituania, Slovacia, Bulgaria și Polonia sunt țările cele mai asemănătoare cu România sub aspectul profilului de încredere în instituții.

Tabelul 1. Instituțiile cu scor maxim și minim de încredere

încredere maximă (de la 1...)	România	NSM	EU15
	1.biserică	1.armată	1.armată
	2.UE	2.radio	2.poliție
	3.armată	3.ONG	3.ONG
încredere minimă (... la 15)
	13.justiție	13.guvern	13.guvern
	14.sindicate	14.parlament	14.mari companii
	15. partide	15.partide	15. partide

Identitate

Din acest punct de vedere, românii se încadrează în tipologia „50% -30% -10%”: jumătate sunt foarte mândri, peste o treime mândri și peste o zecime nu sunt mândri de identitatea lor națională. Alte țări care se integrează în acest model, în afara României, sunt Spania și Danemarca.

Dacă se ia în seamă, comparativ, intensitatea mândriei de a aparține unui grup național și cea de a fi european, pot fi distinse cinci tipuri culturale cu orientare: preponderent națională, preponderent europeană, european-națională, național-europeană și cu slabă specificare a opțiunii.

România face parte din grupul de țări de mare diversitate a orientărilor identitare, cu pondere relativ egală a celor patru tipuri cu grad mare de structurare a valorilor național-europene. O analiză de detaliu, sintetizată în Figura 21, evidențiază existența a cel puțin opt tipuri identitare la nivelul Europei.

Variațiile orientărilor identitare la nivelul regiunilor de dezvoltare ale țării este considerabilă (Tabelul 22):

- orientările de tip preponderent național sunt manifeste în special în regiunile Vest, Nord-Vest și Sud;
- orientarea preponderent europeană apare mai ales la populația din regiunea Centru și Sud-Est;
- orientarea compozită europeană și națională, de intensitate moderată este specifică persoanelor din Sud-Vest și din Nord-Vest;
- orientarea compozită european-națională, de intensitate accentuată este specifică persoanelor din București și din Nord-Est.

Sensul personal al integrării

„Ce înseamnă pentru dumneavoastră personal Uniunea Europeană?” a fost întrebarea pusă în chestionar pentru a identifica sensul personal asociat de fiecare cu integrarea europeană. Din acest punct de vedere, sentimentele dominante ale românilor sunt cele de speranță. Îngrijorările sunt prezente în proporții reduse (**Error! Reference source not found.**):

- marea speranță este cea de a circula liber în țările UE (64% dintre intervievați). Opinia apare mai ales la nivelul populației tinere și mature din mediul urban (75%). Cel mai puțin sensibili la această oportunitate sunt vârstnicii din rural.
- ideea de prosperitate economică, speranța de rang secund, este prezentă majoritar la populația de sub 55 de ani din lumea rurală;
- pacea, speranța de rangul trei, este specifică vârstnicilor din rural;
- asocierea integrării în UE cu sporirea democrației este specifică persoanelor de 35-54 de ani din mediul urban;
- temerile de șomaj și de sporire a infracționalității sunt manifeste în special la vârstnicii din urban;
- îngrijorarea referitoare la pierderea identității culturale a poporului român are o pondere redusă și pare să fie prezentă mai mult în urban decât în rural.

Principalele costuri sociale pe care românii le asociază integrării europene se referă la:

- creșterea traficului de droguri (46%);
- taxele către Uniune (46%) și
- dificultățile pentru agricultori (41%), îngrijorare manifestă în special la persoanele cu nivel ridicat de cunoaștere a modului de funcționare a instituțiilor europene (58% îngrijorați de problemele agricole din total „competenți” în cunoașterea instituțiilor europene).

Pe ansamblu însă, îngrijorările românilor sunt sub nivelul celor manifestate în UE (**Error! Reference source not found.**).

Rolul UE

Așteptările populației din România față de rolul Uniunii în rezolvarea problemelor cu care se confruntă țara sunt extrem de ridicate. Între 50% și 70% dintre români așteaptă ca UE să aibă un rol activ, pozitiv, în rezolvarea problemelor țării legate de terorism (70%), apărare (64%), nivelul de viață și economie (64%), infracționalitate (62%), protecția mediului (61%), îngrijirea sănătății și educație (50%).

În legătură cu fenomenele de criminalitate cu manifestare transnațională românii au o opinie apropiată de cea din țările recent admise în Uniune. Mai mult decât în Europa celor 15, la nivelul României și al țărilor care au aderat la Uniune în 2004 se consideră ca fiind dezirabilă intervenția Uniunii, alături de guvern, în luarea deciziilor pentru reducerea criminalității transnaționale.

Românii favorizează intervenția UE în luarea deciziei mai mult decât țările din Uniune în special în legătură cu fenomene de criminalitate internă și de aplicare a legislației.

Românii care știu mai bine cum funcționează instituțiile europene sunt tentați să acorde un rol mai important UE în luarea deciziilor referitoare la România.

Întrebați asupra primelor trei categorii de acțiuni pe care UE ar trebui să le întreprindă, românii menționează combaterea sărăciei și a marginalizării sociale (56%), lupta împotriva

drogurilor și a crimei organizate (41%) și asigurarea securității în Europa (40%). Opțiunile românilor sunt în mod particular asemănătoare cu cele ale bulgarilor și finlandezilor din perspectiva așteptărilor de acțiune din partea UE .

Tabelul 2. Gruparea țărilor din EB62 funcție de acțiunile așteptate din partea UE²

țări cu profil asemănător al așteptărilor față de acțiunile UE	caracteristici ale profilului de opțiuni pentru populația din țările care aparțin de gruparea respectivă
Lituania, Croația Polonia, Grecia Letonia, Estonia, Slovacia, Slovenia, Ungaria, Portugalia	<ul style="list-style-type: none"> • interes maxim, aproape egal, față de reducerea șomajului și combaterea sărăciei • asigurarea securității europene și lupta împotriva crimei organizate - interese de rang secund • protecția mediului și lupta împotriva terorismului, rangul trei
Ciprul de Sud, Finlanda România , Bulgaria	<ul style="list-style-type: none"> • lupta împotriva sărăciei și a marginalizării sociale, interes primordial, cu pondere mult mai mare decât orice alt interes • securitatea europeană, lupta anidrog și antișomaj ocupă locul secund în ierarhia intereselor • protecția mediului și lupta împotriva terorismului, rangul trei
Spania, Italia Turcia, Ciprul de Nord	<ul style="list-style-type: none"> • primele trei ranguri în ierarhia de interese sunt ocupate de acțiunile contra șomajului, sărăciei și terorismului
Franța, Belgia Germania, Luxemburg, Cehia Austria Malta	<ul style="list-style-type: none"> • primele trei ranguri în ierarhia de interese sunt ocupate de acțiunile contra șomajului, sărăciei și pentru securitate europeană • decalajele între interesele economice și cele sociale sunt mai mici decât pentru primele trei grupe
Danemarca, Suedia, Irlanda Olanda Marea Britanie	<ul style="list-style-type: none"> • interese multiple, cu pondere relativ egală, referitoare la acțiunile de combatere a drogurilor, sărăciei, terorismului, poluării și asigurare a securității europene

Instituții ale UE

Cunoaștere

Românul mediu declară că „a auzit” despre aproximativ patru dintre cele nouă instituții europene (față de 5,4 la persoanele din UE15 și 5,1 la cele din NSM) asupra cărora este întrebat :

- 82% au auzit de Parlamentul European
- 75% Comisia Europeană
- 53% Banca Centrală Europeană
- 50% Consiliul de Miniștri al UE
- 47% Curtea de Justiție a Comunităților Europene
- 36% Avocatul Poporului
- 24% Comitetul Economic și Social
- 24% Curtea Europeană de Conturi
- 18% Comitetul Regiunilor.

În România, maximul de informare se înregistrează în orașele mari (4,6 instituții numite), iar minimul la sate (3,6 instituții în medie). Deficitul de informație instituțională asupra Europei

este mai mare în satele României nu numai în raport cu cele din Europa celor 15, dar și față de satele din ultimul val de aderare (**Error! Reference source not found.**).

Gradul de informare a populației românești, la momentul sondajului, era relativ redus și în legătură cu aspecte specifice ale funcționării instituțiilor europene (vezi indicele competenței instituționale europene **Error! Reference source not found.** și **Error! Reference source not found.**).

Ponderea persoanelor puțin informate cu privire la instituțiile europene (**Error! Reference source not found.**) este maximă la nivelul țărilor candidate (**Error! Reference source not found.**). În cazul României, ponderea celor cu competență redusă este de 42%, iar ponderea persoanelor cu competență mare de numai 11%. Diferența indică polarizarea informației despre UE la nivelul țării. În cazul țărilor din valul 2004 de aderare situația este de asemenea polarizată, dar cu preponderență a competenței de nivel ridicat. În Europa celor 15 polarizarea informațională este mult mai redusă.

Surse de informare

Pentru români, televiziunea, radioul și ziarele sunt, în această ordine, sursele preferate de informare despre UE (**Error! Reference source not found.**). Ordinea diferă ușor de cea înregistrată la sursele folosite efectiv (**Error! Reference source not found.**). Radioul trece în acest caz pe locul trei.

Preferințele românești în materie de informare pe teme UE față de situația din UE:

- în ambele cazuri televiziunea este principala sursă de informare preferată;
- locul doi în ierarhia preferințelor europene este ocupat de ziare, nu de radio precum în cazul României;
- românii par să prefere, în mai mare măsură decât cetățenii din UE, radioul și revistele;
- internetul, broșurile scurte, DVDurile și CDurile sunt preferate în mai mare măsură în UE decât în România;
- preferința pentru internet este egală în raport cu situația din UE numai la nivelul românilor cu nivel ridicat de informare despre UE.

Viziunea predominantă la nivelul populației României este că media vorbește atât cât trebuie despre UE (**Error! Reference source not found.**). Opinia despre nivelul de informare prin mass media este diferită funcție de competența în cunoașterea instituțiilor europene:

- persoanele cu nivel maxim de competență în cunoașterea instituțiilor UE susțin că informația transmisă prin media este prea puțină;
- persoanele cu nivel redus de competență sunt ezitante, declară preponderent că nu pot aprecia;
- cei cu nivel mediu de competență apreciază că informația este suficientă.

Încredere

Românii declară cel mai înalt grad de încredere în UE (74%), alături de lituanieni (68%) și de unguri (64%). La polul opus sunt croații (42%), britanicii (36%) și suedezii (33%). În

momentul în care încrederea este asociată precis cu anumite instituții ale Uniunii, ierarhia se modifică: românii se situează abia pe locul al doisprezecelea, lituanienii rămânând pe primul loc, iar ungurii pe locul trei.

O comparație între rangul de cunoaștere a instituțiilor europene și încrederea în raport cu ele permite identificarea câtorva tipuri de raportare la instituțiile UE:

- România și Bulgaria sunt reprezentative pentru încredere medie în instituțiile europene în condiții de cunoaștere redusă a acestora. Cazul Irlandei este apropiat de cel al României și al Bulgariei, cu diferența că nivelul de încredere în instituțiile Uniunii este mult mai mare, iar cunoașterea este sub medie, dar nu atât de redusă precum în cazul României și al Bulgariei.
- britanicii și turcii exemplifică foarte bine cazul de încredere și cunoaștere a instituțiilor europene la niveluri minime;
- tendențial, nivelurile maxime de încredere în UE nu sunt dublate de o foarte bună cunoaștere a instituțiilor europene. Lituanienii, irlandezii, ungurii și maltezii manifestă cele mai ridicate grade de încredere în instituțiile europene, dar indicii de cunoaștere a acestora în țările respective sunt de valori apropiate de medie.

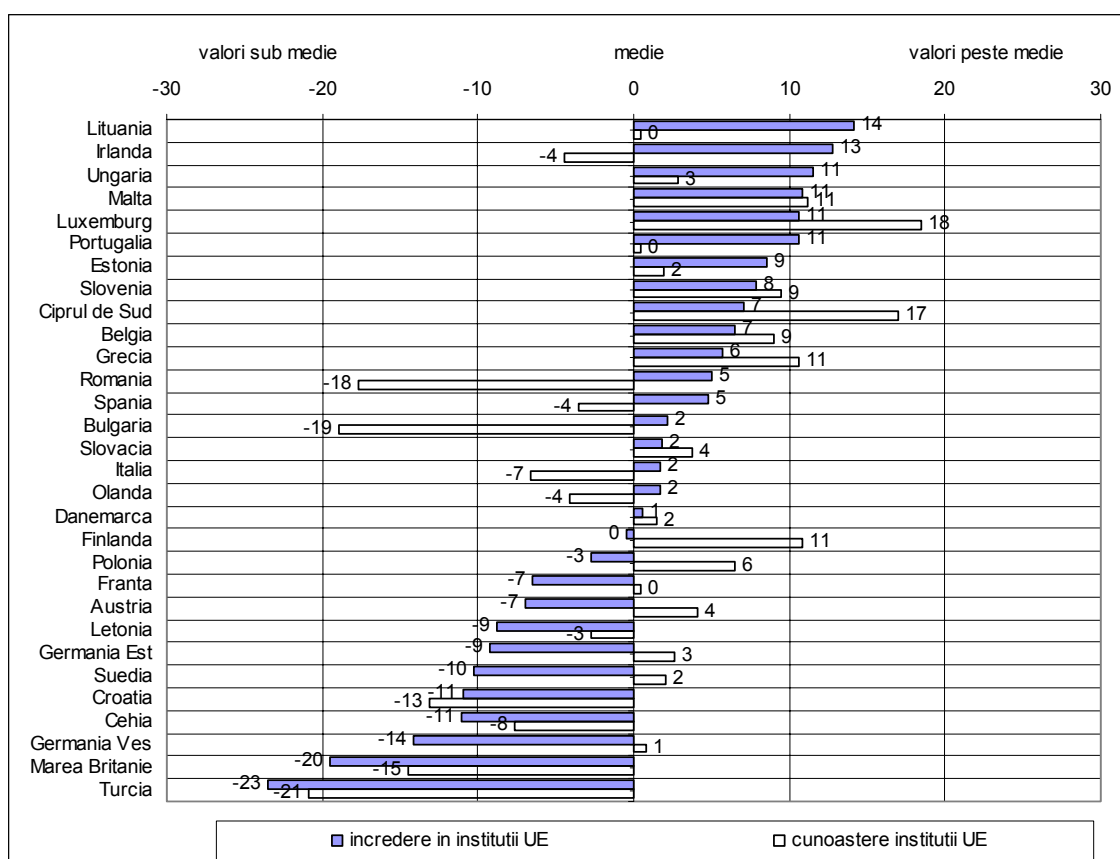

Figura 1. Încredere și cunoaștere în raport cu instituții europene, pe țări

Introducere

Principalele întrebări la care se încearcă formularea unui răspuns, în acest raport, sunt:

➤ Cum percep românii UE?	Ce știu despre instituțiile europene?
Ce imagini, îngrijorări și speranțe nutresc față de Uniune?
➤ Care este agenda publică românească?	Ce teme majore o caracterizează?
Ce așteaptă de la UE pentru rezolvarea problemelor naționale?
Ce rol acordă UE și guvernului național în rezolvarea problemelor lor?
➤ Cum își percep românii propria viață?	Acum față de cinci ani înainte
În viitor față de prezent
➤ Ce cred românii despre	Propriile instituții
Democrația din țară față de cea din UE
Localitatea, regiunea, țara și continentul în care trăiesc

Datele folosite pentru analiză au fost culese, în România, de către TNS CSOP în perioada 14-27 octombrie 2004, pe un eșantion reprezentativ la nivel național de 1012 persoane de 15 ani și peste³.

Opiniile înregistrate în România în cadrul EB62 sunt comparate cu cele din:

- UE
- vechile țări ale Uniunii (UE15)
- populația din noile state membre (NSM)
- populația din alte țări candidate (TCandidate)
- situația din țările cu care se aseamănă cel mai mult din perspectiva anumitor indicatori de opinie.

Raportul insistă în mod particular asupra perspectivei comparative pornind de la premisa că informația deficitară pe piața locală românească este în mod deosebit cea referitoare la locul pe care îl ocupă profilul de opinie al „românului mediu” în serialitate europeană.

În același timp raportul adoptă sistematic analiza datelor prin raportare la subcategoriile de populație definite în funcție de vârstă, mediu rezidențial, educație, grad de cunoaștere a instituțiilor europene, raport între opțiunile naționale și cele europene etc. Diferențierea opiniilor și a modurilor de viață în țările central și est europene în funcție de diferențierile rural - urban intersectate cu cele de vârstă (tineri, maturi, vârstnici) este atât de puternică încât s-a impus de la sine în analiza datelor.

Termenii de comparație sunt fie țările în întregime, pe total eșantioane de populație anchetată la nivelul lor, fie segmente de populație identificate prin categorii de vârstă, gen, educație, grad de informare asupra instituțiilor europene, modelul dominant de satisfacție-optimism, modelul dominant de orientare identitară națională sau europeană etc.

Românii despre UE

Cunoașterea instituțiilor europene

Simboluri

Ponderea românilor de vârstă adultă care declară că au văzut steagul UE este de 86%. La nivelul celor 25 de state ale Uniunii, ponderea respectivă este de peste 90%. Cei care îi atribuie corect semnificația sunt în proporție de aproximativ 80% în România, față de 87% în UE.

Funcție de valurile de aderare, cea mai corectă identificare a steagului se înregistrează la nivelul ultimilor veniți, a celor 10 țări care au aderat la Uniune în 2004 (**Error! Reference source not found.**).

Tabelul 3. Ponderea persoanelor care cunosc semnificația steagului UE pe valori de aderare în UE.

	au văzut steagul UE		nu au văzut steagul UE	total
	știu ce înseamnă	nu știu/ îi atribuie greșit semnificația		
România	79	7	14	100
alte țări candidate*	53	10	37	100
NSM	91	5	5	100
Europa celor 15	86	8	6	100
Europa celor 25	87	8	6	100

*date pentru Bulgaria, Turcia, Croația

Există însă variații considerabile de la țară la țară, indiferent de anul de aderare. Cea mai mare pondere a identificărilor corecte ale semnificației steagului UE, din total persoane intervievate, se înregistrează în cazul Luxemburgului (98%), Suediei (95%) și Sloveniei (95%). Cea mai slabă identificare corectă este în cazul Marii Britanii (65%) și, între țările candidate, în Bulgaria (65%) și în Turcia (49%).

Pentru România, ponderea persoanelor care declară că au văzut steagul UE și îi atribuie o semnificație corectă, raportat la totalul persoanelor intervievate, este de 79%.

În cazul României, cunoașterea steagului UE și a semnificației sale este mai bună:

- la bărbați (85%) decât la femei (73%),
- la manageri (94%) și studenți (92%), față de pensionari (64%), casnice (64%) sau șomeri (77%),
- la oraș (86%) față de sat (70%).

Instituții

Gradul de cunoaștere a instituțiilor europene poate fi identificat prin răspunsurile la întrebările referitoare la cunoașterea existenței lor sau a regulilor în baza cărora funcționează UE.

Cea mai cunoscută dintre cele nouă instituții europene despre care au fost puse întrebări este Parlamentul European. Au auzit despre el 92% dintre persoanele intervievate la nivelul celor 25 state ale UE și 82% dintre românii cărora le-a fost aplicat chestionarul. Locul doi în ierarhia de cunoaștere, atât la nivel european cât și în România revine Comisiei Europene (**Error! Reference source not found.**). În general, gradul de conștientizare a existenței instituțiilor este, firesc, din considerente de intensitate a mediatizării și interacțiunii, mai mare la nivelul cetățenilor UE decât în cazul cetățenilor României.

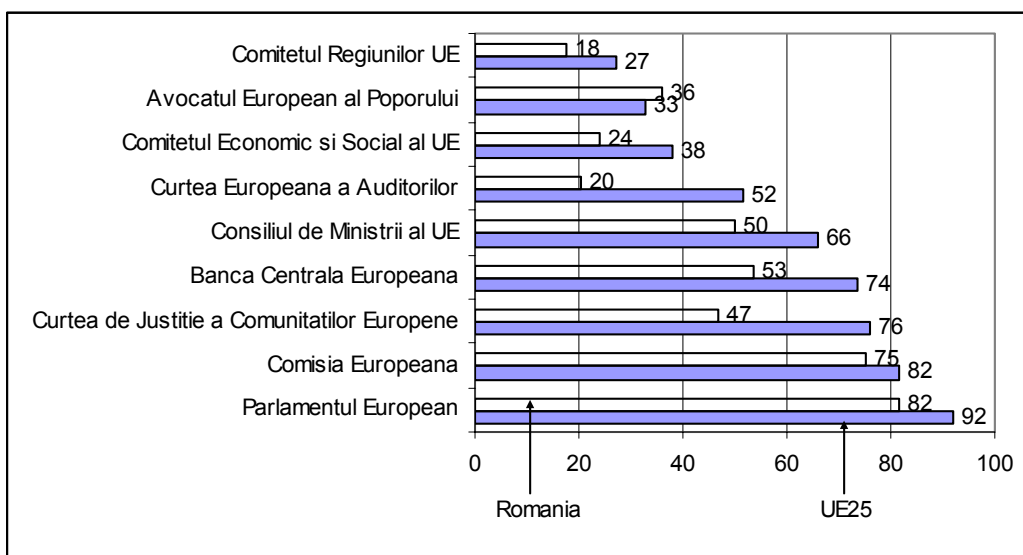

Figura 2. Ponderea persoanelor care „au auzit” despre diferite instituții europene, UE25 și România

Curtea de Justiție a Comunităților Europene este instituția pentru care se înregistrează cel mai mare decalaj de informare între respondenții din UE și cei din România: 76% dintre europeni față de numai 47% dintre români au auzit de această instituție. De notat că, în ierarhia locală, informarea cea mai bună pare să fie, după Parlamentul European și Comisia Europeană, în legătură cu Banca Centrală Europeană.

Dintre cei 82% români care declară că au auzit de Parlamentul European, peste trei sferturi susțin și ideea încrederii în această instituție europeană (**Error! Reference source not found.**). La nivelul Europei celor 25 cifra corespunzătoare este mai mică, de numai 60% (**Error! Reference source not found.**)⁴.

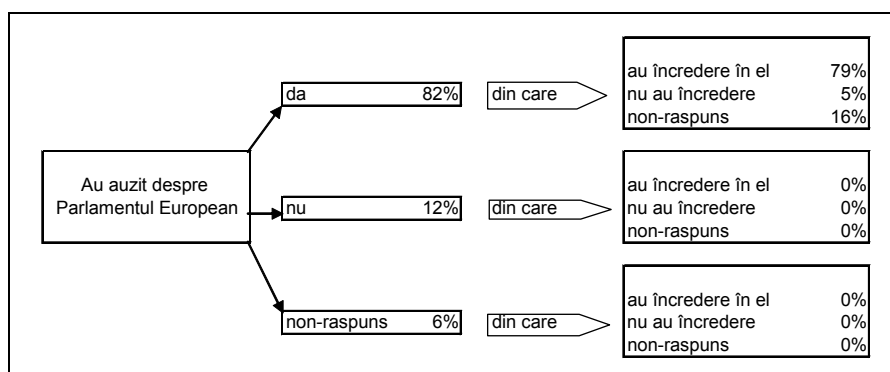

Figura 3. Persoanele care au auzit despre și au încredere în Parlamentul European, România

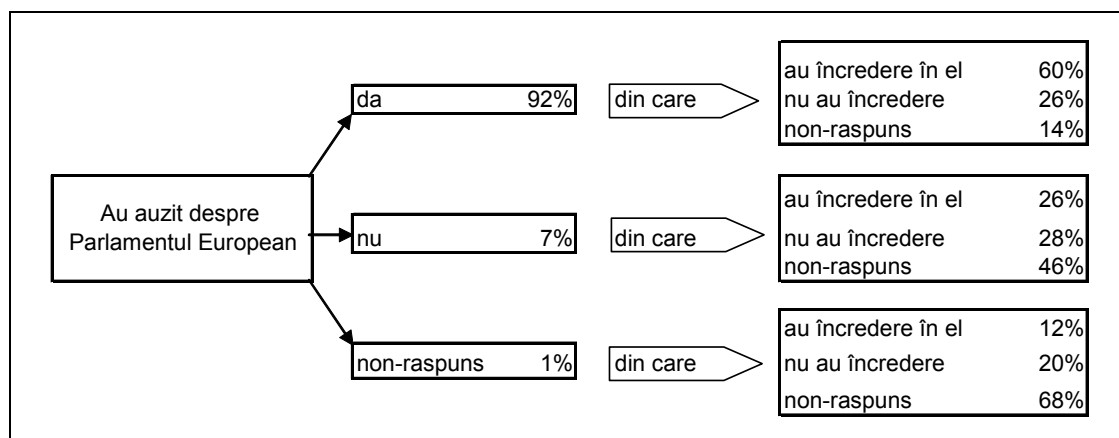

Figura 4. Persoanele care au auzit despre și au încredere în Parlamentul European, UE25

(Afirmarea încrederii în Parlament în condițiile în care interviuatul a declarat anterior că nu a auzit de respectiva instituție trimite la ideea că în cazurile respective este vorba de evaluări de încredere de competență redusă.)

O imagine mai exactă asupra familiarizării persoanelor intervievate în legătură cu instituțiile europene rezultă din numărarea cazurilor în care acestea declară ca au auzit de fiecare dintre cele nouă instituții.

„Românul mediu” declară că a auzit de 4 dintre cele nouă instituții europene menționate în chestionar (pentru lista acestora vezi **Error! Reference source not found.**). La nivelul UE cifra corespunzătoare este de 5,3.

La nivelul României, gradul maxim de informare se înregistrează în orașele mari (4,6 instituții nominalizate), iar minimul la sate (cu nominalizarea a numai 3,6 instituții în medie). Deficitul de informație instituțională asupra Europei este mai mare în satele României nu numai în raport cu cele din Europa celor 15, dar și față de satele din ultimul val de aderare (**Error! Reference source not found.**).

Ruptura informațională între sat și oraș în privința instituțiilor europene este, în fapt, specifică țărilor din Europa Centrală și de Est comparativ cu cele din Europa celor 15.

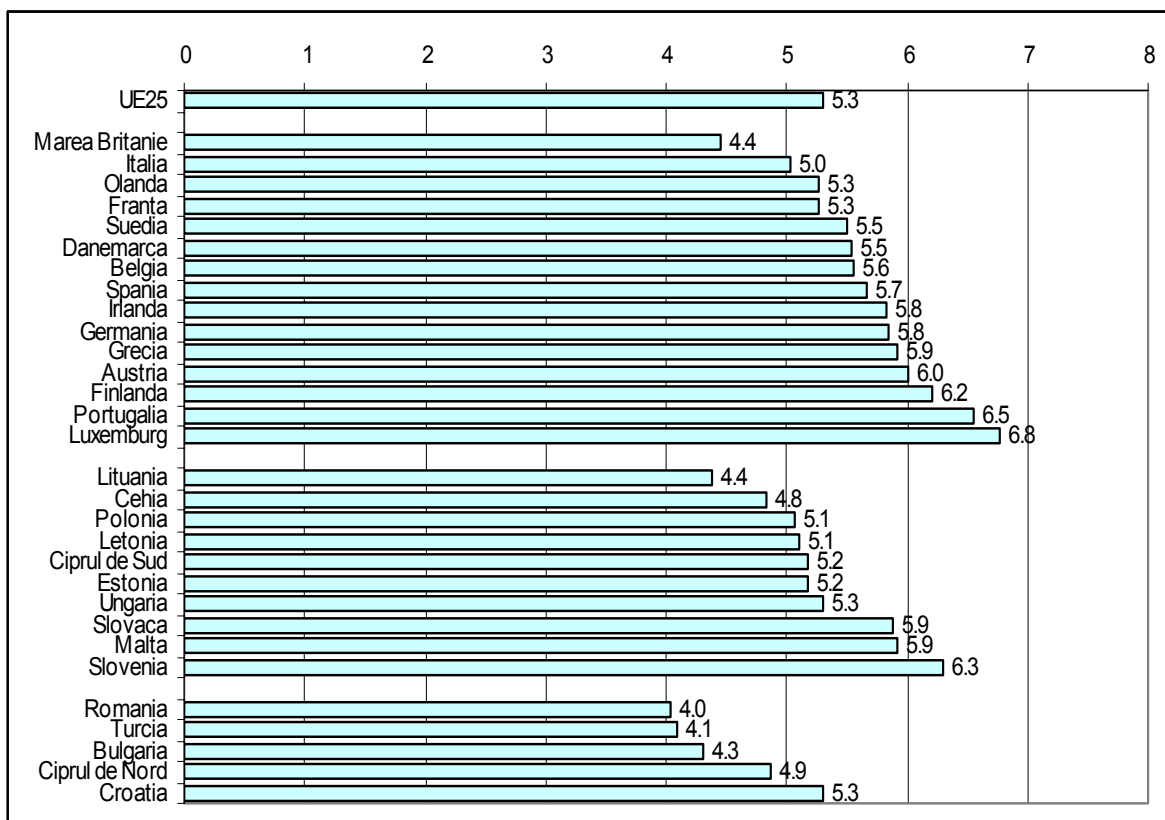

Figura 5. Numărul mediu de instituții europene de care persoanele intervievate au auzit

Pentru cazul României, gradul de informare în legătură cu instituțiile europene tinde să fie mai mare pentru :

- tineri decât pentru vârstnici;
- persoanele care au absolvit cel puțin o școală de nivel secundar;
- bărbați decât pentru femei;
- locuitorii orașelor mari comparativ cu cei ai satelor;
- persoanele cu ocupații ne-manuale decât pentru cele cu ocupații manuale⁵.

Tabelul 4. Numărul mediu de instituții europene de care persoanele intervievate au auzit, pe categorii de țări și de localități

categorie de țări	tip localitate de rezidență			total
	sat	oraș mic sau mediu	oraș mare	
Europa celor 15	5,4	5,3	5,6	5,4
NSM	4,7	5,3	5,5	5,1
alte țări candidate la aderare	3,9	4,4	4,5	4,2
România	3,6	4,2	4,6	4,0
Total	5,0	5,2	5,3	5,2

Exemplu de mod de citire a datelor: persoanele din satele României susțin, în medie, că au auzit de 3,6 dintre cele nouă instituții despre care sunt formulate întrebări în chestionar (Parlamentul European, Comisia Europeană, Curtea de Justiție a Comunităților Europene, Banca Centrală Europeană, Consiliul de Miniștri al UE, Curtea Europeană a Auditorilor, Comitetul Economic și Social al UE, Avocatul European al Poporului, Comitetul Regiunilor UE). Cifra corespunzătoare pentru orașele mari din România este de 4,6.

Proceduri

Numai 27% dintre persoanele intervievate în România știu că „membrii Parlamentului European sunt aleși în mod direct de către cetățenii Uniunii Europene”. Cifra reprezintă aproximativ jumătate din media de referință pentru UE (**Error! Reference source not found.**).

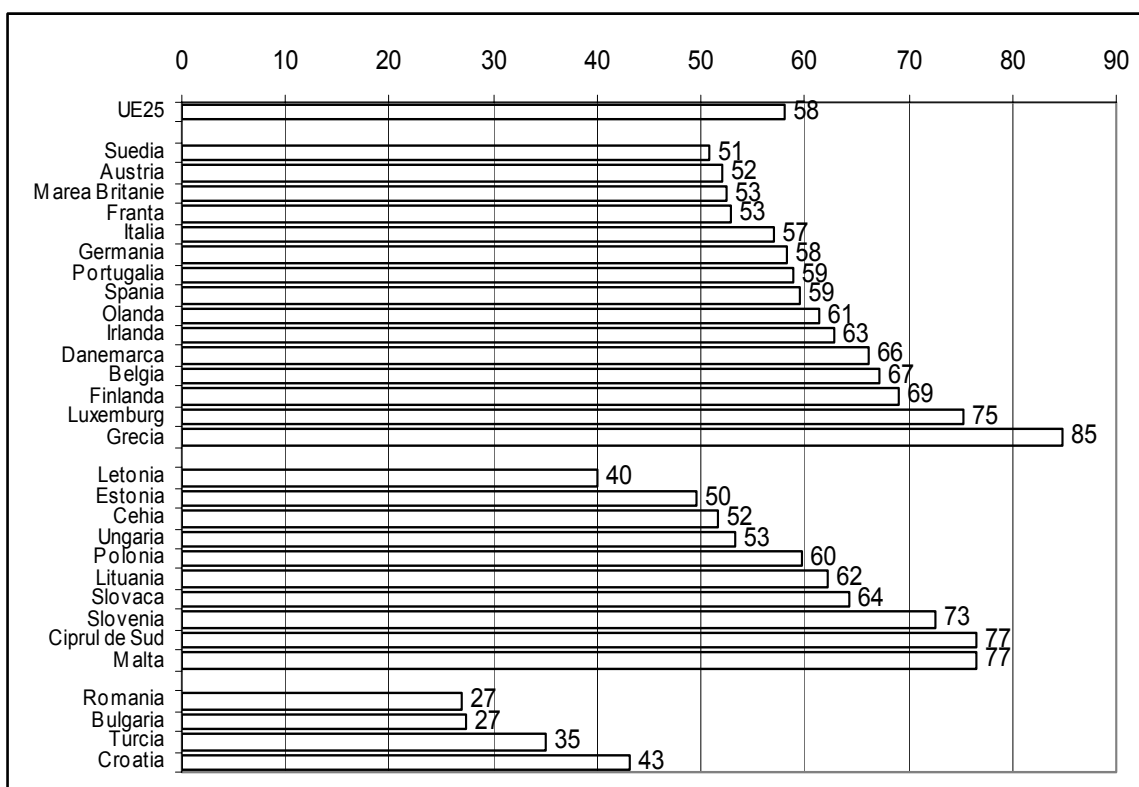

Figura 6. Ponderea persoanelor care știu că „membrii Parlamentului European sunt aleși în mod direct de către cetățenii Uniunii Europene”

Gradul de informare a populației românești, la momentul sondajului, era relativ redus și în legătură cu alte aspecte ale funcționării instituțiilor europene (**Error! Reference source not found.**):

- numai aproximativ o cincime din populație putea preciza numărul de state membre ale UE;
- aproximativ un sfert dintre cei intervieuți în România știu că Parlamentul European se alege prin vot direct și că președintele Parlamentului nu este desemnat prin vot direct;
- 44% dintre intervieuți menționează că UE are un imn și 59% știu că există o zi a UE;

- cunoașterea precisă a datei ultimelor alegeri din UE este la un nivel foarte coborât, de aproape 5%.

Între gradul de cunoaștere efectivă a instituțiilor și procedurilor instituționale europene în România și cunoașterea auto-atribuită (**Error! Reference source not found.**), cea pe care oamenii cred că o au este o diferență considerabilă. Ponderea românilor care apreciază că au cunoștințe puține despre UE este la un nivel egal cu cel din UE (35%). Datele anterior prezentate, referitoare la cunoștințe de detaliu asupra instituțiilor și procedurilor din UE indică însă o supraestimare a acestor cunoștințe.

Tabelul 5. Cunoașterea unor detalii de funcționare a UE

	România	NSM	UE25
Știe că UE nu este compusă din 12 state	21%	63%	58%
Știe că membrii Parlamentului European sunt aleși prin vot direct	27%	58%	58%
Știe că președintele Parlamentului European nu este ales prin vot direct al cetățenilor	24%	52%	59%
Știe că UE are imn propriu	44%	59%	36%
Știe că există o zi a UE sărbătorită în toate țările UE	59%	46%	41%
Știe că ultimele alegeri pentru UE nu au avut loc în 2002	5%	43%	36%

Exemplu de mod de citire a datelor: 21% dintre românii intervievați neagă afirmația „UE este compusă din 12 state”. Procentul corespunzător pentru țările UE este de 58%.

Ponderea persoanelor cu competență redusă în cunoașterea instituțiilor europene (**Error! Reference source not found.**) este maximă la nivelul țărilor candidate (**Error! Reference source not found.**). În cazul României, ponderea celor cu competență redusă este de 42% iar ponderea persoanelor cu competență mare de numai 11%. Diferența de 31 puncte procentuale dintre cele două cifre indică o măsură a polarizării informației despre UE la nivelul țării. Rezultă că tipul de situație este unul caracterizat prin polarizare informațională accentuată în condiții de competență instituțională redusă. În cazul țărilor din anul 2004 de aderare situația este de asemenea polarizată, dar cu preponderență a competenței de nivel ridicat. În Europa celor 15 polarizarea informațională este mult mai redusă, cu preponderență competenței instituționale sporite.

Caseta 1. O măsură a competenței în cunoașterea instituțiilor UE

Capacitatea de a răspunde corect la cele șase întrebări rezumate în **Error! Reference source not found.** constituie un indiciu suficient de puternic pentru „competența de cunoaștere instituțional-europeană” la nivelul fiecărui individ interviuat. Persoanele care nu reușesc să dea nici un răspuns sau numai un răspuns corect la cele șase întrebări se cheamă că au o competență instituțională redusă. Pentru două sau trei răspunsuri corecte competența este medie iar în cazul a patru, cinci sau șase alegeri corecte, competența va fi considerată ca ridicată. Funcție de acest mod de măsurare, competența instituțională europeană

apare ca fiind maximă pentru țările valului de aderare din mai 2004 (**Error! Reference source not found.**)

Tabelul 6. Competența de cunoaștere instituțională europeană pe categorii de țări (%)

	competență de cunoaștere instituțională			Total
	redușă	medie	mare	
România	42	47	11	100
alte țări candidate	49	41	10	100
NSM	16	39	45	100
Europa celor 15	23	42	35	100

Exemplu de mod de citire a datelor: 42% dintre persoanele intervievate în România au o competență instituțională europeană de nivel redus. Altfel spus, aceasta este ponderea persoanelor care au dat cel mult un răspuns corect la setul de întrebări-test din **Error! Reference source not found.**

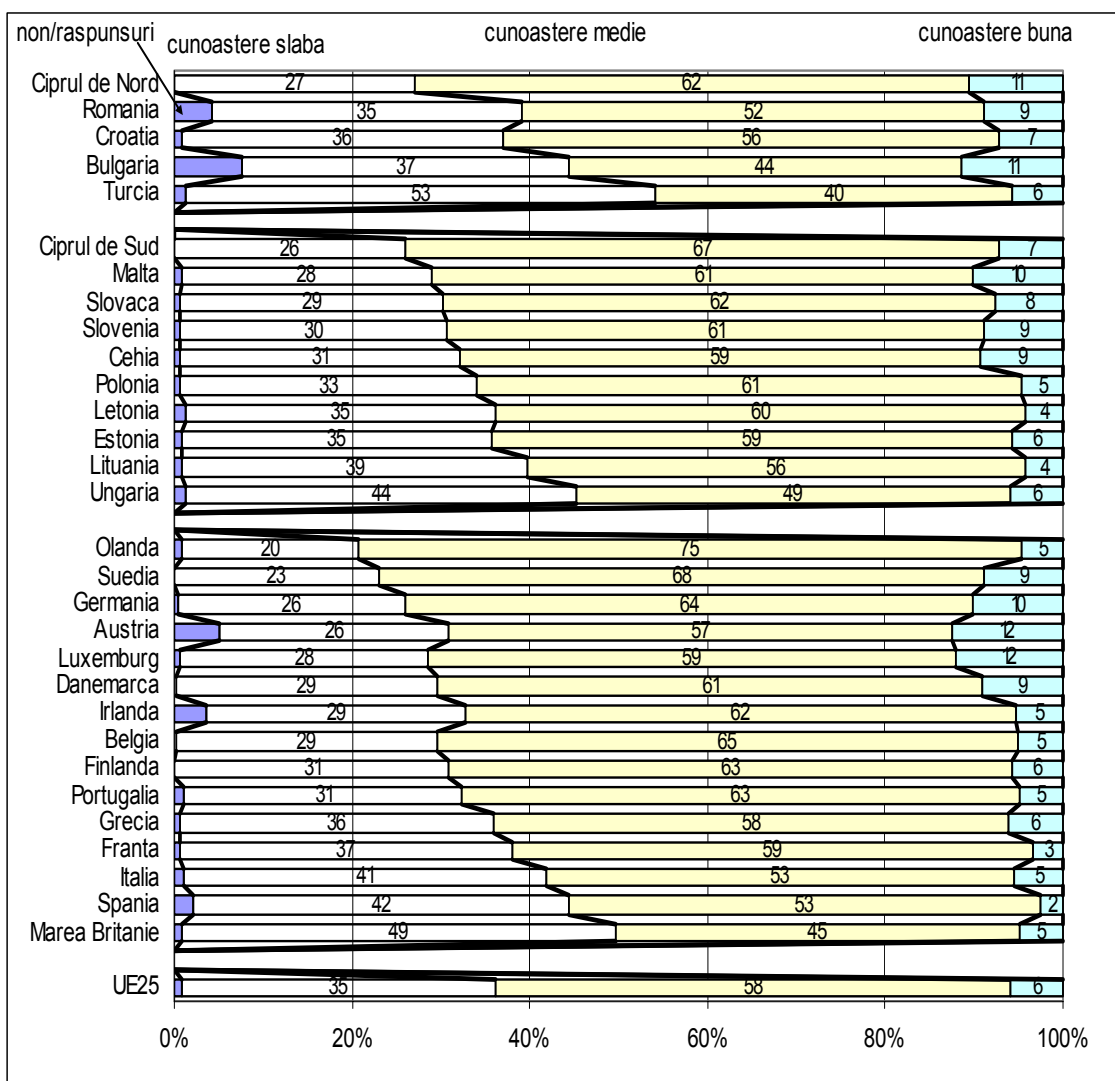

Figura 7. „Cât de mult credeți că știți despre Uniunea Europeană, despre politicile și instituțiile sale?”

(Răspunsurile la întrebare au fost date pe o scală de la 1 - nu știu absolut nimic, la 10 – știu foarte multe. În grafic „cunoașterea slabă” a rezultat din gruparea codurilor 1, 2 și 3, „cunoaștere bună” din gruparea codurilor 8,9 și 10, iar „cunoaștere medie” din gruparea valorilor 4, 5, 6, 7).

Media

Televiziunea este principala sursă de informare despre UE atât pentru români (84%) cât și pentru persoanele din statele UE (71%). Pe locul doi ca frecvență de utilizare este, în România, radioul, iar în UE sunt ziarele (**Error! Reference source not found., Error! Reference source not found.**).

Tabelul 7. Surse de informarea despre UE funcție de competența instituțională europeană, România (%)

surse în informarea despre UE	competență instituțională europeană			total mare
	redușă	medie	mare	
televiziunea	74	91	91	84
radioul	48	57	66	54
ziare	25	47	56	39
discuții cu rude, prieteni, colegi	17	32	42	27
reviste	17	31	36	25
internetul	7	15	18	12
cărți, broșuri, pliante	5	15	21	11
întâlniri	2	8	5	5
alte	0	1	1	1
nu caut astfel de informații	17	2	0	8
nu știu	5	0	0	2

Exemplu de mod de citire a datelor: 74% dintre persoanele cu competență instituțională redusă folosesc televiziunea ca sursă de informare. Fiind posibile alegeri multiple, procentele nu sunt cumulative .

Diferența majoră între modelul de informare din România și cel din UE este dată de apelul la internet. Acesta este folosit de o cincime dintre cetățenii țărilor UE față de numai 12% în România (**Error! Reference source not found., Error! Reference source not found.**).

Tabelul 8. Surse de informare despre UE funcție de competența instituțională europeană, UE (%)

surse în informarea despre UE	competență instituțională europeană			total
	redușă	medie	mare	
televiziunea	62	73	73	71
ziare	34	49	58	49
radioul	25	33	39	34
discuții cu rude, prieteni, colegi	16	24	26	23
reviste	12	20	29	22
internetul	11	19	30	21
cărți, broșuri, pliante	9	13	22	16
întâlniri	1	4	6	4
alte	1	1	1	1
nu caut astfel de informații	19	7	4	8

Exemplu de mod de citire a datelor: 80% dintre persoanele intervievate în România declară că ar prefera televiziunea ca sursă de informare. Fiind posibile alegeri multiple, procentele nu sunt cumulative .

Viziunea predominantă la nivelul populației României este că media vorbește atât cât trebuie despre UE (**Error! Reference source not found.**). Opinia despre nivelul de informare prin mass media este diferită funcție de competența în cunoașterea instituțiilor europene⁶:

- persoanele cu nivel maxim de competență în cunoașterea instituțiilor UE susțin că informația transmisă prin media este prea puțină;
- persoanele cu nivel redus de competență sunt ezitante, declară preponderent că nu pot aprecia;
- cei cu nivel mediu de competență apreciază că informația este suficientă.

În consecință, este de așteptat ca pe măsură ce nivelul mediu de competență în cunoașterea instituțiilor europene sporește, să aibă loc și o accentuare a cererii de informații prin media despre UE.

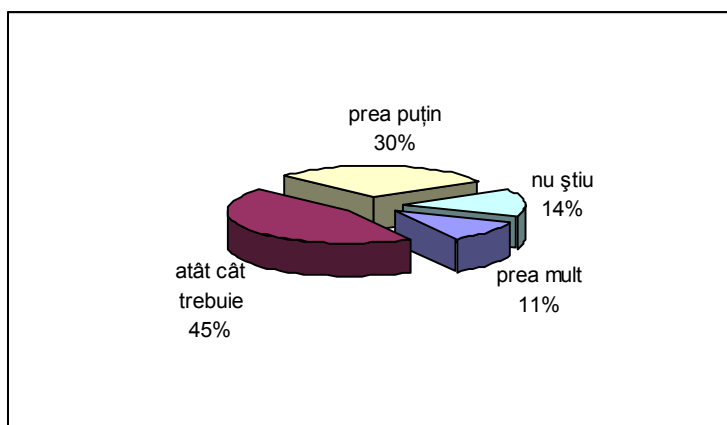

Figura 8 “În general credeți că mass media din România vorbește prea mult, atât cât trebuie sau prea puțin despre Uniunea Europeană?”

52% dintre români susțin că mediile românești tratează teme europene de o manieră predominant obiectivă. Un sfert dintre cei intervievați pe această temă nu pot aprecia.

Sentimente

Imagine pozitivă/negativă

Românii și irlandezii aveau cea mai bună percepție asupra Uniunii Europene la data sondajului. Trei sferturi dintre persoanele intervievate în fiecare dintre cele două țări declarau că au o imagine bună sau foarte bună despre UE. Contrastul major se înregistrează în raport cu țările scandinave (Suedia, Norvegia și Finlanda) și cu Estonia, Marea Britanie, Austria și Croația, cu pondere sub 40% persoane cu imagine pozitivă despre Uniune, **Error! Reference source not found.**

Imaginea asupra UE, la nivelul României, este semnificativ mai bună pentru persoanele bine informate asupra instituțiilor europene decât pentru cele slab informate. Din totalul

românilor cu nivel ridicat de competență în cunoașterea UE, 87% au o imagine pozitivă asupra Uniunii față de numai 74%, cifră corespunzătoare la nivelul populației cu nivel redus de competență în cunoașterea instituțiilor europene. În contextul românesc, gradul de informare despre UE este principalul factor de diferențiere a evaluărilor globale legate de UE. La nivelul persoanelor din țările UE determinările aceleiași evaluări sunt mai bogate. Pe ansamblul celor 25 de țări din Uniune, imaginea despre UE este mai bună:

- în urban față de rural,
- pentru bărbați comparativ cu femeile,
- pentru persoanele cu competență sporită de cunoaștere a instituțiilor europene,
- pentru elevi/studenti,
- pentru cei care nu sunt muncitori, pensionari, șomeri, muncitori sau absolvenți de nivel secundar de învățământ.

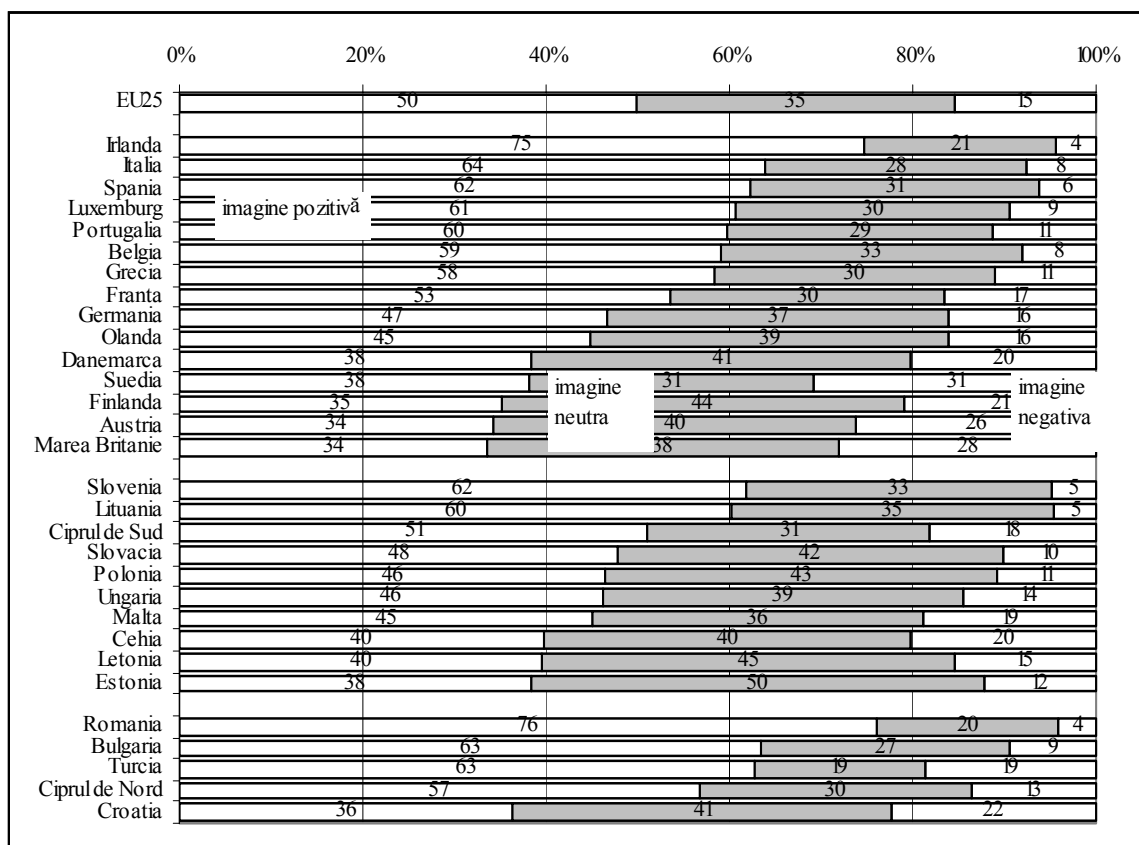

Figura 9. Imaginea despre Uniunea Europeană

Imaginea globală despre UE este puternic asociată cu opinia despre evoluția către o uniune politică europeană:

- la nivelul persoanelor din Uniune, din totalul celor care au o imagine pozitivă despre UE, 83% susțin ideea uniunii politice europene;

- în schimb, din totalul persoanelor din UE care percep negativ Uniunea, susținerea pentru integrarea politică sporită este de numai 14% ;
- procentele corespunzătoare în cazul României sunt de 77% pentru uniunea politică din totalul celor cu imagine pozitivă despre UE și de numai 5% susținători ai integrării politice dintre cei cu percepție negativă despre Uniune.

Pe fondul acestei atitudini general pozitive față de UE, trei sferturi dintre români consideră că „aderarea României la Uniunea Europeană ar fi un lucru bun”.

Îngrijorări și speranțe

„Ce înseamnă pentru dumneavoastră personal Uniunea Europeană?” a fost întrebarea pusă în chestionar pentru a identifica sensul personal asociat de fiecare cu integrarea europeană. Din acest punct de vedere, sentimentele dominante ale românilor sunt cele de speranță. Îngrijorările sunt prezente în proporții reduse (**Error! Reference source not found.**):

- marea speranță este cea de a circula liber în țările UE (64% dintre intervieuați). Opinia apare mai ales la nivelul populației tinere și mature din mediul urban, unde trei sferturi din categoriile respective de populație afirmă speranța circulației migratorii libere. Cel mai puțin sensibili la această oportunitate sunt vârstnicii din rural.
- ideea de prosperitate economică, speranța de rang secund, este prezentă majoritar la populația de sub 55 de ani din lumea rurală;
- pacea, speranța de rangul trei este specifică vârstnicilor din rural;
- asocierea integrării în UE cu sporirea democrației este specifică persoanelor de 35-54 de ani din mediul urban;
- temerile de șomaj și de sporire a infracționalității sunt manifeste în special la vârstnicii din urban;
- îngrijorarea referitoare la pierderea identității culturale a poporului român are o pondere redusă și pare să fie prezentă mai mult în urban decât în rural.

Tabelul 10 „Ce înseamnă pentru dumneavoastră personal Uniunea Europeană?” (%)

	rural			urban			total
	15-34 ani	35-54 ani	55 + ani	15-34 ani	35-54 ani	55 + ani	
circulație liberă în UE	67	59	50	74	75	52	64
prosperitate economică	65	65	50	60	64	58	60
pace	67	67	67	46	57	62	60
democrație	58	52	50	55	66	50	56
euro	49	37	31	47	52	43	44
protecție socială	44	43	40	36	45	46	42
diversitate culturală	32	31	18	37	38	34	32
cuvânt mai greu în lume	28	29	29	26	39	30	30
șomaj	9	9	3	17	17	21	13
granițe exterioare slabe	8	5	6	12	13	10	9
mai multe infracțiuni	7	3	3	7	8	11	6
birocrație	5	3	1	10	7	9	6

	rural			urban			total
	15-34 ani	35-54 ani	55+ ani	15-34 ani	35-54 ani	55+ ani	
risipă de bani	3	7	6	6	6	7	6
pierdere identitate culturală	3	5	2	7	4	8	5
altceva	0	0	1	2	2	4	2
nu știu	0	3	10	0	1	5	3

Exemplu de mod de citire a datelor: 74% dintre persoanele tinere intervievate în România urbană declară că circulația liberă, pentru muncă sau studii în spațiul european este principalul sens propriu asociat cu UE. Fiind posibile alegeri multiple, procentele nu sunt cumulative. Cu **bold** sunt marcate maximele, iar cu umbrire (shadow) cele minime de pe rând.

Modelul de îngrijorări și speranțe afirmat de populația României este puternic diferențiat de cel din UE, mai aproape de cel al populației din ultimul val de aderare din 2004 decât de cel al populației din UE a celor 15 (**Error! Reference source not found.**):

- atât pentru România cât și pentru populația din țările nou admise, predominant este interesul pentru circulația liberă a persoanelor în spațiul european;
- interesul pentru prosperitate economică, protecția socială și stabilitate sau pace este mai mare în România comparativ cu cel manifest de populația UE, indiferent de valul de aderare al țării din care vin persoanele intervievate;
- problemele asociate cu granițele îngrijorează mai mult Europa celor 15 decât populația din noile membre și din România.

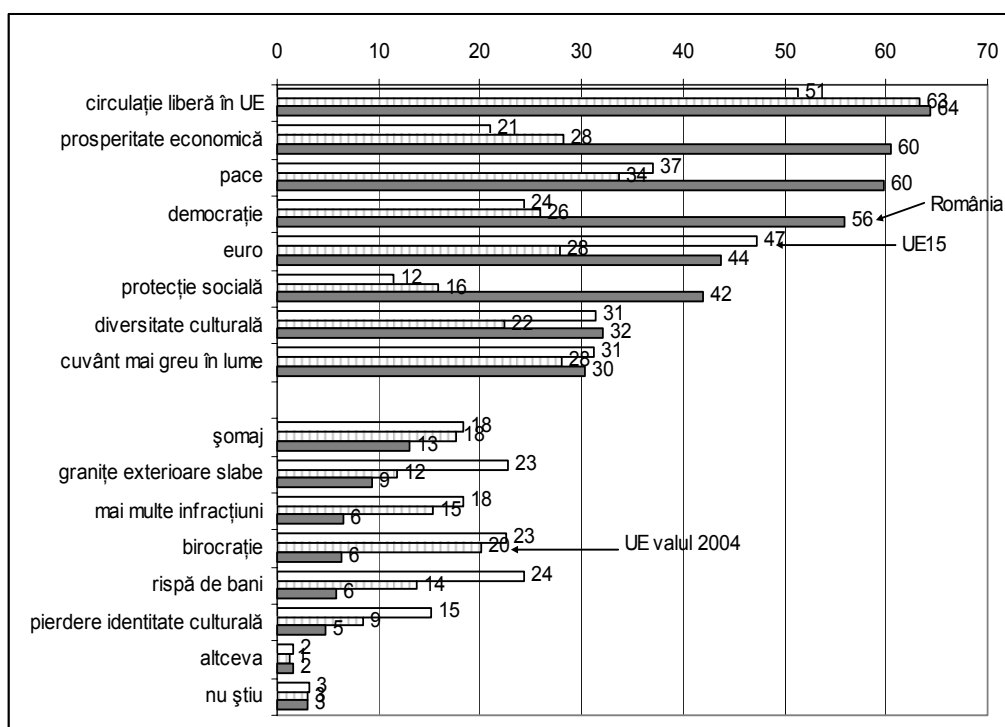

Figura 10. Îngrijorări și speranțe asociate cu UE, România comparativ cu UE15 și cu valul 2004 de aderare europeană

Atunci când întrebările din chestionar s-au concentrat pe tema îngrijorărilor, diferențierile între opinii la nivel de țări sau categorii de țări apar și mai pregnante (**Error! Reference source not found.**):

- nivelul îngrijorărilor este mai mic pentru români comparativ cu cel al îngrijorărilor declarate de persoanele din UE, inclusiv de cele din anul 2004 de aderare;
- pentru români principalele motive de îngrijorare sunt legate de traficul de droguri, crima organizată și plățile către UE;
- la nivelul Europei celor 15, nivelul maxim de îngrijorare este asociat cu transferul de locuri de muncă dinspre vest spre est, către țările cu costuri de producție mai scăzute;
- ponderea celor care se tem de o pierdere a identității naționale și culturale este de două ori mai mică în România, comparativ cu UE.

Tabelul 11. Temeri în legătură cu construcția Europei, cu Uniunea Europeană (%)

	România	NSM	UE15	UE25
creșterea traficului de droguri și a crimei organizate internaționale	46	70	64	65
țara noastră va plăti din ce în ce mai mult către Uniunea Europeană	46	60	65	64
mai multe dificultăți pentru agricultori	41	57	67	65
sfârșitul monedei naționale	37	52	12	18
transferul locurilor de muncă către țările care au costuri de producție mai scăzute	35	62	76	74
criză economică	30	46	53	52
pierdere de putere pentru statele membre mai mici	28	47	45	46
limba noastră va fi folosită din ce în ce mai puțin	22	35	42	40
pierderea identității naționale și culturale	19	33	44	42
pierderea beneficiilor sociale	18	41	54	52

Exemplu de mod de citire a datelor din tabel: Creșterea traficului de droguri ca urmare a integrării sau apartenenței la UE este motiv de îngrijorare pentru 46% dintre români față de 65% dintre persoanele din UE.

Agenda publică românească

Teme

Agenda publică pentru România, așa cum decurge ea din sondajul EB 62, este dominată de problematica economică, definită fie la modul general ca „situație economică”, fie prin creșterea prețurilor sau șomaj (Tabelul 12). În seria problemelor sociale, prioritatea este acordată infracționalității, pensiilor, îngrijirii sănătății și locuințelor. La nivelul UE capul de listă îl dețin tot problemele economice dar în forma lor specificată de risc de șomaj. Teama de șomaj are de departe cele mai ridicate valori la nivelul țărilor admise în Uniune în 2004.

Tabelul 12. Percepția celor mai importante probleme cu care se confruntă țara

	România	țările valului de aderare 2004	UE15	UE25
Situația economică	38	29	27	27
Creșterea prețurilor/inflația	36	19	15	16
Infracționalitatea	32	30	23	24
Șomajul	24	62	43	46
Pensiile	16	9	13	12
Sistemul de îngrijire a sănătății	15	24	15	16
Locuințele	6	3	4	4
Impozitarea	6	5	7	7
Sistemul educațional	5	3	7	6
Terorismul	4	5	18	16
Imigrația	3	2	15	13
Protejarea mediului înconjurător	2	1	3	3
Transportul public	1	1	2	2
Apărarea/ afacerile externe	0	1	2	2
Altceva (SPONTAN)	6	1	1	1
Nu știu	2	1	1	1

Examinarea agendei publice a populației românești comparativ cu cea din UE indică numai diferențe de ierarhie, nu de teme de îngrijorare majore. Cele două agende publice au foarte multe teme comune, însă ordonate diferit. La nivelul UE15 ca teme de îngrijorare specifice sunt cele referitoare la terorism (18%) și la imigrare (15%). Pentru România și pentru populația din valul țărilor recent admise în Uniune temele respective au o pondere marginală.

Agenda publică românească cunoaște o puternică diferențiere pe spații regionale, pe regiuni de dezvoltare⁷. O pondere mare de populație îngrijorată față de manifestarea unei anumite probleme într-o regiune de dezvoltare dă un semnal de interes sporit al populației locale față de respectiva problemă. Din datele disponibile nu se poate preciza dacă interesul derivă din gravitatea de manifestare a problemei la nivel regional sau din gradul ridicat de aspirații pe care îl are populația. Agenda publică regională (Tabelul 13) este caracterizată, în esență, prin:

- sensibilitate sporită la infracționalitate în regiunea Nord Est;
- îngrijorare accentuată în Sud Est în legătură cu inflația;
- inflația și șomajul domină agenda publică a Olteniei;

- populația din Nord Vest acuză în special probleme legate de infracționalitate și situație economică.

Tabelul 13. Percepția celor mai importante probleme cu care se confruntă România, pe regiuni de dezvoltare

	Nord Est	Sud Est	Sud	Sud Vest	Vest	Nord Vest	Central	Bucuresti	Total
Situația economică	32	44	30	29	45	50	37	47	38
Creșterea prețurilor/inflația	34	40	33	41	36	34	34	33	36
Infracționalitatea	38	29	35	24	25	37	23	39	32
Șomajul	22	32	28	40	24	7	22	19	24
Pensiile	22	13	10	13	15	19	17	16	16
Sistemul de îngrijire a sănătății	17	16	12	6	20	19	15	12	15
Locuințele	4	6	12	7	1	5	7	4	6
Impozitarea	9	2	7	3	6	6	5	6	6
Sistemul educațional	5	2	3	8	6	4	7	11	5
Terorismul	2	1	8	0	2	4	7	7	4
Imigrația	5	2	5	5	5	3	2	0	3
Protejarea mediului înconjurător	1	3	2	3	5	2	2	2	2
Transportul public	1	1	2	1	0	0	2	1	1
Apărarea/ afacerile externe	0	2	0	2	0	0	0	0	0
Altceva (SPONTAN)	6	3	2	11	7	6	10	1	6
Nu știu	1	1	5	1	1	2	4	0	2
Nu știu	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Exemplu de mod de citire a datelor: 29% dintre persoanele intervievate în regiunea Sud Vest (Oltenia) manifestă îngrijorare în legătură cu „situația economică” a țării. Cu **bold** sunt marcate valorile de maxim de pe rând iar cu umbrire (shadow) cele de minim, pentru a facilita o mai ușoară lectură a datelor.

Agenda publică pe segmente sociale este caracterizată⁸ prin îngrijorări marcate pe teme de :

- infracționalitate, în special pentru tinerii educați din orașele mari;
- inflație, pentru populația cu nivel redus de instrucție;
- șomaj, în special la nivelul orașelor mici;
- sănătate, pentru persoanele de nivel mediu de educație din orașele mici și medii;
- educație, pentru tineri;
- pensii, în special pentru femeile din rural.

Așteptări față de UE

Așteptările populației românești referitoare la contribuția UE în rezolvarea problemelor naționale sunt ierarhizate pe patru niveluri (Figura 11) :

- 70% dintre persoanele intervievate consideră ca UE contribuie la apărarea împotriva terorismului;

- rangul doi în seria contribuțiilor așteptate din partea UE, cu procente cuprinse între 60-64%, este ocupat de teme precum apărarea, dificultățile economice, infracționalitatea și protecția mediului;
- ponderi apropiate de 50 sunt înregistrate pentru așteptări legate de sănătate, educație, șomaj și imigrare;
- UE este percepută ca având un rol redus în rezolvarea problemelor legate de impozitare, transportul public, inflație și locuințe.

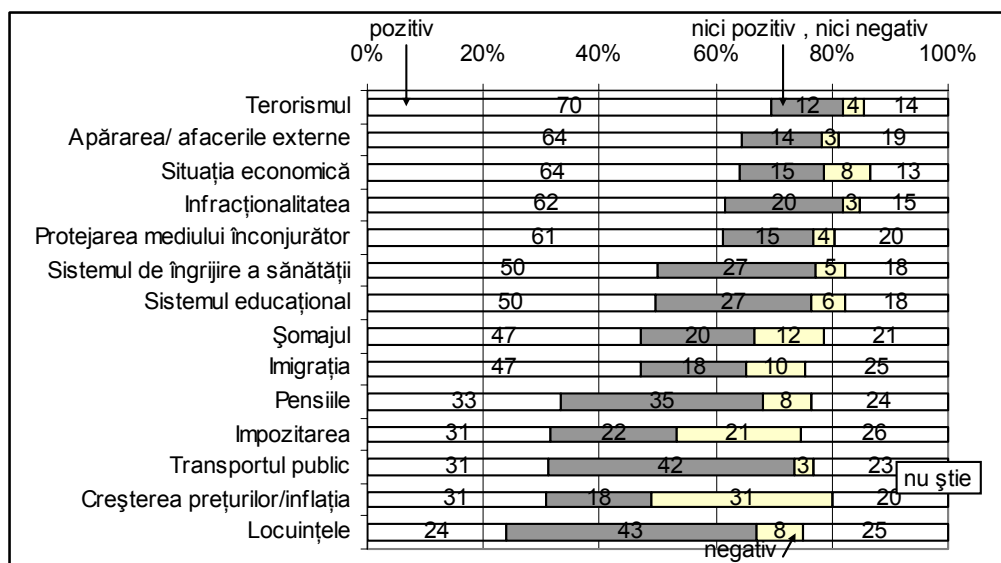

Figura 11. Rolul UE în rezolvarea unor probleme sociale în viziunea românilor

Aproape două treimi dintre români (față de 47% dintre persoanele intervievate din UE) se așteaptă ca rolul UE în viața de zi cu zi a populației românești să sporească față de momentul actual. Suportul afectiv pentru o astfel de tendință este foarte mare în condițiile în care 93% dintre cei care apreciază că va avea loc o accentuare a rolului UE declară că își doresc acest lucru. Suportul afectiv pentru sporirea rolului UE în viața personală este mai redus la nivelul țărilor membre, de numai 74%.

Persoanele care doresc, în România, o sporire a rolului UE în viața de zi cu zi a oamenilor sunt, mai mult:

- tinerii decât vârstnicii;
- bărbații decât femeile;
- populația din orașele mari comparativ cu cea din sate;
- cei cu grad ridicat de informare asupra UE comparativ cu cei care știu puține lucruri despre instituțiile Uniunii.

Românii consideră că primele patru acțiuni în care UE ar trebui să se implice direct ar fi reducerea sărăciei și a marginalizării sociale, asigurarea securității în Europa, lupta împotriva drogurilor și a crimei organizate și combaterea șomajului (Figura 12). Țara cu cel mai apropiat profil de opțiuni din același punct de vedere este Bulgaria.

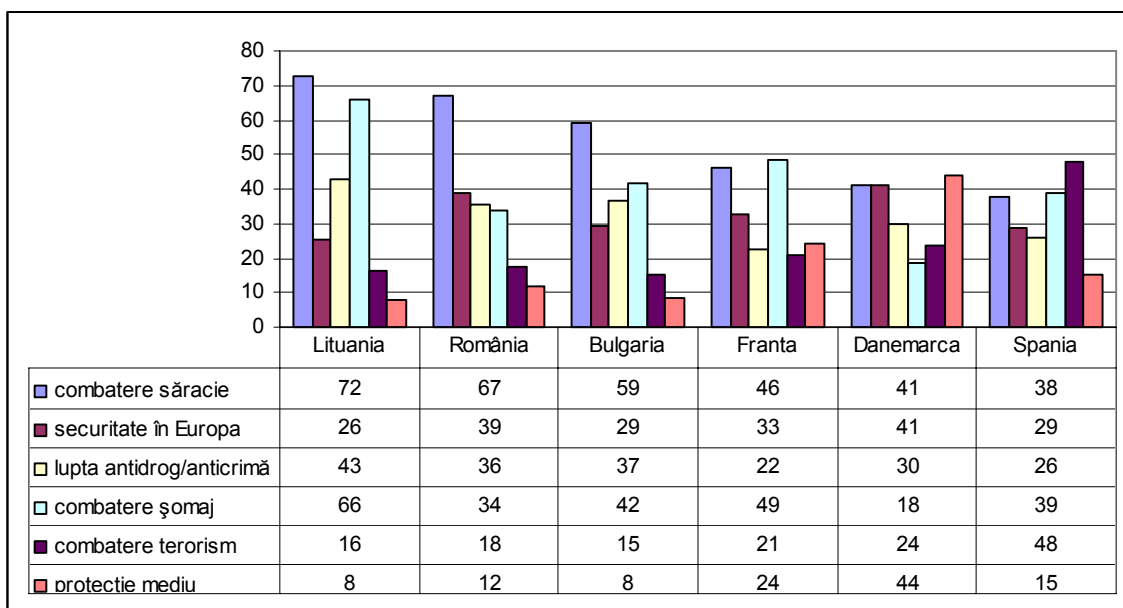

Figura 12. Ce acțiuni ar trebui să realizeze UE cu prioritate în viziunea cetățenilor din șase țări

Exemplu de mod de citire a datelor: 72% dintre lituanieni consideră că prioritară ar fi acțiunile UE de combatere a sărăciei.

Decidenți

Pentru domeniile la nivelul cărora sprijinul UE este considerat ca necesar, populația acceptă că luarea deciziilor trebuie făcută de către guvernul României împreună cu structuri instituționale din UE.

În legătură cu sprijinirea regiunilor defavorizate economic, spre exemplu, 20% dintre români apreciază că deciziile ar trebui luate numai de guvernul României, 67% susțin o colaborare între guvern și UE iar 13% nu pot formula o opinie în această privință.

În interiorul UE variațiile referitoare la modelul dezirabil de decizie sunt foarte mari. Italia este țara cu cea mai pronunțată orientare națională din acest punct de vedere, cu 44% dintre respondenți considerând că numai guvernul țării trebuie să ia decizii în privința dezvoltării regionale. Țara din Uniune cu cea mai puternică orientare spre UE în legătură cu dezvoltarea regională este Polonia, cu 80% persoane care consideră că guvernul național și UE trebuie să ia decizii împreună în domeniul respectiv. Ceea ce individualizează opinia din România pe tema respectivă este nu orientarea pro-națională sau pro-Uniune, ci ponderea relativ mare a celor care declară că nu pot formula un răspuns (13%). Numai în Bulgaria mai este o pondere a non-răspunsurilor atât de mare.

Domeniile în care populația României favorizează în foarte mare măsură intervenția UE în luarea deciziei alături de guvernul României sunt cele referitoare la criminalitatea cu manifestare transfrontalieră – terorismul, drogurile, crima organizată, traficul de ființe umane (Tabelul 14).

Nivelul imediat inferior de favorizare a deciziilor UE de către populația românească este cel al imigrării, protecției mediului, politicii monetare și politicii externe. Intervenția Uniunii în politicile de dezvoltare și protecție socială ocupă locul trei în ierarhia descrescândă a acceptării acestor intervenții în luarea deciziilor de relevanță națională.

Tabelul 14. Ponderea persoanelor care consideră că deciziile ar trebui adoptate de guvernul României împreună cu UE, pe domenii și categorii de țări

domenii de luare a deciziei ⁹		România	alte tari canditate	țările valului de aderare 2004	Europa celor 15
CRIMINALITA TE INTERNATIONA LA	lupta împotriva terorismului internațional	88	66	91	85
	lupta împotriva drogurilor	82	60	83	71
	lupta împotriva crimei organizate	82	56	85	74
	lupta împotriva comerțului cu ființe umane și a exploatării acestora	80	63	83	80
IMIGRARE ȘI POLITICA EXTERNĂ	ajutor umanitar	77	60	74	71
	informații despre Uniunea Europeană, despre politicile și instituțiile sale	76	64	74	71
	protecția mediului	71	53	73	66
	politica externă față de țările din afara Uniunii Europene	70	59	67	68
	moneda	69	47	57	65
	politica de imigrare apărare	68 67	47 36	65 66	57 55
COEZIUNE SOCIAL-ECONOMICĂ	sprijinirea regiunilor defavorizate economic	67	64	73	57
	cercetare științifică și tehnologică	66	63	77	65
	combaterea sărăciei și a marginalizării sociale	66	63	64	57
	sănătate și protecție socială	61	58	45	30
	combaterea șomajului	59	65	64	43
	educație	52	56	48	31
	politici în domeniul agriculturii și pescuitului	50	43	56	49
	politica culturală	43	38	31	34
reglementari de baza în domeniul audio-vizualului și al presei	41	45	32	34	
INFRAȚIONALI TATE INTERNĂ	acceptarea refugiaților	62	48	55	56
	prevenirea infraționalității juvenile	54	49	51	36
	prevenirea infraționalității în mediul urban	49	48	42	30
	politie	48	33	38	29
	legislație și aplicarea ei	48	37	41	35

Exemplu de mod de citire a datelor: 67% dintre românii intervievați consideră că deciziile referitoare la sprijinirea regiunilor slab dezvoltate economic ar trebui luate de guvernul României împreună cu Uniunea Europeană.

Modelul mental românesc în legătură cu modul optim de luare a deciziei este diferit funcție de gruparea de domenii:

- în legătură cu fenomenele de criminalitate cu manifestare transnațională, românii au o opinie apropiată de cea din țările recent admise în Uniune. Mai mult decât în Europa celor 15, la nivelul României și al țărilor admise în Uniune în anul 2004 se consideră ca fiind dezirabilă intervenția Uniunii, alături de guvern, în luarea deciziilor pentru reducerea criminalității transnaționale.
- românii favorizează intervenția UE în luarea deciziei mai mult decât țările din Uniune, în special în legătură cu fenomene de criminalitate internă și de implementare a legislației.

Factorul care favorizează cel mai mult adoptarea unei opinii favorabile intervenției UE în luarea deciziilor de relevanță națională este gradul de cunoaștere a modului de funcționare a instituțiilor UE. Românii care știu mai bine cum funcționează instituțiile europene sunt tentați să acorde un rol mai important UE în luarea deciziilor referitoare la România. Alți factori care favorizează în mod semnificativ respectiva atitudine sunt nivelul sporit de educație și faptul de a dispune de mijloace moderne de comunicare interpersonală¹⁰.

Calitatea vieții în timp

Prezent față de trecut

Calitatea percepută a vieții era mai bună în anul 2004, comparativ cu anul 1999, pentru 42% dintre români. Pentru aproape o treime (30%) pare să fie mai rău, iar pentru circa un sfert, la fel (Tabelul 15).

Tabelul 15. Situația personală actuală față de cea din trecut

	"Dacă ați compara situația dumneavoastră actuală cu cea de acum cinci ani, ați spune că s-a îmbunătățit, a rămas la fel sau s-a înrăutățit?"				Total
	s-a îmbunătățit	a rămas la fel	s-a înrăutățit	nu știe	
România	42	27	30	1	100
alte țări candidate	41	23	35	1	100
NSM	30	29	40	1	100
Europa celor 15	40	33	26	1	100
Total	39	31	29	1	100

Modelul de percepție a calității vieții în România se apropie mai mult de cel al unor țări cu tendințe de accentuare a polarizării sociale subiective. Sunt țări în care ponderea celor care susțin că viața lor actuală este la fel cu cea de acum cinci ani este mai mică și față de ponderea celor care cred că trăiesc mai bine și față de ponderea celor care consideră că o duc mai rău. Acesta este cazul populației din țări precum Grecia, Turcia, Ciprul de Sud și Polonia (Figura 13).

De notat că proporția cea mai mare de populație care susține că o duc mai greu decât cu cinci ani înainte se înregistrează în țările valului de aderare din 2004. Aici se înregistrează o

pondere de 40% persoane care consideră că au o viață mai grea decât cu cinci ani înainte, comparativ cu 28% pe total UE.

Cei mai încântați de schimbarea vieții lor cotidiene sunt suedezii și irlandezii, cu peste 60% persoane care apreciază că trăiesc mai bine decât în trecut. Gruparea țărilor care percep o dinamică preponderent pozitivă a calității vieții este formată majoritar din țări nordice – Suedia, Finlanda, Danemarca, Estonia, Marea Britanie, Irlanda, fiecare cu peste 55% populație care apreciază că în prezent trăiește mai bine decât cu cinci ani în urmă.

Cei mai nemulțumiți de schimbarea calității vieții sunt polonezii și bulgarii. Concentrarea cea mai mare de populație care simte o reducere a nivelului de calitate a vieții este la nivelul Europei Centrale, cu Polonia, Ungaria și Slovacia, fiecare dintre țările respective cu peste 37% nemulțumiți de evoluția nivelului lor de viață. Din Europa celor 15, singura țară care se încadrează în această grupare a nemulțumiților de trendul calității vieții este Portugalia (Figura 13).

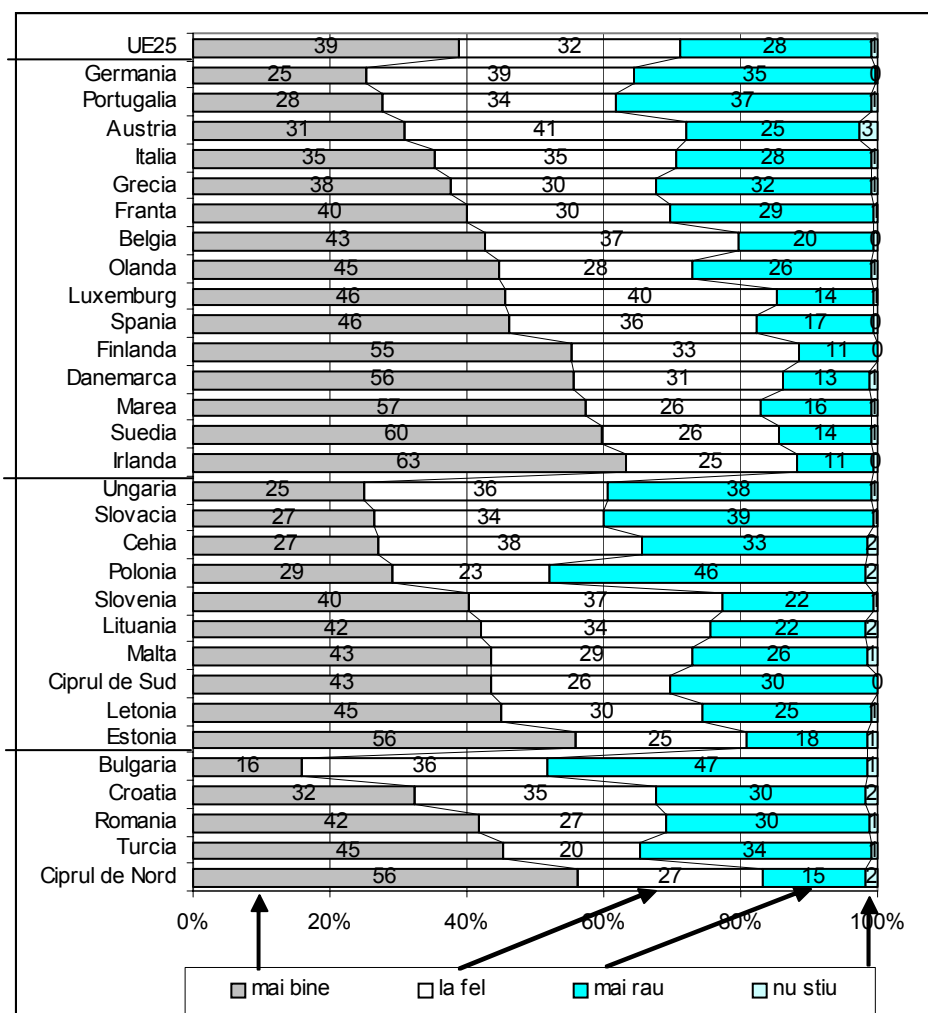

Figura 13. Situația personală actuală comparată cu cea de acum cinci ani

Diferențierile de percepție în schimbarea condițiilor de calitate a vieții sunt extrem de puternice pe categorii sociale la nivelul României. Cei mai mulțumiți de modul în care au

evoluat lucrurile sunt tinerii din urban iar cei mai nemulțumiți sunt vârstnicii, indiferent de mediul rezidențial. Peste 60% dintre tinerii din urban susțin că în ultimii cinci ani condițiile lor de viață s-au îmbunătățit. Ponderea corespunzătoare pentru tinerii din rural este de numai 49%. Populația matură de 35-54 ani, indiferent de mediul rezidențial, este aproximativ egal împărțită între cei care consideră că viața a rămas la fel, s-a îmbunătățit sau s-a înrăutățit.

Tabelul 16. Percepția dinamicii calității vieții pe categorii de vârstă-rezidență¹¹, România (%)

Categorii de vârstă-rezidență		“Dacă ați compara situația dumneavoastră actuală cu cea de acum cinci ani, ați spune că s-a îmbunătățit, a rămas la fel sau s-a înrăutățit?”				Total
mediu rezidențial	vârstă	s-a îmbunătățit	a rămas la fel	s-a înrăutățit	nu știe	
rural	15-34 ani	49 ⁺	28	23		100
	35-54 ani	36	31	32	1	100
	55+ani	28 ⁻	31	40 ⁺	1	100
urban	15-34 ani	62 ⁺	18 ⁻	18 ⁻	3	100
	35-54 ani	36	33	30	1	100
	55+ani	32 ⁻	27	40 ⁺	1	100
total		42	27	30	1	100

+ asociere pozitivă semnificativă statistic pentru $p=0.05$, conform rezultatelor date de reziduurile standardizate ajustate; asociere negativă semnificativă statistic pentru $p=0.05$ conform rezultatelor date de reziduurile standardizate ajustate.

Exemplu de mod de citire a datelor: 49% dintre tinerii din rural apreciază că situația lor de viață s-a îmbunătățit în ultimii cinci ani. Ponderea este mult mai mare decât ar fi de așteptat în baza unei distribuții aleatoare a răspunsurilor în tabel.

Rezultă, pentru populația României, un gen de stratificare socială subiectivă, cu :

- maximum de satisfacție pentru tineretul urban,
- satisfacție de nivel ridicat pentru tineretul rural,
- satisfacție de nivel mediu pentru populația adultă de 35-54 ani, indiferent de mediul rezidențial și
- insatisfacție maximă pentru vârstnici, indiferent de mediul lor de locuire.

Prezent și viitor

Aproape 50% dintre românii intervievați în toamna anului 2004 erau optimiști, considerând că în următoarele 12 luni viața lor va fi mai bună. Peste 60% dintre aceștia susțineau un optimism de continuitate de tipul „acum e bine și va fi și mai bine”. Restul, de aproximativ 40% manifestau un optimism de tipul „acum e rău dar va fi bine” (Tabelul 17). Pesimismul cronic identificat prin reacții de tipul „acum e rău și va fi și mai rău” se înregistra la nivelul a 11% dintre români. Dominant era grupul celor care nu așteptau în viitor schimbări semnificative în nivelul propriu de viață (36%).

Pesimismul cronic („e rău și va fi și mai rău”) era mult mai redus în Europa vechilor membri (5%).

În România, optimismul general, asociat cu ansamblul situației personale de viață, și cel financiar, referitor la situația viitoare a resurselor financiare în gospodărie, se reduce odată cu vârsta (Tabelul 18): tinerii sunt optimiști în legătură cu situația lor peste cinci ani în proporție de aproximativ trei sferturi, maturii în proporție de aproximativ două treimi iar vârstnicii la un nivel de aproape jumătate din totalul vârstnicilor. Ierarhia de optimism urmează, în genere, ierarhia de satisfacție în legătură cu schimbările realizate în standardul de viață în perioada anterioară sondajului.

Tabelul 17. Tipuri de pesimism/optimism pe categorii de țări

	Categoriile de pesimism-optimism ¹²					Total
	PESIMISM CRONIC	PESIMISM RECENT	STABILITATE TEMPORAL	OPTIMISM DE REACȚIE	OPTIMISM DE CONTINUITATE	
	„e rău și va fi și mai rău”	“e bine dar va fi rău”	“va fi la fel”	“e rău dar va fi bine”	“e bine și va fi și mai bine”	
România 2004	11	2	36	19	30	100
alte țări candidate	11	7	39	8	35	100
NSM	10	8	49	6	26	100
Europa celor 15	5	7	52	5	32	100

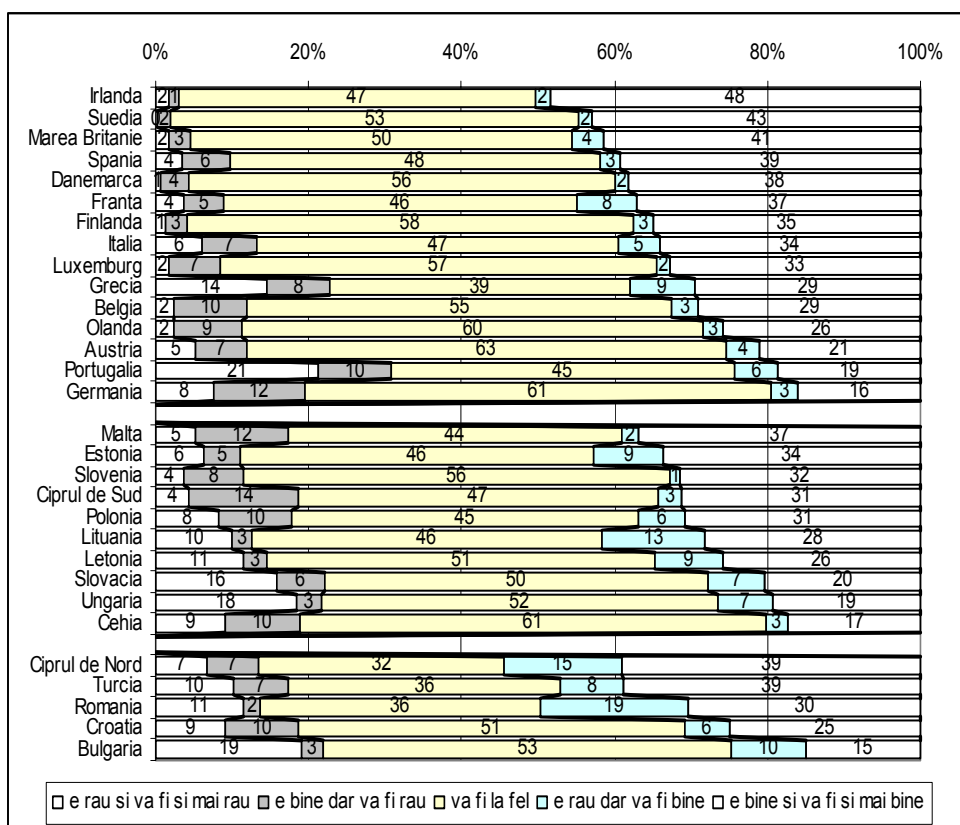

Figura 14. Tipuri de pesimism/optimism pe țări

Tabelul 18. Satisfacție și optimism pe cele șase „lumi sociale”* ale României (%)

	vârstnici la sat	vârstnici la oraș	maturi la sat	maturi la oraș	tineri la sat	tineri la oraș	total
situația personală s-a îmbunătățit față de acum 5 ani	28	32	36	36	49	62	42
mulțumiți de viața personală în general	43	36	44	43	59	61	48
speră să trăiască mai bine în următorul an	40	36	41	46	60	58	48
speră să trăiască mai bine în următorii 5 ani	48	50	61	63	81	76	64
speră să aibă o situație financiară mai bună în gospodărie în următorul an	31	32	37	39	59	52	42

* Categoriile socio-demografice de bază care permit descrierea unor universuri de viață cu profil foarte bine definit. Exemplu de mod de citire a datelor: 62% dintre tinerii din urban consideră că viața lor s-a îmbunătățit față de situația de acum cinci ani față de numai 28% din vârstnicii din rural.

În cadrul categoriei de tineri din România, cei mai mulțumiți de cursul recent al schimbărilor de nivel de viață sunt cei din urban, comparativ cu cei din rural. Sub aspectul optimismului ierarhia este diferită, tinerii de la sate sunt sistematic mai optimiști decât cei din urban: 81% dintre tinerii din rural speră să trăiască mai bine în următorii cinci ani față de numai 76% cifra corespunzătoare pentru cei din urban.

Cu o pondere de 78% tineri optimiști, România se înscrie în modelul țărilor de optimism maxim din Europa. Acestea sunt localizate majoritar în nordul (Marea Britanie, Irlanda, Suedia și Danemarca) și vestul (Spania, Franța) continentului.

Pentru optimismul de orizont apropiat - ce va fi, nu peste cinci, ci peste un an – ierarhiile sunt diferite. Numai 54% dintre tinerii din România sunt optimiști atunci când se raportează la viitorul apropiat. În această nouă raportare, România nu mai este în seria țărilor de maxim ci a celor de nivel mediu al optimismului european al tinerilor.

Optimismul de orizont îndepărtat (peste cinci ani) al populației vârstnice a României este de nivelul mediu de 49% iar cel de orizont apropiat (peste un an) de numai 42%. Țările europene cu optimism maxim al tinerilor, la un orizont apropiat, sunt Belgia (68%), Danemarca (64%) și Germania (63%).

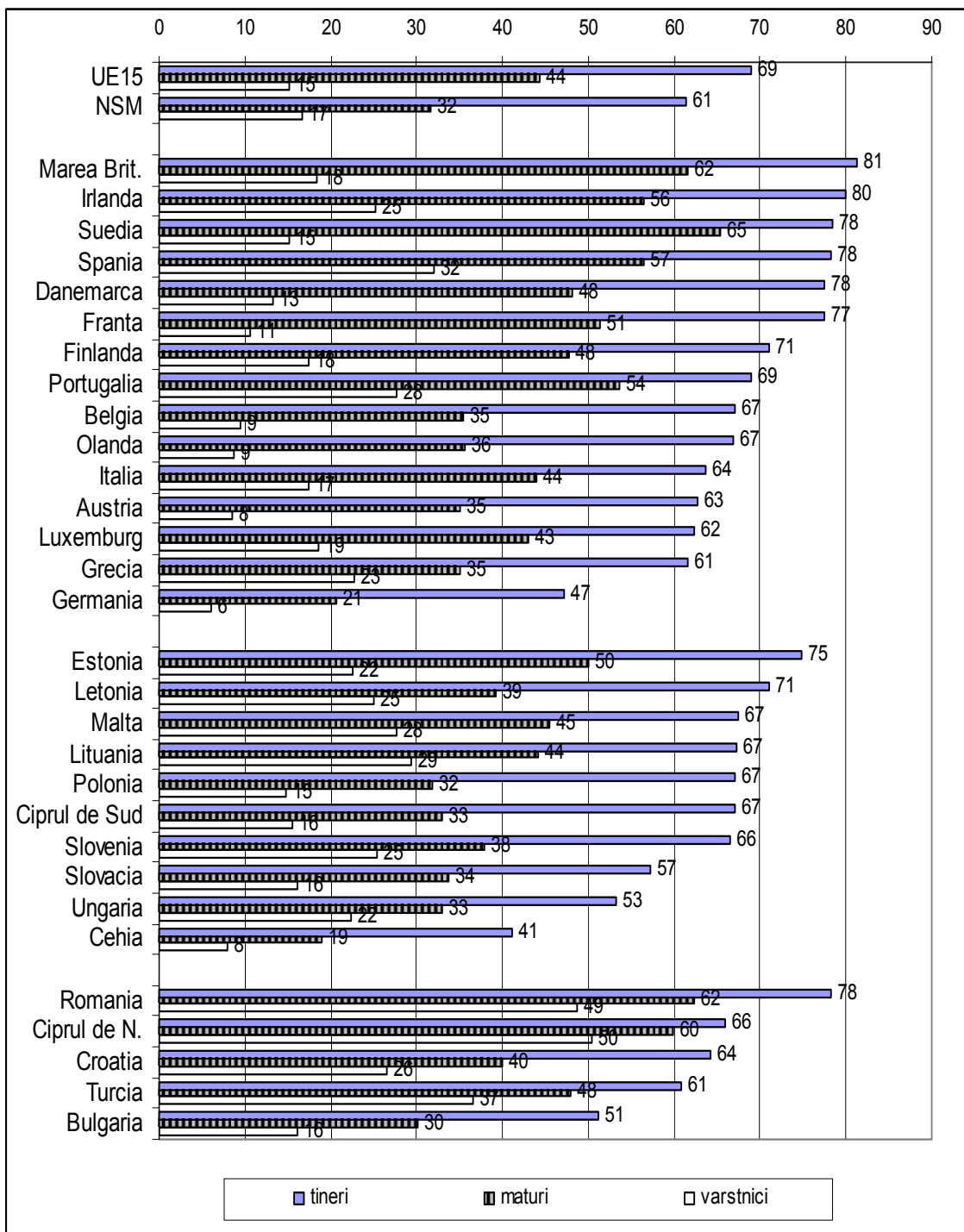

Figura 15. Ponderea persoanelor care consideră că, în următorii cinci ani, vor trăi mai bine decât în prezent, pe categorii de vârstă și pe țări

Exemplu de mod de citire a datelor: 51% dintre tinerii (15-34 ani) din Bulgaria consideră că peste cinci ani vor trăi mai bine, față de numai 30% dintre maturii și 16% dintre vârstnicii din aceeași țară.

Românii cei mai optimiști și mai mulțumiți de nivelul lor actual de trai sunt cei care consideră că viața lor s-a îmbunătățit în ultimii cinci ani (Figura 16). Optimismul pe termen lung are o determinare mai bogată. Persoanele care apreciază că peste cinci ani o vor duce mai bine :

- nu sunt pensionari,
- cred că trăiesc mai bine decât acum cinci ani,
- sunt mai informați asupra modului de funcționare a instituțiilor europene (au un capital uman mai bogat),
- locuiesc preponderent în sate sau orașe mici din regiunea relativ săracă din nord-estul țării,
- manifestă un grad ridicat de atașament față de propria localitate.

Românii care manifestă un grad sporit de mulțumire în raport cu situația lor actuală de viață:

- cred ca trăiesc mai bine decât acum cinci ani,
- sunt mai informați asupra modului de funcționare a instituțiilor europene (au un capital uman mai bogat),
- locuiesc preponderent în sate sau orașe mici.

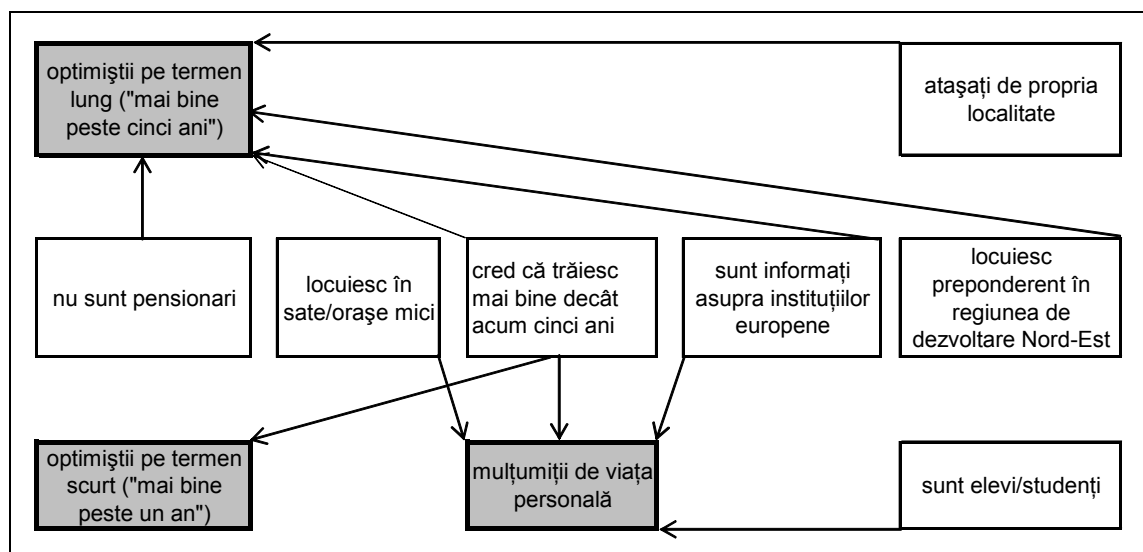

Figura 16. Factori care favorizează optimismul și satisfacția populației din România¹³

Săgețile indică relații statistice semnificative cu posibilă semnificație cauzală. Spre exemplu, probabilitatea de a fi mulțumit de viața personală actuală este mai mare pentru persoanele care trăiesc în sate sau în orașe mici, toate celelalte condiții fiind egale.

Valori și identități

Încredere în instituții

Instituția în care românii au cea mai mare încredere (82%) este biserica. În UE, locul respectiv, de instituție de maximă încredere (cu un scor de 69%), îl ocupă armata.

În ierarhia de încredere a românilor, locul imediat următor după biserică nu îl mai ocupă armata, precum în multe sondaje din anii anteriori, ci UE (74% populație din România care are încredere în instituția europeană).

Instituțiile care captează peste 50% din încrederea românilor sunt cele tradiționale – biserica și armata, cele internaționale – UE și ONU și cele din domeniul media – televiziunea (71%), radioul (71%) și presa (56%) (Figura 17).

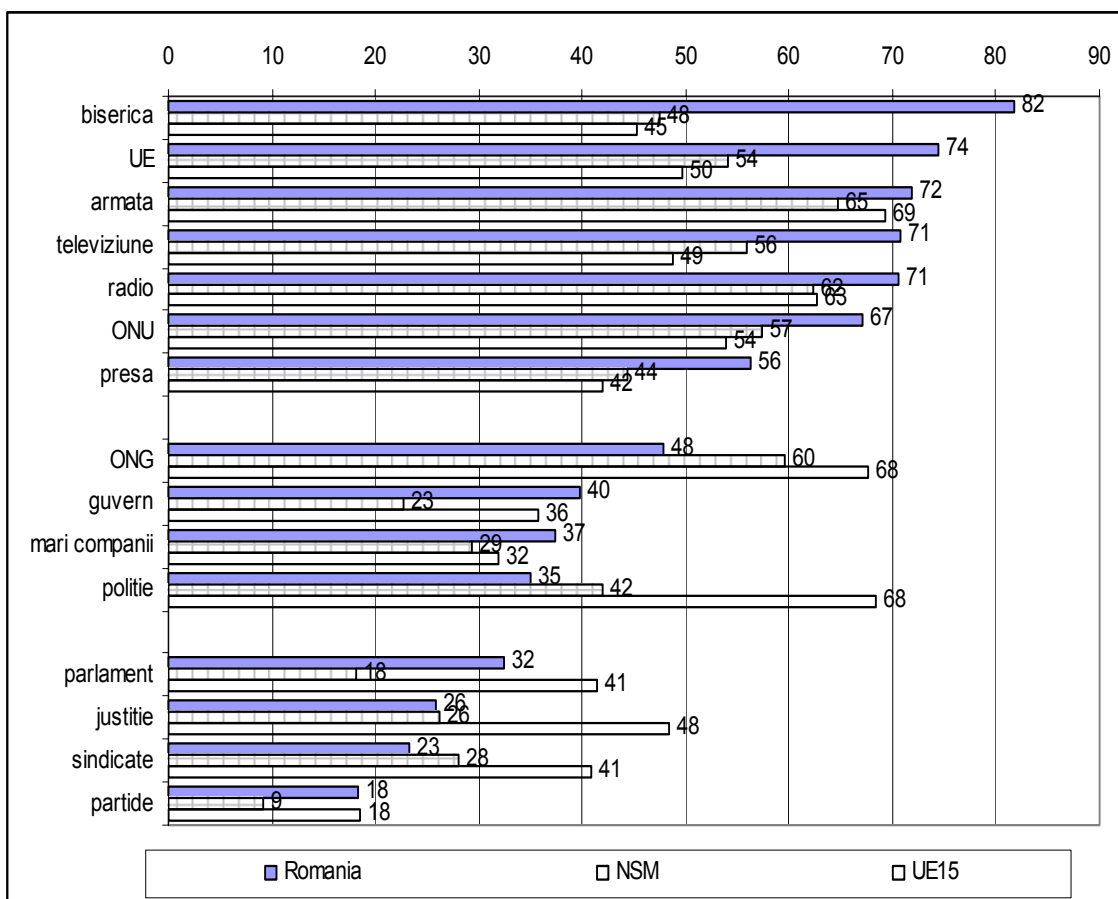

Figura 17. Ponderea persoanelor care au încredere în diferite instituții

Cel mai redus scor de încredere în România (18%) dar și în UE15 (18%) și în NSM (9%) se înregistrează în legătură cu partidele politice.

Încrederea în justiție este, de asemenea, foarte scăzută în România, cu un scor de 26%, situație pe deplin concordantă cu cea din NSM (scor de încredere în justiție tot de 26%). Nivelul de încredere în justiție în UE15 este practic dublu, de aproape 50%. Încrederea în

sindicate este, în România, de asemenea, la un nivel foarte scăzut, de 23%, aproape jumătate din nivelul înregistrat în UE15.

Parlamentul este o altă instituție în care românii au foarte puțină încredere (32%). Guvernul este mai bine apreciat (40% scor de încredere) decât parlamentul în România. Ierarhia de încredere este similară în NSM dar inversă în EU15 (cu 41% scor pentru parlament și cu 36% scorul pentru guvern).

Aproximativ 50% dintre români au încredere în ONGuri, scor considerabil mai mic decât în NSM (60%) sau în UE15 (68%). Poliția are o situație similară, cu scor de încredere mult mai mic în România (35%) comparativ cu situația din NSM (42%) sau din UE15 (68%).

Modelul românesc de raportare la instituțiile interne ale țării se încadrează în profilul specific pentru majoritatea fostelor țări comuniste (Figura 18).

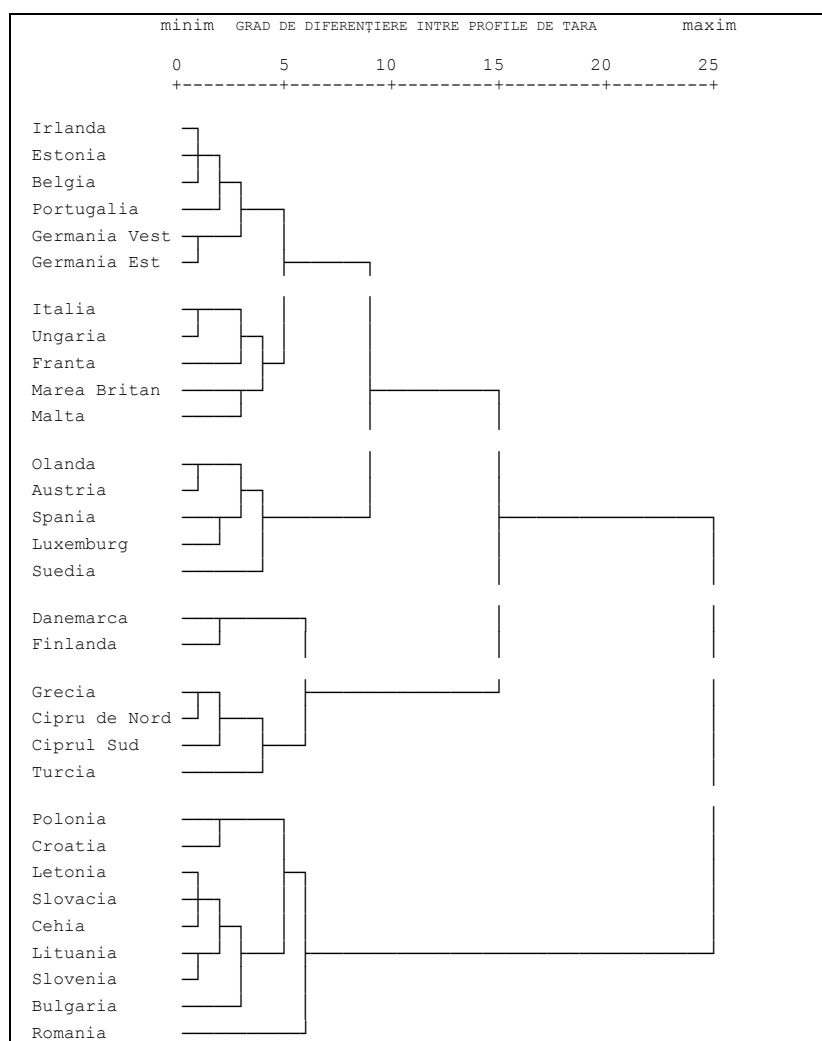

Figura 18. Gruparea țărilor funcție de similitudinea profilurilor de încredere în instituții interne¹⁴

Cu cât barele orizontale care pornesc de la numele țării sunt unite de bare verticale mai apropiate de valoarea 0 de pe scală, cu atât țările respective sunt mai asemănătoare sub aspectul profilului de încredere. Grecia și

Ciprul de Nord, spre exemplu se aseamănă cel mai mult între ele sub aspectul profilului de încredere în instituții. Ciprul de Sud și Turcia au profiluri apropiate de același grup de țări dar la un nivel de similitudine mai redus. Pentru detalii asupra metodei de grupare vezi nota asociată cu titlul figurii.

La nivelul acestor țări se înregistrează niveluri reduse de încredere în justiție, poliție, parlament, partide politice, sindicate și, cu câteva excepții, în raport cu ONGurile. Chiar în cadrul grupării respective, România are un profil de încredere instituțională cu grad ridicat de specificitate. Ceea ce îl distinge este nivelul foarte ridicat al încrederii în instituțiile religioase, în armată și în televiziune. Lituania, Slovacia, Bulgaria și Polonia sunt țările care au profilul de încredere instituțională cel mai asemănător cu acela al României.

Încrederea românilor în justiție este puternic dependentă de vârstă, mediu de rezidență și competența în cunoașterea modului de funcționare a instituțiilor europene (Tabelul 19):

- persoanele cu nivel ridicat de competență instituțională au tendința de a fi mai critice la adresa justiției;
- populația urbană tinde să fie mai puțin încrezătoare în justiție decât cea rurală;
- înaintarea în vârstă reduce încrederea în justiție;
- nivelul cel mai ridicat de încredere în justiție (42%) se înregistrează la tinerii din rural cu informații puține în privința modului în care funcționează instituțiile în genere, cele europene în speță. La același nivel de informare, tineretul urban este mult mai critic față de justiția din România.
- nivelul cel mai redus de încredere în justiție este specific tinerilor (10%) și maturilor (8%) din urban, cu grad de informare ridicat asupra mecanismelor instituționale europene.

Tabelul 19. Ponderea românilor care au încredere în justiție pe categorii de vârstă, rezidență și de competență în cunoașterea instituțiilor europene (%)

vârstă și rezidență	nivel de competență în cunoașterea instituțiilor europene			Total
	redus	mediu	ridicat	
tineri la sat	42	28	39	35
maturi la sat	26	31	22	28
vârstnici la sat	24	28	16	25
tineri la oraș	24	32	10	27
maturi la oraș	21	24	08	21
vârstnici la oraș	16	20	24	19
total	26	28	18	26

Neîncrederea în justiție este semnificativ mai mare la persoanele cu orientare tradiționalistă redusă: din totalul persoanelor care manifestă un grad crescut de tradiționalism prin atașament la propria localitate, 29% au încredere în justiție; cei care au încredere în respectiva instituție din totalul celor cu grad redus de atașament la propria localitate reprezintă însă numai 19%.

Percepția democrației

Românii apreciază că democrația funcționează mai bine în UE decât în propria țară. Cei care sunt mulțumiți de democrația în context național reprezintă numai 29% față de 57%, ponderea celor mulțumiți de democrația la nivelul UE.

Tipul de evaluare promovat de populația României în legătură cu democrația se înscrie în seria specifică pentru NSM și pentru țările candidate la UE (Figura 19). La nivelul acestei serii, populația apreciază că procesul democratic merge mai bine în spațiul UE decât în cel din propria țară. În seria țărilor candidate, singura care se abate de la modelul anterior descris este Turcia, cu pondere relativ egală a celor care apreciază în mod similar democrația în propria țară și în UE. La nivelul NSM excepția o constituie Ciprul de Sud, cu 63% scor în favoarea democrației interne și cu 52% scor favorabil democrației din UE.

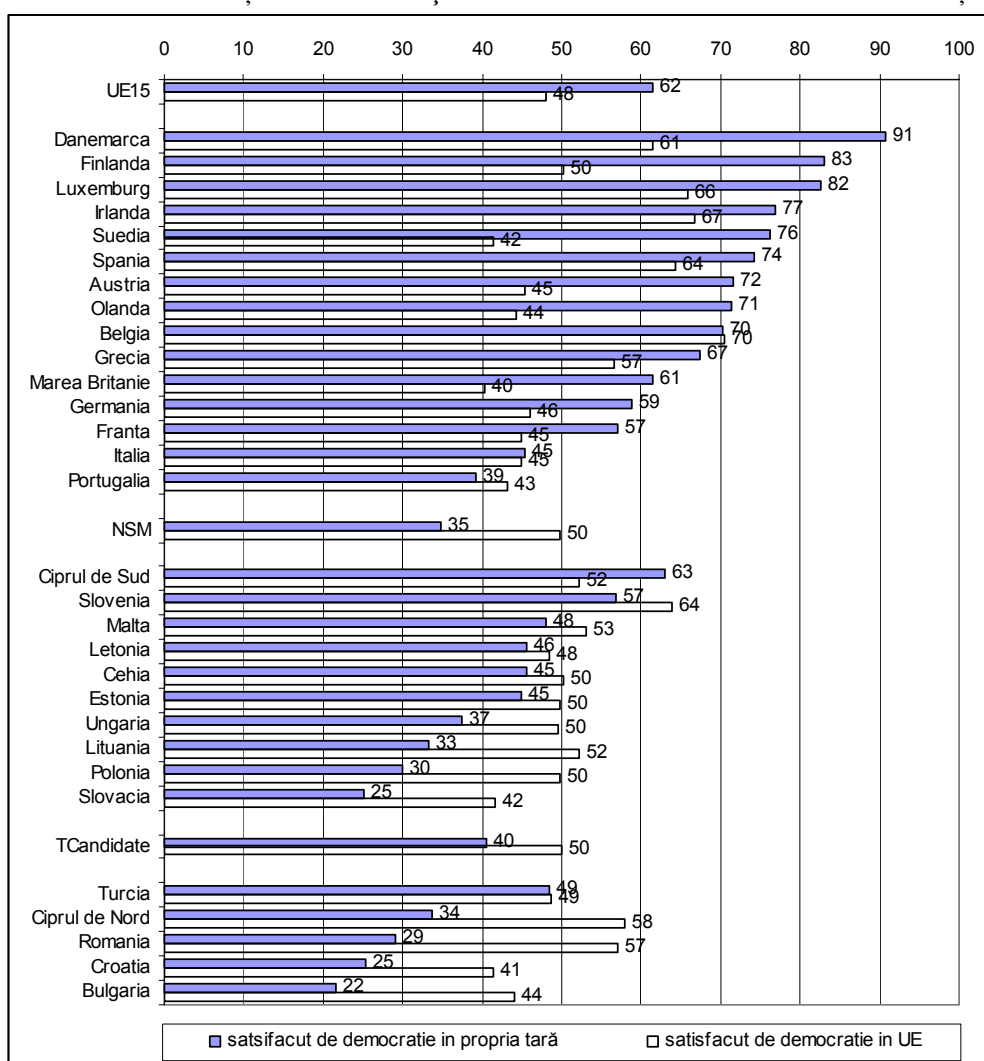

Figura 19. Ponderea persoanelor mulțumite de modul în care funcționează democrația în propria țară și în UE

Exemplu de mod de citire a datelor: 91% dintre danezi apreciază că sunt mulțumiți de modul în care funcționează democrația în țara lor și numai 61% au o apreciere pozitivă asupra democrației în UE

În Polonia, spre exemplu, una dintre țările apropiate de România sub aspectul modului de evaluare a instituțiilor, 50% dintre cei intervievați apreciază că democrația funcționează bine în UE dar numai 30% consideră că democrația este pe drumul bun în propria țară. Decalaje similare de aproximativ 20-30 puncte procentuale între evaluarea democrației în UE și evaluarea democrației în propria țară apar și în alte țări apropiate ca model evaluativ de România, respectiv în Lituania, Slovacia și Bulgaria (Figura 19). La nivelul țărilor din UE15 singura țară cu model apropiat de cel românesc este Portugalia, cu o pondere mai mare a celor mulțumiți de democrația din UE (43%) comparativ cu cea din propria țară (39%).

Modelul general european este cel în care femeile sunt mai critice decât bărbații în legătură cu funcționarea democrației locale sau în cadrul UE. În România, pe total eșantion de persoane interievate s-a înregistrat o situație de relativă egalitate între cele două sexe. Atât bărbații cât și femeile apreciază în proporție de 29% că democrația funcționează normal în țară (Tabelul 20). Numai în orașele mici ale României bărbații sunt mai mulțumiți (28%) decât femeile (24%) în legătură cu procesul democratic național.

Tabelul 20. Ponderea persoanelor mulțumite de funcționarea democrației în propria țară și în UE, pe categorii de țări, rezidență și gen (%).

rezidență	gen	România		NSM		EU15	
		democrația în țară	democrația în UE	democrația în țară	democrația în UE	democrația în țară	democrația în UE
sat	femei	35	49	32	38	61	43
	bărbați	33	64	36	51	64	49
oraș mic/ mediu	femei	24	55	34	48	57	44
	bărbați	28	64	37	56	60	49
oraș mare	femei	24	48	34	51	64	50
	bărbați	24	66	37	59	68	57
Total		29	57	35	50	62	48

Exemplu de mod de citire a datelor: 35% dintre femeile interievate în satele României apreciază că sunt mulțumite de modul în care funcționează democrația în țară.

Segmentul de populație cel mai satisfăcut de funcționarea democrației românești este cel rural (34% mulțumiți de calitatea democrației din România din total intervievați în rural). Acest gen de ruralizare a percepției asupra democrației nu apare la nivelul UE. Aici, populația orașelor mari (61%) este mai mulțumită de funcționarea democrației decât cea de la sate (57%) sau din orașele mici/mijlocii (55%). Explicația ar putea fi asociată cu un nivel de așteptare mai redus în legătură cu democrația la nivelul populației rurale din România și, în consecință, o mai ușoară satisfacere a exigențelor ei politice prin funcționarea instituțiilor democrației.

Indiferent de segmentul rezidențial sau de gen, populația din România și din NSM apreciază că democrația europeană funcționează mai bine decât cea din propria țară. Așa cum am menționat deja, numai la nivelul populației din EU15 lucrurile stau diferit, cu tendința de a considera ca democrația lucrează mai bine intern, în propria țară, decât extern, la nivelul UE.

Indiferent de valul de aderare, ponderea evaluărilor pozitive asupra democrației în Uniune tinde să sporească pe măsură ce sporește și nivelul de informare a persoanelor în legătură cu mecanismele instituționale din Uniune (Tabelul 21):

- 57% dintre românii competenți în evaluarea instituțiilor europene dau o apreciere pozitivă democrației din Uniune, dar
- numai 46% dintre cei care au o competență redusă în evaluarea instituțiilor UE consideră că democrația în Uniune funcționează bine.

Tabelul 21. Satisfacție față de funcționarea democrației din UE pe categorii de țări și nivel de competență în evaluarea instituțiilor europene

	Competență în evaluarea instituțiilor europene			total
	redusă	medie	ridicată	
România	46	65	67	57
alte țări candidate	41	52	63	48
NSM	34	48	57	50
EU15	34	48	57	48

Exemplu de mod ce citire a datelor: 67% dintre românii cu competență ridicată în evaluarea instituțiilor europene se declară mulțumiți de modul de funcționare a democrației în UE.

Competența în cunoașterea instituțiilor europene are efecte contrare în evaluarea modului de funcționare a democrației. Românii care știu mai multe lucruri despre funcționarea UE tind să fie mai critici față de democrația românească dar mult mai încântați de democrația din cadrul UE:

- 78% dintre persoanele intervievate în România și cu competență sporită în cunoașterea instituțiilor europene sunt nemulțumite de funcționarea democrației în România, dar
- în cadrul aceleiași categorii de evaluatori calificați, ponderea celor care sunt nemulțumiți de modul în care lucrează democrația în UE este de numai 43%.

Relația este de același tip și în cazul populației din NSM, persoanele informate asupra UE fiind mai critice asupra democrației din propria țară dar mai mulțumite de democrația din UE: 36% dintre „competenții” din NSM sunt mulțumiți de democrația din propria țară față de 57% din totalul format de aceeași categorie care sunt mulțumiți de democrația din Uniune.

Mândria de a fi român/european

Peste 50% dintre cei intervievați în România au declarat că sunt foarte mândri de a fi români, peste o treime se declară a fi „mândri” iar peste 10% susțin că sunt foarte puțin sau nu sunt deloc mândri de a fi români. Cu jumătate foarte mândri, cu o treime mândri și cu peste 10% adoptând o raportare negativă la identitatea națională, România se apropie mai mult de modelul din NSM decât de cel din EU15. Variațiile în cadrul celor trei grupuri de țări – EU15, NSM sau TC – sunt însă foarte mari (Figura 20). Țara care se apropie cel mai mult de modelul românesc de afirmare a identității naționale este Spania, cu 56% persoane care afirmă că sunt foarte mândre de identitatea națională și 35% mândre. Modelul jumătate foarte mândri, o treime mândri și peste o zecime cu raportare negativă la propria apartenență națională este unul median, intermediar, indiferent de valul de aderare la care se face raportare. Orientarea națională cea mai puternică, la peste două treimi dintre intervievați

susținând că sunt foarte mândri de apartenența lor națională, este înregistrat în cazul Turciei, Ciprului de Sud, Maltei, Sloveniei, Greciei, Irlandei, Finlandei și Luxemburgului. Orientarea națională de minimă intensitate, cu mai puțin de 40% persoane „foarte mândre” este înregistrată în cazul unor țări precum Cehia, Slovacia, Portugalia, Olanda, Belgia și Germania.

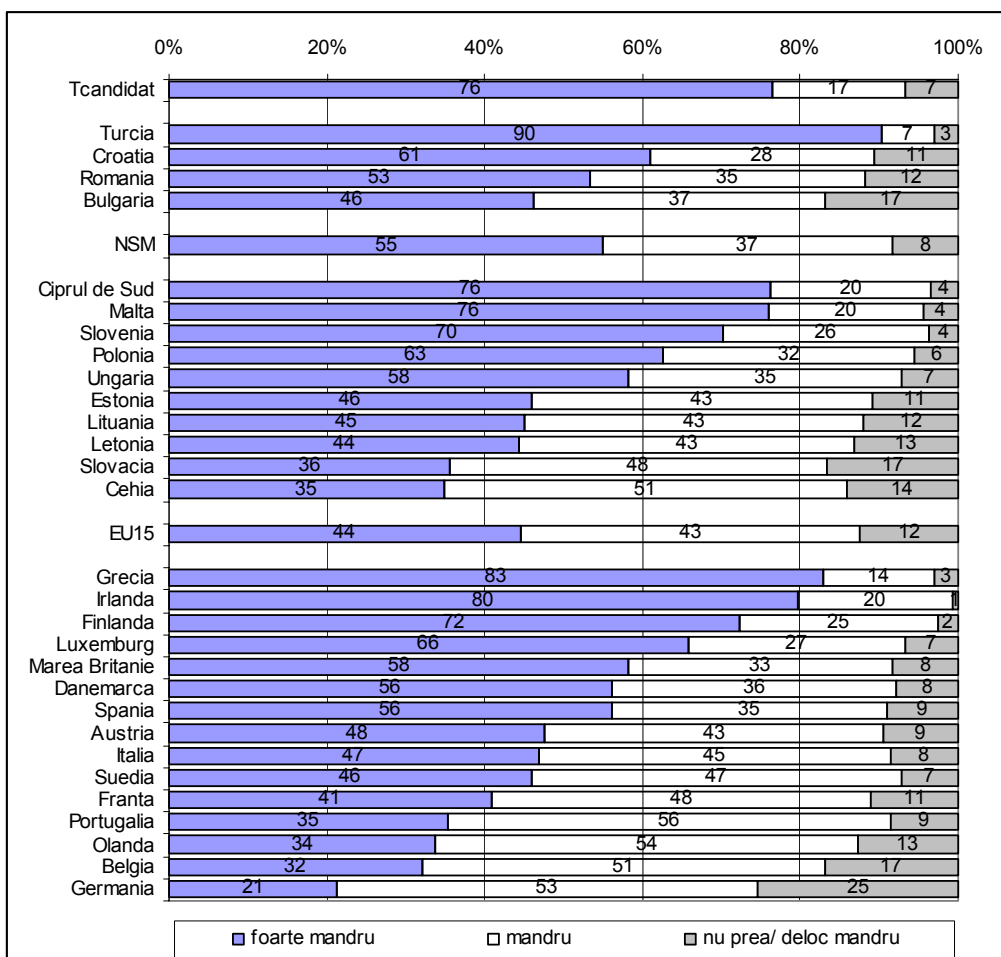

Figura 20. Mândria națională pe țări

Exemplu de mod de citire a datelor: 56% dintre persoanele intervievate în Spania sunt foarte mândre de a fi spanioli, 35% sunt mândre iar 9% declară că nu prea sunt sau nu sunt deloc mândre. Toate calculele din acest grafic nu includ non-răspunsurile.

Cea mai puternică manifestare a orientării identitar-naționale accentuate în România se manifestă la vârstnicii din urban, iar cea mai redusă la tinerii din același mediu rezidențial (Tabelul 23). Orientarea identitar-națională moderată este specifică populației rurale și tinerilor de la oraș.

La nivelul țărilor incluse în EB62 pot fi distinse cinci tipuri de orientări identitare funcție de modul în care se afirmă mândria de a aparține unui stat-națiune comparativ cu mândria de a fi european:

➤ orientare preponderent națională	mândria de a fi român, german, polonez etc. este mai puternică decât mândria de a fi european
➤ orientare echilibrată național-europeană, de intensitate moderată	mândria de a aparține unei națiuni este de intensitate relativ egală cu cea de a fi european, ambele fiind de nivel moderat („sunt mândru de a fi...”)
➤ orientare echilibrată european-națională, de intensitate accentuată¹⁵	mândria de a aparține unei națiuni este de intensitate relativ egală cu cea de a fi european, ambele fiind de nivel ridicat („sunt foarte mândru de a fi...”)
➤ orientare preponderent europeană	mândria de a fi european este mai puternică decât mândria de a fi român, german, polonez etc.
➤ orientare identitară cu slabă specificare	nu afirmă sentimente de mândrie nici în legătură cu țara, nici cu Europa sau nu formulează un răspuns

Cele patru categorii identitare sunt aproape egal reprezentate la nivelul populației României:

- românii cu orientare preponderent națională reprezintă aproximativ un sfert din totalul celor intervievați;
- cei cu orientare preponderent europeană au o pondere de 23%
- orientarea compozită, în egală măsură europeană și românească, dar cu un nivel moderat de manifestare, este înregistrată la nivelul a aproximativ 24% dintre români;
- orientarea compozită, în egală măsură europeană și românească, dar cu un nivel puternic de manifestare, este înregistrată la nivelul a aproximativ 25% dintre români.

Variațiile orientărilor identitare la nivelul regiunilor de dezvoltare ale țării este considerabilă (Tabelul 22):

- orientările de tip preponderent național sunt manifeste în special în regiunile Vest, Nord-Vest și Sud;
- orientarea preponderent europeană apare mai ales la populația din regiunea Centru;
- orientarea compozită europeană și națională, de intensitate moderată este specifică persoanelor din Sud-Vest și din Nord-Vest;
- orientarea compozită european-națională, de intensitate accentuată este specifică persoanelor din București¹⁶.

România se încadrează în gruparea țărilor cu mare diversitate în afirmarea ideologiilor identitare (Figura 21, Figura 22). Diversitatea este extremă în cazul României, cu ponderi relativ egale pentru cele patru orientări identitare – națională, europeană, național-europeană moderată, european-națională accentuată. Cea mai apropiată ca profil este Bulgaria, cu o treime populație de orientare națională, o cincime persoane de orientare europeană, 22% persoane de orientare național-europeană moderată și 15% persoane cu orientare european-națională accentuată.

Tabelul 22. Mândria de a fi român sau/și european pe regiuni de dezvoltare în România

tip de orientare identitară	Regiune de dezvoltare								Total
	Nord-Est	Sud-Est	Sud	Sud-Vest	Vest	Nord-Vest	Centru	București	
cu identitate slab specificată	8	2	2	2	1	2	2	4	3
preponderent europeană	11	29	22	27	26	17	39	14	23
preponderent națională	24	22	31	19	34	29	22	20	25
echilibrată, național-europeană, de intensitate moderată	19	22	24	34	21	32	23	16	24
echilibrată, european-națională, de intensitate accentuată	37	25	21	18	18	20	15	47	25
total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

În fapt, modelele de orientare națională și europeană la nivelul statelor în care s-a aplicat EB62 sunt extrem de diverse. Sinteza grafică din Figura 21 evidențiază existența a cel puțin opt modele identitare:

- țările baltice sunt caracterizate prin predominarea tipului de orientare națională și ocuparea locului secund de tipul național-european moderat;
- Slovacia, Cehia și Germania sunt reprezentative pentru prevalența clară a tipului de orientare național-europeană de intensitate moderată în afirmarea identității;
- țări precum Spania, Austria, Danemarca și Polonia au profilul identitar caracterizat prin ierarhie descendentă de la tipul național spre cel național-european moderat, european-națională accentuat și preponderent european;
- Suedia și Italia se individualizează prin ponderi relativ egale ale tipurilor național-european moderat și național;
- Portugalia, Franța și Olanda au un profil identitar marcat prin ierarhia de la tipul național spre cel național-european moderat la cel preponderent european;
- Bulgaria și România sunt definite prin ponderi relativ egale ale celor patru tipuri identitare;
- Irlanda, Slovenia, Malta, Luxemburg și Croația sunt caracterizate printr-o ierarhie a prezenței tipurilor identitare cu cel național pe primul loc urmat de cele european-națională accentuat și național-european moderat;
- gruparea Grecia, Turcia, Ciprul de Sud și Finlanda au aproape două treimi din populație încadrată în tipul de orientare identitară națională.

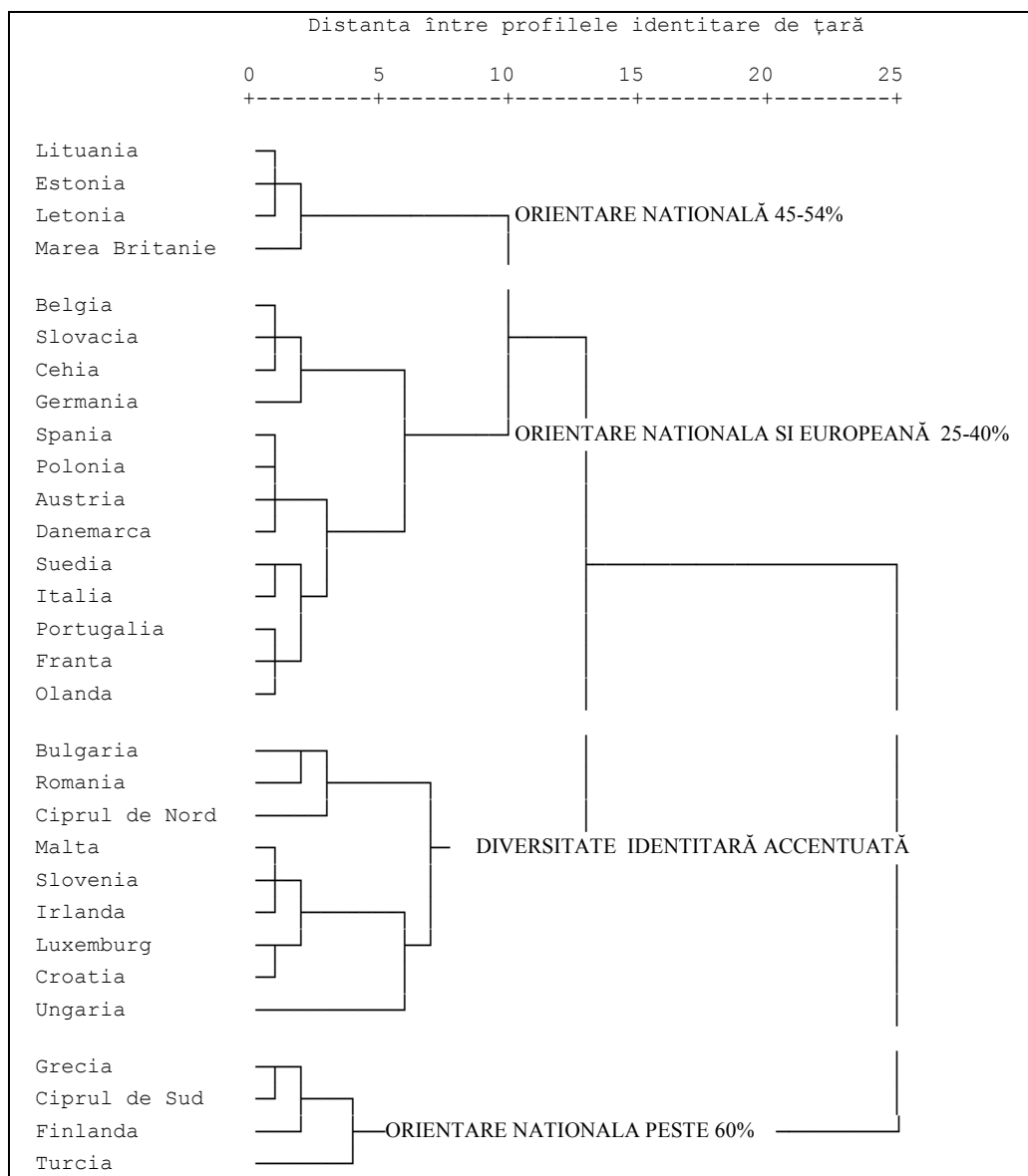

Figura 21. Gruparea țărilor funcție de profilul identitar dominant

Gruparea a rezultat din aplicarea analizei cluster, metoda celui mai depărtat vecin, distanțe euclidiene la pătrat, variabile nestandardizate. Datele de intrare au fost cinci variabile reprezentând ponderea celor cinci tipuri de orientare identitară la nivelul fiecărei țări (Figura 22). Cu cât barele orizontale care pornesc de la numele țării sunt unite de bare verticale mai apropiate de valoarea 0 de pe scala, cu atât țările respective sunt mai asemănătoare sub aspectul profilului identitar.

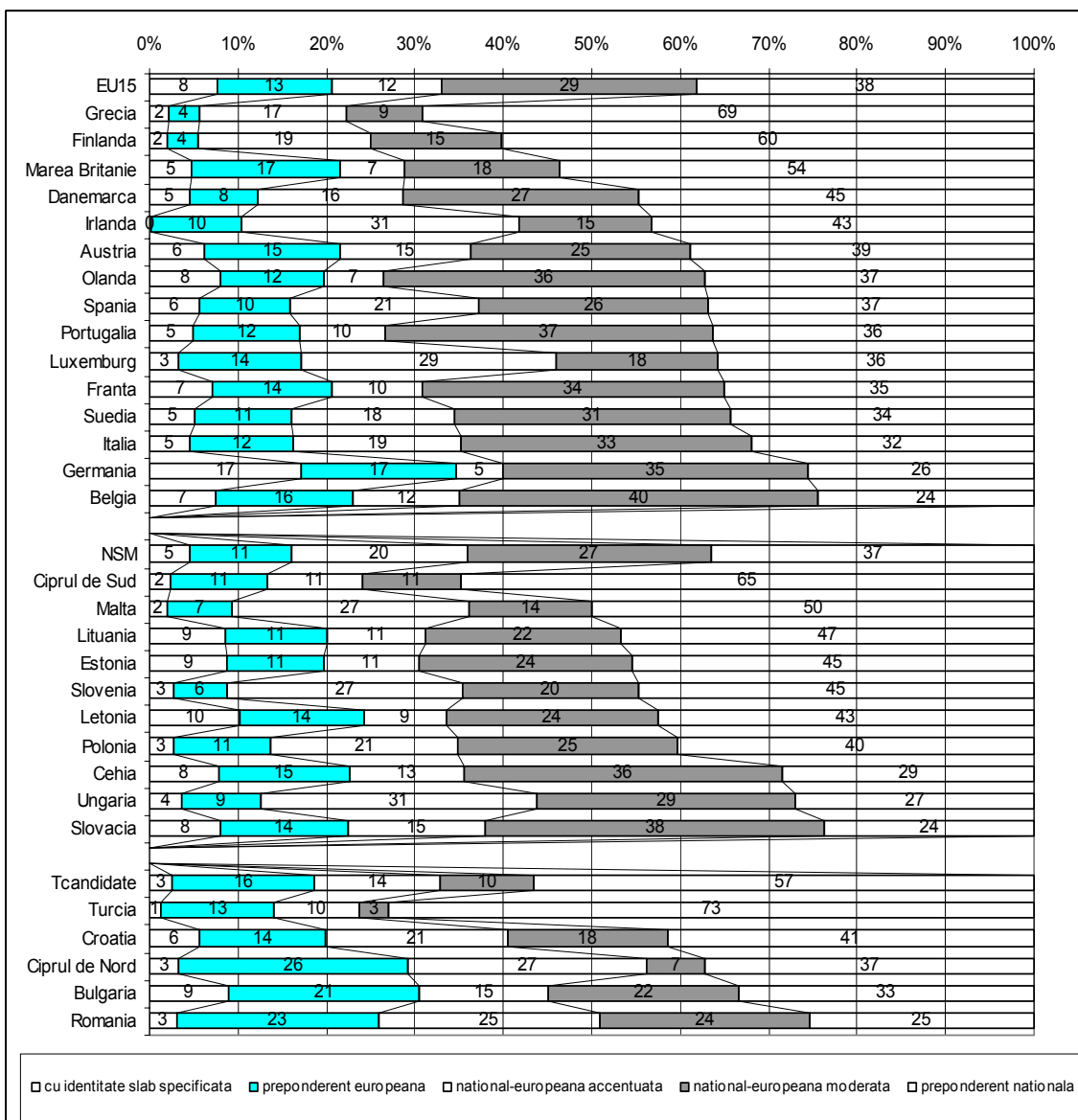

Figura 22. Tipuri de orientări identitare

Tabelul 23. Orientare națională pe categorii de rezidență și vârstă în România (%)

	Ați spune că sunteți foarte mândru, destul de mândru, nu prea mândru sau deloc mândru că sunteți român?			Total
	nu prea/ deloc mândru (orientare identitar-națională slabă)	mândru (orientare identitar-națională moderată)	foarte mândru (orientare identitar-națională accentuată)	
tineri la sat	7	37	55	100
maturi la sat	7	36	57	100
vârstnici la sat	9	37	54	100
tineri la oraș	19	37	45	100
maturi la oraș	12	33	54	100
vârstnici la oraș	14	25	61	100
	12	35	53	100

Exemplu de mod de citire a datelor: 61% dintre vârstnicii de la oraș susțin că sunt foarte mândri de a fi românii față de numai 54% dintre vârstnicii de la sat care susțin aceeași opinie.

Identități spațiale

Ponderea românilor care se declară a fi foarte atașați de localitatea în care trăiesc este de aproximativ două treimi. Ponderi similare se înregistrează și în legătură cu atașamentul față de regiunea de rezidență și față de țară (Tabelul 24).

Tabelul 24. Relația între atașamentul spațial și cel național-european în România (%)

atașament puternic față de	orientare identitară națională/europeană					Total
	cu identitate slab specificată	preponderent europeană	preponderent națională	național-europeană moderată	european-națională accentuată	
localitate	43	55	77	51	83	66
regiune	36	52	77	47	85	65
țară (România)	30	44	82	49	87	65
Europa	25	33	30	33	79	44

Exemplu de mod de citire a datelor: 79% dintre persoanele care manifestă o orientare european-națională accentuată declară că au un atașament puternic față de Europa; la nivelul celor din categoria cu identitate național-europeană moderată ponderea corespunzătoare este de numai 33%.

La nivelul României, identificările de tip național/european sunt puternic asociate cu cele spațiale (Tabelul 24):

- persoanele cu orientare preponderent națională înregistrează o pondere foarte mare (82%) în categoria celor puternic atașați de țară;
- identitatea european-națională este caracteristică persoanelor cu atașament puternic față de Europa (79%) și de România (87%);
- identitatea de tip național-european este specifică celor care sunt legați mai mult de localitatea în care trăiesc (51%) și de țară (49%);
- persoanele cu slabă orientare identitară sub aspect național/european sunt în principal localiști, persoane legate mai mult de așezarea în care trăiesc (43%).

În perspectivă comparativă europeană, în legătură cu modelele culturale de atașament spațial față de regiune, țară și continent, România reprezintă un caz similar cu cele din Ungaria și Luxemburg. Numai în cele trei țări (Tabelul 24) – România, Ungaria și Luxemburg - se manifestă o pondere mare a persoanelor care au simultan atașament puternic la continentul, țara și regiunea în care trăiesc:

- ponderea persoanelor care, în România, declară un atașament foarte puternic față de cele trei entități teritoriale - continent, țară și regiune – este de 38%;
- în Ungaria ponderea corespunzătoare este mai mare (42%) iar în Luxemburg este mai mică (28%) dar oricum mult peste ceea ce apare la restul țărilor.

Alte tipuri de atașament spațial puternic diferențiate de cel din Luxemburg-România –Ungaria sunt date de (Tabelul 24) :

- țări nordice – Danemarca, Estonia și Lituania – cu pondere relativ mare a persoanelor care manifestă un atașament pronunțat numai față de țară;
- Germania și Belgia cu pondere relativ mare, de 17% și, respectiv 15%, a persoanelor cu aderență mare la regiunea din interiorul țării în care trăiesc. Acestea sunt țări în care diferențierile regionale sunt puternic marcate.
- țări cu populație orientată în special spre identități naționale și regionale, precum Irlanda (42%), Portugalia (47%), Grecia (63%), Turcia (68%) și Ciprul de Sud (46%);
- țările în care fenomenele cu identitate spațială au o intensitate minimă, respectiv Cehia (57%), Slovacia (50%), Olanda (45%) și Belgia (42%).

Datele anterior menționate susțin ideea că identitățile spațiale, de tip continental, național, regional sau local sunt rezultatul unor procese istorice și culturale diferite de cele ale valurilor de integrare europeană. Țări care se află în valuri diferite de aderare aparțin aceluiași model cultural sub aspectul atașamentului față de diferitele entități spațiale. Este cazul României, Ungariei și Luxemburgului ca țări semnificative pentru identificarea simultană puternică a populației cu regiunea, țara și continentul în care trăiesc. La fel stau însă lucrurile și pentru țări precum Irlanda, Portugalia, Grecia, Turcia, Bulgaria și Ciprul de Sud, aparținând unor valuri diferite de aderare, dar caracterizate de identitate național-regională puternică în comparație cu cea europeană.

Localismul în România este prezent la aproximativ doua treimi din populație care consideră că este foarte legată de localitatea în care trăiește. Este o manifestare a fenomenului mai puternică decât în UE15 sau în NSM dar mai redusă decât în statele candidate (Figura 23).

Tabelul 25. Tipuri de atașament față de regiune, țară și Europa (%)

	alte forme de atașament spațial	pondere pers. fără atașament spațial	Ponderea persoanelor cu atașament puternic ¹⁷				100
			numai față de regiune	numai față de țară	față de țară și regiune	față de Europa țară	
Luxemburg	6	30	4	11	21	28	100
Spania	4	28	12	6	29	22	100
Irlanda	3	18	2	16	42	20	100
Austria	4	27	11	11	28	19	100
Italia	6	35	6	9	28	16	100
Suedia	10	31	8	15	21	16	100
Portugalia	1	23	7	6	47	16	100
Grecia	1	11	4	6	63	15	100
Germania	5	40	17	6	18	14	100
Belgia	8	42	15	4	19	12	100
Danemarca	10	12	4	29	35	11	100
Finlanda	5	29	4	24	29	10	100
Franța	7	37	7	15	26	8	100
Olanda	7	45	10	16	16	6	100
Marea Britanie	4	34	9	18	30	5	100
Ungaria	9	23	2	12	12	42	100
Polonia	8	20	3	16	32	21	100
Slovenia	2	24	5	12	37	20	100
Malta	12	24	1	18	27	17	100
Slovacia	4	50	5	10	16	15	100
Letonia	2	32	4	16	34	13	100
Cehia	5	57	4	11	10	13	100
Lituania	2	36	2	21	28	11	100
Ciprul de Sud	1	22	6	17	46	7	100
Estonia	3	38	4	23	26	6	100
România	6	26	5	5	20	38	100
Croația	2	26	6	7	36	24	100
Bulgaria	5	21	4	12	38	21	100
Turcia	2	8	3	11	68	9	100
Ciprul de Nord	5	30	8	11	31	15	100

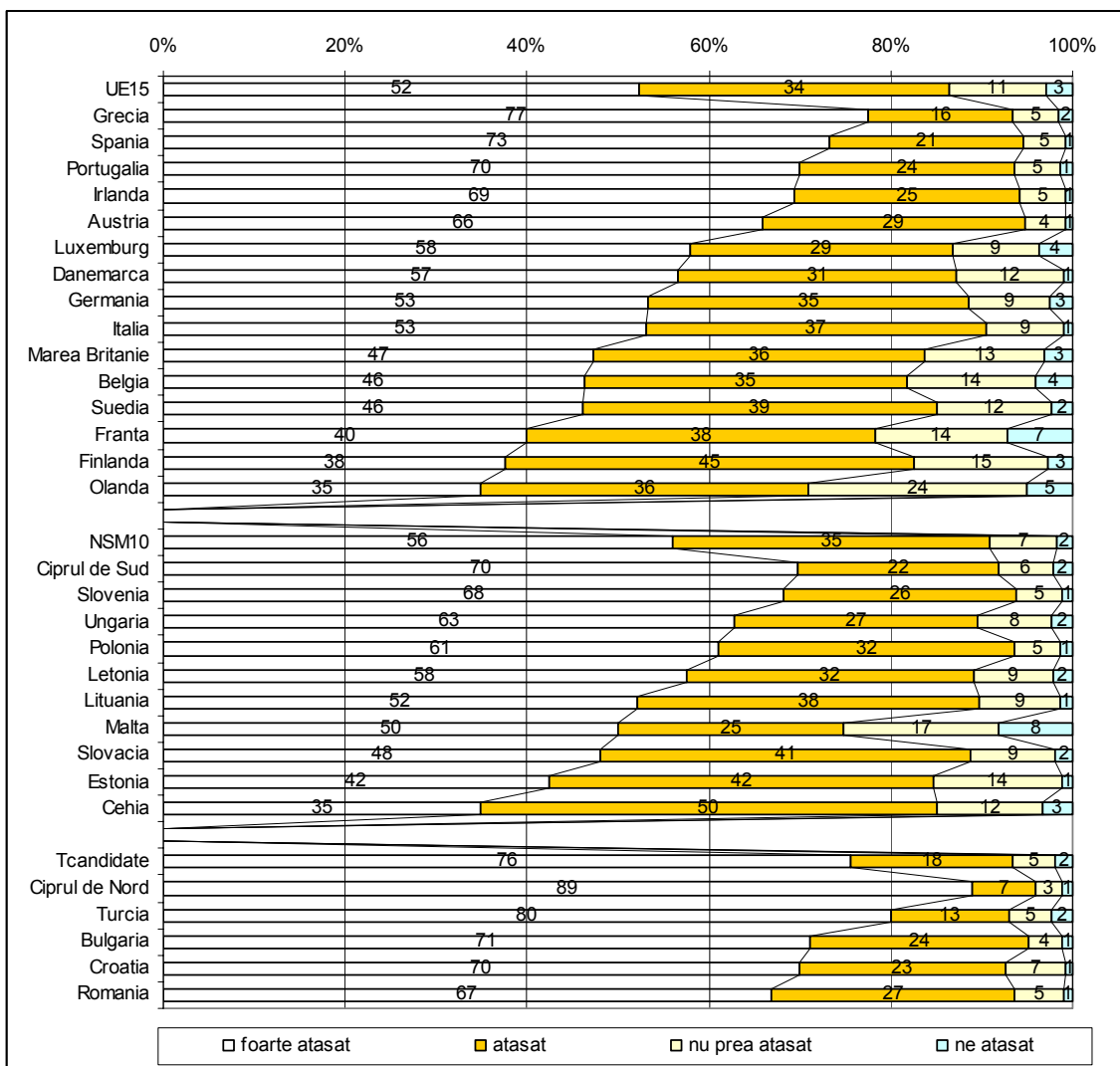

Figura 23. Localismul în Europa, pe țări

Cifrele din grafic indică gradul de atașament al populației față de localitatea în care trăiesc

Concluzii

1. Imaginea de ansamblu rezultată din analiza comparativă a stării de opinie în România, la sfârșitul anului 2004, comparativ cu țările UE și alte țări candidate, are ca nuclee a) reprezentări sociale asupra instituțiilor europene, b) așteptările populației legate de cursul vieții cotidiene și de rezolvarea problemelor sociale majore precum și c) anumite opțiuni valorice ale acesteia.
2. Pe cele trei dimensiuni menționate – reprezentări instituționale, așteptări și valori – profilul dominant al românului mediu este mai apropiat de cel al persoanelor din NSM decât de cel din UE15.
3. Ceea ce marchează pregnant profilul de opinie al românilor în context european la sfârșit de an 2004 este încrederea foarte mare în UE și optimismul pe termen lung referitor la cursul vieții sociale și personale. Pe ambele coordonate românii se află în topul țărilor europene cu 62% persoane care cred că peste cinci ani vor trăi mai bine și cu 74% dintre intervievați declarând că au încredere în UE.
4. În pofida nivelului înalt de încredere în Uniune, românii manifestă un grad redus de cunoaștere efectivă a modului de funcționare a instituțiilor europene. Numai bulgarii, turcii și britanicii mai un grad atât de redus de cunoaștere a instituțiilor europene.
 - 4.1. Între competența instituțională efectivă și cea subiectivă a românilor în materie de cunoaștere a instituțiilor europene există un decalaj considerabil. Prin autoevaluare ei se plasează în poziție de foarte buni cunoscători ai Uniunii (între primele nouă țări din acest punct de vedere) dar sub aspectul informației de detaliu au una dintre ultimele poziții. Faptul nu este singular, ci caracterizează țările care au o experiență redusă cu instituțiile Uniunii dar doresc foarte mult să devină membre ale acesteia (Bulgaria și Ciprul de Nord sunt alte exemple din serie).
 - 4.2. Fundamentul istoric și cultural al nivelului redus de competență instituțională în cunoașterea UE este foarte diferit. Românii și bulgarii pot avea experiențe istorice similare în explicarea nivelului redus de competență instituțională europeană dar situația lor diferă foarte mult de cea a britanicilor sau turcilor.
5. În agenda publică românească, așa cum rezultă ea din sondaj, UE are deja un rol foarte important nu atât prin problemele pe care integrarea le aduce, cât mai ales prin soluționările pe care le poate favoriza.
6. Problemele legate de criminalitatea la nivel transnațional, imigrare și coeziunea socială internă (dezvoltare regională, protecție socială etc.) sunt gândite de români ca fiind soluționabile în principal cu ajutorul UE (Tabelul 14).
7. România este una dintre cele mai eterogene țări din punct de vedere social. Diferențierile de vârstă și mediu rezidențial marchează puternic opiniile despre UE, despre viitorul personal sau orientările valorice. Cele două medii rezidențiale intersectate cu cele trei categorii de vârstă – tineri, maturi, vârstnici, duc la identificarea a șase categorii de rezidență-vârstă care diferențiază atât de puternic opinii și moduri de viață încât se poate vorbi de șase lumi sociale specifice. Tinerii de la oraș, spre exemplu, au percepția pozitivă cea mai puternică asupra îmbunătățirii vieții lor în ultimii cinci ani de zile iar vârstnicii de la sat sunt cei mai nemulțumiți din acest punct de vedere (Tabelul 18). Multe

alte aspecte legate de integrarea europeană sau de identitatea național/europeană se diferențiază semnificativ funcție de aceleași criterii.

8. Gradul de cunoaștere a instituțiilor europene este un factor major în condiționarea opiniilor pe care persoanele intervievate, din România sau din alte țări, le au despre Uniune, integrare și construcție europeană.
9. Modelul cultural căruia pare să i se subsumeze România în legătură cu identitatea național/europeană este unul de maximă diversitate cu ponderi relativ egale între persoanele de orientare preponderent națională, preponderent europeană, național-europeană și european-națională. În aceeași categorie se află și țări precum Bulgaria, Ciprul de Nord, Slovenia, Irlanda, Croația sau Ungaria.
10. Identitățile spațiale – atașament la localitate, regiune, țară sau continent – sunt asociate cu cele etnice dar nu sunt reductibile la acestea. Din perspectiva modelului cultural de identitate spațială, românii, ca și luxemburghezii și ungurii, sunt caracterizați prin nivel ridicat de atașament la regiune, țară și spațiul european .

Anexe

Eurobarometre standard 62 : spécifications techniques

Entre le 2 octobre et le 8 novembre 2004, TNS Opinion & Social, un consortium créé entre Taylor Nelson Sofres et EOS Gallup Europe, a réalisé la vague 62 de l'EUROBAROMETRE STANDARD à la demande de la COMMISSION EUROPEENNE, Direction générale Presse et communication, Secteur Opinion publique.

L'EUROBAROMETRE 62 couvre la population de 15 ans et plus - ayant la nationalité d'un des pays membres de l'Union européenne - et résident dans chaque pays couvert par cette enquête. L'EUROBAROMETRE 62 a été conduit également dans les 3 pays candidats (Bulgarie, Roumanie et Turquie) ainsi qu'en Croatie et Chypre Nord. Dans ces pays, l'étude a couvert la population nationale et les citoyens de tous les Etats membres résident dans ces pays et ayant une maîtrise d'une des langues nationales respectives pour répondre au questionnaire. Le principe d'échantillonnage appliqué dans tous les Etats membres est une sélection aléatoire (probabiliste) à phases multiples. Dans chaque pays, divers points de chute ont été tirés avec une probabilité proportionnelle à la taille de la population (afin de couvrir la totalité du pays) et à la densité de la population.

A cette fin, ces points de chute ont été tirés systématiquement dans chacune des "unités régionales administratives", après avoir été stratifiés par unité individuelle et par type de région. Ils représentent ainsi l'ensemble du territoire des pays participant à l'étude, selon les EUROSTAT-NUTS II et selon la distribution de la population résidente nationale en termes de zones métropolitaines, urbaines et rurales. Dans chacun des points de chute sélectionnés, une adresse de départ a été tirée de manière aléatoire. D'autres adresses (chaque Nème adresse) ont ensuite été sélectionnées par une procédure de "random route" à partir de l'adresse initiale. Dans chaque ménage, le répondant a été tiré aléatoirement (suivant la règle du « plus proche anniversaire »). Toutes les interviews ont été réalisées en face à face chez les répondants et dans la langue nationale appropriée. En ce qui concerne la technique de collecte de données, le système CAPI (*Computer Assisted Personal Interview*) a été utilisé dans tout les pays où cela était possible.

<u>PAYS</u>	<u>INSTITUTES</u>	<u>N°</u> <u>INTERVIEWS</u>	<u>DATES DE TERRAIN</u>	<u>POPULATION 15+</u>
Austria	Österreichisches Gallup-Institute	1007	11-10/ 07-11/2004	6,679,444
Belgium	TNS Dimarso	974	08-10/08-11/2004	8,598,982
Denmark	TNS Gallup DK	1028	06-10/08-11/2004	4,380,062
France	TNS Sofres	1020	14-10/30-10/2004	44,010,619
Finland	TNS Gallup OY	1005	10-10/04-11/2004	4,279,286
Germany (East)	TNS Infratest	508	11-10/27-10/2004	12,802,222
Germany (West)	TNS Infratest	1037	08-10/27-10/2004	51,372,073
Greece	TNS ICAP	1000	11-10/31-10/2004	8,674,230
Great Britain	TNS UK	1310	05-10/08-11/2004	46,371,359
Ireland	TNS MRBI	1000	08-10/08-11/2004	3,089,775
Italy	TNS Abacus	1020	11-10/01-11/2004	49,208,000
Luxembourg	TNS ILReS	502	05-10/26-10/2004	367,199
The Netherlands	TNS NIPO	1009	07-10/04-11/2004	13,242,328
Portugal	TNS EUROTESTE	1000	02-10/01-11/2004	8,080,915
Spain	TNS Demoscopia	1023	06-10/27-10/2004	35,882,820
Sweden	TNS GALLUP	1000	02-10/01-11/2004	7,376,680
Cyprus (South)	Synovate	500	10-10/31-10/2004	552,213
Czech Republic	TNS Aisa	1075	15-10/30-10/2004	8,571,710
Estonia	Emor	1000	08-10/28-10/2004	887,094
Hungary	TNS Hungary	1014	10-10/28-10/2004	8503379
Latvia	TNS Baltic Data House	1005	12-10/03-11/2004	1,394,351
Lithuania	TNS Gallup Lithuania	1002	10-10/30-10/2004	2,803,661
Malte	MISCO	500	03-10/22-10/2004	322,917
Poland	TNS OBOP	1000	16-10/03-11/2004	31,610,437
Slovakia	TNS AISA SK	1252	02-10/30-10/2004	4,316,438
Slovenia	RM PLUS	1000	19-10/05-11/2004	1,663,869

Bulgaria	TNS BBSS	1004	12-10/24-10/2004	6,695,512
Romania	TNS CSOP	1012	14-10/27-10/2004	18,145,036
Turkey	TNS PIAR	1027	09-10/26-10/2004	47,583,830
Croatia	PULS	1000	14-10/03-11/2004	3,682,826
Cyprus (North)	KADEM	500	15-10/28-10/2004	157,101

Dans chaque pays, l'échantillon a été comparé à l'univers. La description de l'univers se base sur les données de population EUROSTAT ou provenant des Instituts nationaux de Statistique. Pour tous les Etats membres EU, une procédure de pondération nationale a été réalisée (utilisant des pondérations marginales et croisées), sur base de cette description de l'univers. Dans tous les pays le sexe, l'âge, les régions NUTS II et la taille de l'agglomération ont été introduits dans la procédure d'itération. Pour la pondération internationale (i.e. les moyennes EU), TNS Opinion & Social recourt aux chiffres officiels de population, publiés par EUROSTAT ou les instituts nationaux de statistique. Les chiffres complets de la population, introduits dans cette procédure de post-pondération, sont indiqués ci-dessus.

Il importe de rappeler aux lecteurs que les résultats d'un sondage sont des estimations dont l'exactitude, toutes choses égales par ailleurs, dépend de la taille de l'échantillon et du pourcentage observé. Pour des échantillons d'environ 1.000 interviews, le pourcentage réel oscille dans les intervalles de confiance suivants :

Pourcentages observés	10% ou 90%	20% ou 80%	30% ou 70%	40% ou 60%	50%
Limites de confiance	± 1.9 points	± 2.5 points	± 2.7 points	± 3.0 points	± 3.1 points

Chestionarul folosit pentru sondaj

--	--	--	--	--

B cod țară

--	--

C cod cercetare

6	2	0
---	---	---

D număr identificare operator interviu

--	--	--	--	--	--

E Subșantion

A	1
B	2

Q1 Vă rog să-mi spuneți care este cetățenia dvs.? Vă rog să indicați țara/ țările care corespund situației dvs..

(POT FI MENȚIONATE MAI MULTE RĂSPUNSURI)

Belgia	1,
Danemarca	2,
Germania	3,
Grecia	4,
Spania	5,
Franța	6,
Irlanda	7,
Italia	8,

Luxemburg	9,
Olanda	10,
Portugalia	11,
Regatul Unit (Marea Britanie, Irlanda de Nord)	12,
Austria	13,
Suedia	14,
Finlanda	15,
Ciprus (Sud)	16,
Republica Cehă	17,
Estonia	18,
Ungaria	19,
Letonia	20,
Lituania	21,
Malta	22,
Polonia	23,
Slovacia	24,
Slovenia	25,
Romania	27,
Alte țări	31,
Nu știu	32,

EB61 Q1 TREND MODIFIED

DACA SE RASPUNDE "ALTE TARI" SAU "NU STIU" SE INCHEIE INTERVIUL

Q2 Când vă întâlniți cu prietenii, cât de des obișnuiți să discutați subiecte de natură politică?

frecvent	1
ocazional	2
niciodată	3
Nu știu (răspuns SPONTAN)	4

EB61 Q2 TREND

Q3 Atunci când aveți o opinie puternică, dumneavoastră căutați să convingeți prietenii, rudele sau colegii de serviciu să împărtășească aceeași opinie? Se întâmplă acest lucru...?

Se citesc variantele de răspuns!

des	1
-----	---

din când în când	2
rar	3
niciodată	4
Nu știu (răspuns SPONTAN)	5

EB61 Q3 TREND

Q4 Pe ansamblu, cât de mulțumit(ă) sunteți de viața dvs. în general?
Ați spune că sunteți...?

(CITEȘTE)

Foarte mulțumit(ă)	1
Destul de mulțumit(ă)	2
Nu prea mulțumit(ă)	3
Deloc mulțumit(ă)	4
Nu știu (răspuns SPONTAN)	5

EB60.1 Q4 TREND

Q5 Care sunt așteptările dv. pentru următoarele 12 luni: credeți că următoarele 12 luni vor fi mai bune, mai proste sau la fel ca și până acum în ceea ce privește...?

	CITEȘTE	Mai bun	Mai prost	La fel	Nu știu
1	a) viața dv. în general	1	2	3	4
2	b) situația economică a României	1	2	3	4
3	c) situația financiară a gospodăriei dv	1	2	3	4
4	d) situația locurilor de muncă în România	1	2	3	4
5	e) situația dvs. la locul de muncă	1	2	3	4

EB61 Q4 TREND

Q6 Dacă comparați situația dvs. actuală cu cea de acum 5 ani, ați spune că ea s-a îmbunătățit, a rămas la fel sau s-a înrăutățit?

s-a îmbunătățit	1
a rămas la fel	2
s-a înrăutățit	3
Nu știu (răspuns SPONTAN)	4

EB61 Q5 TREND

Q7 În următorii 5 ani, vă așteptați ca situația dv. personală să se îmbunătățească, să rămână la fel sau să se înrăutățească?

se va îmbunătăți	1
să rămână la fel	2
se va înrăutății	3
Nu știu (răspuns SPONTAN)	4

EB61 Q6 TREND

Q8a Ați văzut vreodată acest simbol?

(SE ARATĂ DRAPELUL EUROPEAN)

Da	1
Nu	2
Nu știu	3

EB58.1 Q7a TREND

DACĂ "DA", SE CODIFICĂ 1 ÎN ÎNTREBAREA Q8.a.

Q8b Vă rog să îmi spuneți ce semnifică acesta?

(NU SE CITESC VARIANTELE DE RĂSPUNS – RĂSPUNS SPONTAN)

Da, Europa, Uniunea Europeană, Comunitatea, Piața Comună, Consiliul Europei, etc.	1
Da, altceva	2
Nu	3
Nu știu	4

EB58.1 Q7b TREND

Q9 Acest simbol reprezintă drapelul European. Am să vă citesc o serie de afirmații referitoare la acesta. Vă rog să îmi spuneți părerea dvs. despre fiecare dintre acestea. Pentru fiecare dintre ele, vă rog să îmi spuneți dacă tindeți sau nu să fiți de acord?

	SE CITESC VARIANTELE DE RĂSPUNS	TINDE SĂ FIE DE ACORD	TINDE SĂ NU FIE DE ACORD	NU ȘTIU
1	Acest drapel reprezintă un simbol bun pentru Europa	1	2	3
2	Acest drapel simbolizează ceva bun	1	2	3
3	Mă identific cu acest drapel	1	2	3
4	Acest drapel ar trebui să fie văzut pe toate clădirile publice din România, alături de drapelul național	1	2	3

EB58.1 Q8 TREND

Q10 Aș vrea să vă întreb acum cât de multă încredere aveți în unele instituții. Pentru fiecare dintre următoarele instituții, vă rog să-mi spuneți dacă tindeți să aveți încredere sau nu!

	CITEȘTE	Tinde să aibă încredere	Tinde să nu aibă încredere	Nu știu
1	Presa	1	2	3
2	Radio	1	2	3
3	Televiziune	1	2	3
4	Justiția din România / Sistemul juridic românesc	1	2	3
5	Poliție	1	2	3
6	Armata	1	2	3
7	Instituții religioase	1	2	3
8	Sindicate	1	2	3
9	Partidele politice	1	2	3
10	Marile companii	1	2	3
11	Guvernul României	1	2	3
12	Parlamentul României	1	2	3
13	Uniunea Europeană	1	2	3
14	Națiunile Unite	1	2	3
15	Organizațiile caritabile sau de voluntariat	1	2	3

EB61 Q7 TREND

Vom continua cu câteva întrebări referitoare la Uniunea Europeană.

Q11b În general, credeți că aderarea României la Uniunea Europeană ar fi ...?

(CITEȘTE VARIANTELE DE RĂSPUNS)

un lucru bun	1
un lucru rău	2
nici bun, nici rău	3
Nu știu (răspuns SPONTAN)	4

EB61 Q8 TREND MODIFIED

Q12b Privind în ansamblu, considerați că România ar obține sau nu avantaje devenind membru al Uniunii Europene?

da, ar obține	1
nu, nu ar obține	2
Nu știu (răspuns SPONTAN)	3

EB61 Q9 TREND MODIFIED

Q13 În general, aveți o imagine foarte pozitivă, relativ pozitivă, neutră, relativ negativă sau foarte negativă despre Uniunea Europeană?

foarte pozitivă	relativ pozitivă	neutră	relativ negativă	foarte negativă
1	2	3	4	5

Nu știu (răspuns SPONTAN)	6
---------------------------	---

EB61 Q10 TREND

Q14 Dvs. sunteți pentru sau împotriva evoluției către o uniune politică europeană?

Pentru	1
Împotriva	2
Nu știu	3

EB60.1 Q13 TREND

Q15 Dacă mâine vi s-ar spune că Uniunea Europeană s-a destrămat, v-ar părea foarte rău pentru acest lucru, v-ar fi indiferent sau ați fi foarte ușurat?

Mi-ar părea foarte rău	1
Aș fi indiferent	2

Aș fi foarte ușurat	3
Nu știu (spontan)	4

EB60.1 Q14 TREND

Q16 Ce înseamnă pentru dvs. personal Uniunea Europeană?

CITEȘTE – MAI MULTE RĂSPUNSURI POSIBILE. ROTEȘTE DE SUS ÎN JOS ȘI DE JOS ÎN SUS (conform tip cartela A/B)

Pace	1,
Prosperitate economică	2,
Democrație	3,
Protecție socială	4,
Libertatea de a călători, studia și a lucra oriunde în în Uniunea Europeană	5,
Diversitate culturală	6,
Un cuvânt mai greu de spus în lume	7,
Euro	8,
Șomaj	9,
Birocrație	10,
Risipă de bani	11,
Pierderea identității noastre culturale	12,
Mai multe infracțiuni	13,
Control insuficient la granițele exterioare	14,
Altceva (SPONTAN)	15,
Nu știu	16,

EB61 Q11 TREND

Q17 Dvs. personal, Uniunea Europeană vă oferă un sentiment de...?

ARATĂ CARTELA Q17 - CITEȘTE – MAI MULTE RĂSPUNSURI POSIBILE

Entuziasm	1,
Speranță	2,
Încredere	3,
Indiferență	4,
Neliniște	5,
Neîncredere	6,
Respingere	7,
Nu știu	8,

EB60.1 Q11 TREND

Q18b Pentru fiecare dintre următoarele afirmații vă rog să îmi spuneți dacă tindeți sau nu să fiți de acord?

	CITEȘTE	Tinde să fie de acord	Tinde să fie în dezacord	Nu știu
1	Simt că aș fi mai în siguranță dacă România ar fi membră a Uniunii Europene	1	2	3
2	Simt că am fi mai stabili din punct de vedere economic dacă România ar fi membră a Uniunii Europene	1	2	3
3	Simt că am fi mai stabili din punct de vedere politic dacă România ar fi membră a Uniunii Europene	1	2	3
4	Opinia mea ar conta în Uniunea Europeană	1	2	3
5	Înțeleg cum funcționează Uniunea Europeană	1	2	3
6	Opinia României ar conta în Uniunea Europeană	1	2	3
7	România va deveni mai influentă în Uniunea Europeană în viitor	1	2	3
8	Țările cele mai mari au cea mai multă putere în Uniunea Europeană	1	2	3

EB61 Q12 TREND MODIFIED

Q19a După părerea dvs., care este viteza actuală de construire a Europei? Vă rog să vă uitați la aceste figuri (/ARATĂ CARTELA CU SCALA/). Nr. 1 înseamnă că "stă pe loc" iar Nr.7 "aleargă cât se poate de repede". Alegeți o cifră care corespunde cel mai bine opiniei dvs. privind viteza actuală de construire a Europei.

Q19b Și care corespunde cel mai bine vitezei pe care v-ați dori-o?

ARATĂ CARTELA Q19a-b

CITEȘTE	Q19a	Q19b
	VITEZA ACTUALA	VITEZA DORITA
stă pe loc	1	1
	2	2
	3	3
	4	4
	5	5
	6	6
aleargă cât se poate de repede	7	7
Nu știu (SPONTAN)	8	8

EB61 Q13a Q13b TREND

Q20a În opinia dv., în următorii 5 ani, Uniunea Europeană va juca un rol mai important, mai puțin important sau același rol în viața dv. de zi cu zi?

Q20b Și în următorii 5 ani, v-ați dori ca Uniunea Europeană să joace un rol mai important, mai puțin important sau același rol în viața dv. de zi cu zi?

	Q20a	Q20b
	Așteptari	V-ați dori
mai important	1	1
mai puțin important	2	2
același rol	3	3
Nu știu (SPONTAN)	4	4

EB61 Q14a Q14b TREND

Q21 Unii oameni ar putea avea temeri în legătură cu construcția Europei, cu Uniunea Europeană. Vă citesc o listă cu unele lucruri de care alți oameni au spus că se tem. Pentru fiecare în parte, vă rog să-mi spuneți dacă în prezent dv. personal vă temeți sau nu?

	CITEȘTE	Se teme în prezent de	Nu se teme în prezent de	Nu știu
1	O pierdere de putere pentru statele membre mai mici	1	2	3
2	O creștere a traficului de droguri și a crimei organizate internaționale	1	2	3
3	Limba noastră va fi folosită din ce în ce mai puțin	1	2	3
4	Țara noastră va plăti din ce în ce mai mult către Uniunea Europeană	1	2	3
5	Pierderea beneficiilor sociale	1	2	3
6	Pierderea identității naționale și culturale	1	2	3
7	O criză economică	1	2	3
8	Transferul locurilor de muncă către țările care au costuri de producție mai scăzute	1	2	3
9	Mai multe dificultăți pentru agricultorii români	1	2	3
10	10. Sfârșitul LEU-ului	1	2	3

EB61 Q15 TREND SLIGHTLY MODIFIED

Q22 Folosind următoarea scală, cât de multe credeți că știți despre Uniunea Europeană, despre politicile și instituțiile sale? "1" înseamnă "nu știu absolut nimic", și "10" înseamnă "știu foarte multe".

ARATĂ CARTELA Q22

Nu știe absolut nimic										Știe foarte multe	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		

Nu știu	11
---------	----

EB61 Q16 TREND

Q23 Când căutați informații despre Uniunea Europeană, politicile ei, instituțiile ei, pe care din următoarele surse le folosiți? Și altele?

(ARATĂ CARTELA Q23 - CITEȘTE – MAI MULTE RĂSPUNSURI POSIBILE)

Întâlniri	1,
Discuții cu rude, prieteni, colegi	2,
Ziare cu apariție zilnică	3,
Alte ziare și reviste	4,
Televiziune	5,
Radio	6,
Internet	7,
Cărți, broșuri, pliante informative	8,
Altele (SPONTAN)	9,
Nu caut niciodată asemenea informații, nu mă interesează (SPONTAN)	10,
Nu știu	11,

EB61 Q18 TREND MODIFIED

Q24 În general, cum preferați să obțineți informații despre Uniunea Europeană?

(ARATĂ CARTELA Q24 - CITEȘTE – MAI MULTE RĂSPUNSURI POSIBILE)

Dintr-o broșură scurtă, care oferă doar informații general	1,
Dintr-o broșură mai detaliată	2,
Dintr-o carte care oferă o descriere completă	3,
De pe un DVD/ casetă video	4,
De pe Internet	5,
De pe un CD-Rom	6,
De pe un terminal de calculator ce vă permite să consultați baze de date	7,
De la TV	8,

De la radio	9,
Din ziare cotidiene	10,
Din alte ziare, reviste	11,
Din afișe	12,
Nu doresc informații despre Uniunea Europeană (SPONTAN)	13,
Niciunul din aceste moduri (SPONTAN)	14,
Nu știu	15,

EB60.1 Q17 TREND MODIFIED

Q25 În general, credeți că mass media din România vorbește prea mult, atât cât trebuie sau prea puțin despre Uniunea Europeană?

Prea mult	1
Atât cât trebuie	2
Prea puțin	3
Nu știu (SPONTAN)	4

EB61 Q19 TREND

Q26 Și credeți că mass media din România prezintă Uniunea Europeană prea pozitiv, obiectiv sau prea negativ?

Prea pozitiv	1
Obiectiv	2
Prea negativ	3
Nu știu (SPONTAN)	4

EB61 Q20 TREND

Q27 Ați auzit despre ...?

	CITEȘTE	A auzit	Nu a auzit	Nu știu
1	Parlamentul European	1	2	3
2	Comisia Europeană	1	2	3
3	Consiliul de Miniștri al Uniunii Europene	1	2	3
4	Curtea de Justiție a Comunităților Europene	1	2	3
5	Avocatul European al Poporului	1	2	3
6	Banca Centrală Europeană	1	2	3
7	Curtea Europeană a Auditorilor	1	2	3

8	Comitetul Regiunilor Uniunii Europene	1	2	3
9	Comitetul Economic și Social al Uniunii Europene	1	2	3

EB61 Q21 TREND

Q28 Și pentru fiecare dintre acestea, credeți că joacă sau nu un rol important în viața Uniunii Europene?

	CITEȘTE	Joacă un rol important	Nu joacă un rol important	Nu știu
1	Parlamentul European	1	2	3
2	Comisia Europeană	1	2	3
3	Consiliul de Miniștri al Uniunii Europene	1	2	3
4	Curtea de Justiție a Comunităților Europene	1	2	3
5	Avocatul European al Poporului	1	2	3
6	Banca Centrală Europeană	1	2	3
7	Curtea Europeană a Auditorilor	1	2	3
8	Comitetul Regiunilor Uniunii Europene	1	2	3
9	Comitetul Economic și Social al Uniunii Europene	1	2	3

EB61 Q22 TREND

Q29 Și pentru fiecare dintre acestea, spuneți-mi vă rog dacă tindeți să aveți sau nu încredere în ele...?

	CITEȘTE	Tinde să aibă încredere	Tinde să nu aibă încredere	Nu știu
1	Parlamentul European	1	2	3
2	Comisia Europeană	1	2	3
3	Consiliul de Miniștri al Uniunii Europene	1	2	3
4	Curtea de Justiție a Comunităților Europene	1	2	3
5	Avocatul European al Poporului	1	2	3
6	Banca Centrală Europeană	1	2	3
7	Curtea Europeană a Auditorilor	1	2	3
8	Comitetul Regiunilor Uniunii Europene	1	2	3
9	Comitetul Economic și Social al Uniunii Europene	1	2	3

EB61 Q23 TREND

Q30 Pentru fiecare dintre următoarele afirmații despre Uniunea Europeană ați putea să-mi spuneți care dintre ele sunt adevărate și care sunt false?

	CITEȘTE!	Adevărat	Fals	Nu știu
1	Uniunea Europeană este formată în prezent din 12 state membre	1	2	3
2	Membrii Parlamentului European sunt aleși în mod direct de cetățenii Uniunii Europene	1	2	3
3	Președintele Uniunii Europene este ales direct de cetățenii Uniunii Europene	1	2	3
4	Uniunea Europeană are propriul ei imn	1	2	3
5	Există o zi a Europei în toate țările din Uniunea Europeană	1	2	3
6	Ultimele alegeri pentru Parlamentul European au avut loc în iunie 2002	1	2	3

EB61 Q24 TREND MODIFIED

Q33 Care credeți că sunt cele mai importante două probleme cu care se confruntă România în prezent?

(CITEȘTE - MAXIM 2 RĂSPUNSURI POSIBILE)

Infraționalitatea	1,
Transportul public	2,
Situația economică	3,
Creșterea prețurilor/inflația	4,
Impozitarea	5,
Șomajul	6,
Terorismul	7,
Apărarea/ afacerile externe	8,
Locuințele	9,
Imigrația	10,
Sistemul de îngrijire a sănătății	11,
Sistemul educațional	12,
Pensiile	13,
Protejarea mediului înconjurător	14,
Altceva (SPONTAN)	15,
Nu știu	16,

EB61 Q27 TREND

Q34 Și pentru fiecare dintre următoarele aspecte din România, credeți că Uniunea Europeană joacă un rol pozitiv, negativ sau nici pozitiv, nici negativ?

	CITEȘTE	Rol pozitiv	Rol negativ	Nici rol pozitiv, nici rol negativ	Nu știu
1	Combaterea infracționalității	1	2	3	4
2	Transportul public	1	2	3	4
3	Situația economică	1	2	3	4
4	Creșterea prețurilor / inflația	1	2	3	4
5	Impozitarea	1	2	3	4
6	Combaterea șomajului	1	2	3	4
7	Combaterea terorismului	1	2	3	4
8	Apărarea	1	2	3	4
9	Afacerile externe	1	2	3	4
10	Locuințele	1	2	3	4
11	Imigrația	1	2	3	4
12	Sistemul de îngrijire a sănătății	1	2	3	4
13	Sistemul educațional	1	2	3	4
14	Pensiile	1	2	3	4
15	Protejarea mediului înconjurător	1	2	3	4

EB61 Q28 TREND

Q35c Pentru fiecare dintre următoarele domenii, credeți că deciziile trebuie adoptate numai de guvernul României sau în cooperare cu Uniunea Europeană, odată ce România va deveni membră?

	CITEȘTE CATEGORIILE – ROTEȘTE-LE	Numai de GVERNUL ROMÂNIEI	Împreună cu Uniunea Europeană	Nu știu
1	Apărare	1	2	3
2	Protecția mediului	1	2	3
3	Monedă	1	2	3
4	Ajutor umanitar	1	2	3
5	Sănătate și protecție socială	1	2	3
6	Reglementări de bază în domeniul audio-vizualului și al presei	1	2	3
7	Combaterea sărăciei și a marginalizării sociale	1	2	3
8	Combaterea șomajului	1	2	3

9	Politici în domeniul agriculturii și pescuitului	1	2	3
10	Srijinirea regiunilor defavorizate economic	1	2	3
11	Educație	1	2	3
12	Cercetare științifică și tehnologică	1	2	3
13	Informații despre Uniunea Europeană, despre politicile și instituțiile sale	1	2	3
14	Politica externă față de țările din afara Uniunii Europene	1	2	3
15	Politica culturală	1	2	3

EB60.1 Q28a TREND MODIFIED

Q35d Dar pentru următoarele domenii?

	CITEȘTE CATEGORIILE – ROTEȘTE-LE	Numai de GUVERNUL ROMÂNIEI	Împreună cu Uniunea Europeană	Nu știu
1	Politica de imigrare	1	2	3
2	Reglementări cu privire la azilul politic	1	2	3
3	Lupta împotriva crimei organizate	1	2	3
4	Poliție	1	2	3
5	Legislație și aplicarea ei	1	2	3
6	Acceptarea refugiaților	1	2	3
7	Prevenirea infracționalității juvenile	1	2	3
8	Prevenirea infracționalității în mediul urban	1	2	3
9	Lupta împotriva drogurilor	1	2	3
10	Lupta împotriva comerțului cu ființe umane și a exploatării acestora	1	2	3
11	Lupta împotriva terorismului internațional	1	2	3
12	Abordarea provocărilor legate de îmbătrânirea populației	1	2	3

EB60.1 Q28b TREND MODIFIED

Q36 Care este opinia dvs. pentru fiecare dintre următoarele afirmații? Vă rog să-mi spuneți pentru fiecare afirmație în parte dacă sunteți pentru sau sunteți împotriva.

	CITEȘTE CATEGORIILE – ROTEȘTE-LE – MARCHEAZĂ ÎN COLOANA "R" VARIANTA CU CARE ÎNCEPI SĂ ÎNTREBI	Pentru	Împotriva	Nu știu
1	O Uniune Monetară Europeană, având o singură monedă, Euro	1	2	3

2	O politică externă comună a statelor membre ale Uniunii Europene, în relațiile cu alte țării	1	2	3
3	O politică comună de apărare și securitate a statelor membre ale Uniunii Europene	1	2	3
4	Extinderea în continuare a Uniunii Europene pentru a include alte țări în anii următori	1	2	3
5	O constituție a Uniunii Europene	1	2	3
6	Comisia Europeană este alcătuită din comisari proveniți din fiecare stat membru	1	2	3
7	Viteza de construire a Europei este mai mare într-un grup de țări decât în celelalte țări	1	2	3
8	Învățarea elevilor despre modul în care instituțiile Uniunii Europene funcționează	1	2	3

EB61 Q29 TREND MODIFIED

Q37 Din următoarea listă de acțiuni, vă rog să-mi spuneți care ar fi, pentru dvs., cele 3 acțiuni pe care Uniunea Europeană ar trebui să le realizeze cu prioritate?

SE ARATĂ CARTELA Q37 - CITEȘTE - MAX. 3 RASPUNSURI

Să ureze bun venit noilor țări membre	1,
Apropierea de cetățenii europeni, prin informarea acestora mai mult despre Uniunea Europeană, politicile și instituțiile ei	2,
Implementarea cu succes a monedei unice europene, euro-ul	3,
Combaterea sărăciei și a marginalizării sociale	4,
Protejarea mediului	5,
Garantarea calității produselor alimentare	6,
Protecția consumatorilor și garantarea calității altor produse	7,
Combaterea șomajului	8,
Reforma instituțiilor Uniunii Europene și a modului lor de lucru	9,
Lupta împotriva crimei organizate și a traficului de droguri	10,
Afirmarea importanței politice și diplomatice a Uniunii Europene pe plan mondial	11,
Menținerea păcii și securității în Europa	12,
Garantarea drepturilor individuale și a respectării principiilor democrației în Europa	13,
Combaterea terorismului	14,
Combaterea imigrației ilegale	15,
Altele (SPONTAN)	16,
Nici una dintre acestea (SPONTAN)	17,
Nu știu	18,

EB60.1 Q30 TREND MODIFIED

Q38 Pentru care din următoarele domenii credeți că se cheltuie cea mai mare parte a bugetului Uniunii Europene?

SE ARATĂ CARTELA Q38 - Citește, un singur răspuns!

Probleme privind ocuparea forței de muncă și protecție socială	1
Agricultură	2
Cercetare științifică	3
Ajutor regional	4
Politică externă și ajutor pentru țările din afara Uniunii Europene	5
Costuri administrative și de personal, construcții	6
Altceva (SPONTAN)	7
Nu știu (SPONTAN)	8

EB61 Q35 TREND

Q39 Uniunea Europeană are deja o Politică Comună Externă și de Securitate, precum și o Politică Europeană de Securitate și Apărare. În prezent există o dispută despre cât de mult ar trebui dezvoltate aceste politici în continuare. Tindeți să fiți de acord sau împotriva fiecăreia dintre următoarele afirmații?

	CITEȘTE – ROTEȘTE – MARCHEAZĂ ÎN COLOANA "R" VARIANTA CU CARE ÎNCEPI SĂ CITEȘTI LISTA	Tinde să fie de acord	Tinde să fie în dezacord	Nu știu
1	Uniunea Europeană ar trebui să aibă o forță militară de reacție rapidă care să poată fi trimisă imediat în punctele problematice atunci când apare o criză internațională	1	2	3
2	Când apare o criză internațională, statele membre ale Uniunii Europene ar trebui să cadă de acord asupra unei poziții comune	1	2	3
3	Uniunea Europeană ar trebui să aibă propriul Ministru de Afaceri Externe care să poată fi purtătorul de cuvânt pentru o poziție comună a Uniunii Europene	1	2	3
4	Uniunea Europeană ar trebui să aibă propriul ei mandat în Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite	1	2	3
5	Statele membre care au optat pentru neutralitate ar trebui să aibă un cuvânt de spus în politica externă a Uniunii Europene	1	2	3
6	Politica externă a Uniunii Europene ar trebui să fie independentă de politica externă a Statelor Unite	1	2	3
7	Uniunea Europeană ar trebui să garanteze drepturile omului în fiecare din țările membre, chiar dacă acest lucru este contrar dorințelor unor state membre	1	2	3
8	Uniunea Europeană ar trebui să lucreze pentru a garanta Drepturile Omului în toată lumea, chiar dacă acest este contrar dorințelor unor alte țări	1	2	3
9	Uniunea Europeană ar trebui să aibă o politică comună asupra imigrației pentru oamenii din afara Uniunii Europene	1	2	3
10	Uniunea Europeană ar trebui să aibă o politică comună în privința azilului pentru cei care caută azil	1	2	3

EB61 Q30 TREND

Q40 După părerea dv., ar trebui ca deciziile privind politica de apărare europeană să fie luate de către guvernele naționale, de către NATO sau de către Uniunea Europeană ?

Un singur răspuns!

Guvernele naționale	1
NATO	2
Uniunea Europeană	3
Altcineva (SPONTAN)	4
Nu știu	5

EB61 Q31 TREND

Q41 După părerea dvs., ați spune că STATELE UNITE tind să joace un rol pozitiv, negativ sau nici pozitiv, nici negativ în următoarele domenii?

	CITEȘTE	Pozitiv	Negativ	Nici pozitiv, nici negativ	Nu știu
1	Pacea în lume	1	2	3	4
2	Lupta împotriva terorismului	1	2	3	4
3	Creșterea economiei mondiale	1	2	3	4
4	Lupta împotriva sărăciei din lume	1	2	3	4
5	Protejarea mediului înconjurător	1	2	3	4

EB60.1 Q47 TREND

Q42 După părerea dvs., ați spune că UNIUNEA EUROPEANĂ tinde să joace un rol pozitiv, negativ sau nici pozitiv, nici negativ în următoarele domenii?

	CITEȘTE	Pozitiv	Negativ	Nici pozitiv, nici negativ	Nu știu
1	Pacea în lume	1	2	3	4
2	Lupta împotriva terorismului	1	2	3	4
3	Creșterea economiei mondiale	1	2	3	4
4	Lupta împotriva sărăciei din lume	1	2	3	4
5	Protejarea mediului înconjurător	1	2	3	4

EB60.1 Q48 TREND

ÎNTREABĂ ALTERNATIV DE LA UN CHESTIONAR LA ALTUL FIE ÎNTREBAREA 43A, FIE 43B

Q43A În viitorul apropiat vă vedeți...?

SE ARATĂ CARTELA Q43a - Citește, un singur răspuns!

doar român	1
român și european	2
european și român	3
doar european	4
nu știu (SPONTAN)	5

EB61 Q38 ballot A TREND

ÎNTREABĂ ALTERNATIV DE LA UN CHESTIONAR LA ALTUL FIE ÎNTREBAREA 43A, FIE 43B

Q43B În viitorul apropiat vă vedeți...?

SE ARATĂ CARTELA Q43b - Citește, un singur răspuns!

doar român	1
în primul rând român și apoi european	2
în primul rând european și apoi român	3
doar european	4
atât român cât și european	5
nu știu (SPONTAN)	6

EB61 Q38 ballot B TREND MODIFIED

Q44a În general, cât de mulțumit(ă) sunteți de modul în care funcționează democrația în România?

Q44b Pe ansamblu, sunteți ... cu modul în care funcționează democrația în Uniunea Europeană?

SE ARATĂ SCALA

CITEȘTE	Q44a	Q44b
	în România	în Uniunea

		Europeană
foarte mulțumit(ă)	1	1
destul de mulțumit(ă)	2	2
nu prea mulțumit(ă)	3	3
deloc mulțumit(ă)	4	4
nu știu (răspuns SPONTAN)	5	5

EB61 Q39a Q39b TREND

Q45 Ați spune că sunteți foarte mândru(ă), destul de mândru(ă), nu prea mândru(ă) sau deloc mândru(ă) că sunteți român?

Un singur răspuns!

foarte mândru(ă)	1
destul de mândru(ă)	2
nu prea mândru(ă)	3
deloc mândru(ă)	4
nu știu (SPONTAN)	5

EB60.1 Q44 TREND

Q46 Și ați spune că sunteți foarte mândru(ă), destul de mândru(ă), nu prea mândru(ă) sau deloc mândru(ă) că sunteți european?

Un singur răspuns!

foarte mândru(ă)	1
relativ mândru(ă)	2
nu prea mândru(ă)	3
deloc mândru(ă)	4
nu știu (SPONTAN)	5
nu simt că sunt european (SPONTAN)	6

EB60.1 Q45 TREND

Q47 Oamenii se pot simți mai mult sau mai puțin atașați față de orașul, satul, regiunea, țara lor sau Europa. Vă rog să-mi spuneți cât de atașat vă simțiți față de...

SE ARATA SCALA

	CITEȘTE	Foarte atașat	Destul de atașat	Nu prea atașat	Deloc atașat	Nu
--	---------	---------------	------------------	----------------	--------------	----

							știu
a	Orașul / satul dvs.	1	2	3	4	5	
b	Regiunea dvs.	1	2	3	4	5	
c	România	1	2	3	4	5	
d	Europa	1	2	3	4	5	

EB60.1 Q46 TREND

DEMOGRAFICE

D1 În chestiuni de politică oamenii vorbesc de „stânga” și de „dreapta”. Cum v-ați poziționa viziunile dvs. pe următoarea scală?

SE ARATĂ CARTELA D1 - NU INFLUENȚĂ –
DACĂ PERSOANA EZITĂ, ÎNCEARCĂ DIN NOU

STÂNGA									DREAPTA
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Refuz 11

NȘ 12

EB61 D1 DEMO TREND

D7 Ați putea să-mi spuneți cifra care corespunde cel mai bine situației dvs. actuale?

SE ARATĂ CARTELA D7 - CITEȘTE - UN SINGUR RĂSPUNS!

Căsătorit(ă)	1
Recăsătorit(ă)	2
Nu sunt /nu am fost căsătorit(ă), locuiesc în prezent cu partenerul	3
Nu sunt /nu am fost căsătorit(ă), n-am locuit vreodată cu un partener	4
Nu sunt /nu am fost căsătorit(ă), am locuit cu un partener, dar în prezent locuiesc singur(ă)	5
Divorțat(ă)	6
Locuiesc separat de soț(ie)	7
Văduv(ă)	8

Alta (SPONTAN)	9
Refuz (SPONTAN)	10

EB61 D7 DEMO TREND

D8 La ce vârstă ați absolvit ultimul program de pregătire școlară (cursuri de zi)?

DACĂ ÎNCĂ STUDIAZĂ – COD 00, DACĂ FĂRĂ ȘCOALĂ COD 01

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

EB61 D8 DEMO TREND

D10 Sexul:

masculin	1
feminin	2

EB61 D10 DEMO TREND

D11 Câți ani aveți?

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

EB61 D11 DEMO TREND

(INTREBAREA D15b SE ADRESEAZA DACĂ NU PRESTEAZĂ ÎN PREZENT NICI UN FEL DE MUNCĂ PLĂTITĂ – COD 1...4 ÎN D15a)

D15a Care este ocupația dv. actuală?

D15b Ați desfășurat muncă plătită în trecut? Care a fost ultima dv. ocupație?

OCUPAȚIE	D15a	D15b
	actuală	trecută
NU LUCREAZĂ		
Responsabil(ă) cu treburile casei, efectuează cumpărăturile zilnice sau fără nici un fel de ocupație curentă, fără un loc de muncă	1	1
Student(ă)	2	2

Șomer sau temporar fără loc de muncă	3	3
Pensionat(ă) sau în incapacitate de muncă pe caz de boală	4	4
ACTIVITATE PE CONT PROPRIU		
Fermier, agricultor	5	5
Pescar	6	6
Profesiuni liberale (avocat, medic, contabil, arhitect, ...)	7	7
Proprietar de magazin, meseriaș, altă persoană care lucrează pe cont propriu	8	8
Deținătorul unei afaceri, proprietarul (unic sau asociat) unei companii	9	9
ANGAJAT		
Specialiști angajați (medic, avocat, contabil, arhitect...)	10	10
Manager general sau o persoană care ocupă o funcție de conducere la vârf (Director executiv, Director general, alt director)	11	11
Persoană ocupând o funcție de conducere la nivel mediu și inferior (șef de departament, șef de birou, profesor, tehnician)	12	12
Angajat, lucrând în special la birou	13	13
Angajat, lucrând în special în teren (agent de vânzări, șofer, ...)	14	14
Angajat, lucrând în domeniul serviciilor dar nu la birou (spital, alimentație publică, poliție, pompieri, ...)	15	15
Supraveghetor	16	16
Muncitor calificat	17	17
Muncitor necalificat	18	18
NICIODATĂ NU A PRESTAT VREO MUNCĂ PLĂTITĂ	19	19

EB61 D15a D15b DEMO TREND

D25 Ați spune că locuiți ...?

CITESTE

Într-o zonă rurală, sat, comună	1
Într-un oraș mic sau mediu	2
Într-un oraș mare	3
Nu știu (răspuns SPONTAN)	4

EB61 D25 DEMO TREND

D40a Vă rog să-mi spuneți câte persoane în vârstă de 15 ani și peste, inclusiv dvs., locuiesc în această gospodărie?

SE CITESC VARIANTELE DE RĂSPUNS- SE ÎNREGISTREAZĂ RĂSPUNSUL

EB62.0 D40a DEMO NEW

D40b Vă rog să-mi spuneți câți copii în vârstă de sub 10 ani locuiesc în această gospodărie?

SE CITESC VARIANTELE DE RĂSPUNS- SE ÎNREGISTREAZĂ RĂSPUNSUL

EB62.0 D40b DEMO NEW

D40c Vă rog să-mi spuneți câți copii în vârstă de 10-14 ani locuiesc în această gospodărie?

SE CITESC VARIANTELE DE RĂSPUNS- SE ÎNREGISTREAZĂ RĂSPUNSUL

EB62.0 D40c DEMO NEW

D41 Dvs. v-ați născut...?

SE ARATĂ CARDUL - SE CITESC VARIANTELE DE RĂSPUNS- UN SINGUR RĂSPUNS

În România	1
În altă țară membră a Uniunii Europene	2
În Europa, dar nu într-o țară membră a Uniunii Europene	3
În Asia, în Africa sau în America Latină	4
În America de Nord, în Japonia sau în Oceania	5
Refuz (SPONTAN)	6

EB62.0 D41 DEMO NEW

D42 Și care din următoarele propoziții corespunde situației dvs.?

SE ARATĂ CARDUL - SE CITESC VARIANTELE DE RĂSPUNS- UN SINGUR RĂSPUNS

Mama și tatăl dvs s-au născut în România	1
Unul dintre părinți s-a născut în România iar celălalt s-a născut într-un stat membru al Uniunii Europene	2
Mama și tatăl dvs s-au născut într-un stat membru al Uniunii Europene	4
NU ȘTIU/Refuz (SPONTAN)	6

EB62.0 D42 DEMO NEW

PROTOCOL DE INTERVIU

P1 DATA INTERVIULUI

<input type="text"/>	<input type="text"/>	ZIUA	<input type="text"/>	<input type="text"/>	LUNA
----------------------	----------------------	------	----------------------	----------------------	------

EB61 P1

P2 ORA ÎNCEPERII INTERVIULUI

FOLOSIȚI ÎNREGISTRAREA CU 24 DE ORE

<input type="text"/>	<input type="text"/>	ORA	<input type="text"/>	<input type="text"/>	MINUTE
----------------------	----------------------	-----	----------------------	----------------------	--------

EB61 P2

P3 DURATA INTERVIULUI ÎN MINUTE

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	MINUTE
----------------------	----------------------	----------------------	--------

EB61 P3

P4 Numărul de persoane prezente în timpul interviului, inclusiv operatorul de interviu.

Două (operatorul de interviu și persoana interviuată)	1
Trei	2
Patru	3
Cinci sau mai multe	4

EB61 P4

P5	Cooperarea persoanei intervievate						
	Excelentă						1
	Bună						2
	Medie						3
	Proastă						4
	EB61 P5						
P6	Mărimea localității						
	[Bar chart area]						
	EB61 P6						
P7	Regiunea						
	[Bar chart area]						
	EB61 P7						
P8	Cod poștal						
	EB61 P8						
P9	Numărul punctului de eșantionare						
	EB61 P9						
P10	Număr de identificare operator de interviu						

EB61 P10

P11 Factor de ponderare

--	--	--	--	--	--	--	--

EB61 P11

P12a Telefon fix în gospodărie?

P12b Telefon mobil în gospodărie?

	P12a	P12b
	Fix	Mobil
Da	1	1
Nu	2	2

EB61 P12

Note

¹ Baza de date disponibilă a fost folosită prin ponderarea datelor cu variabila furnizată de către producătorul de date.

² Gruparea țărilor a fost realizată apelând la o variantă de analiză cluster (furthest neighbor, squared euclidian distances) operând cu rezultate din răspunsurile la întrebarea q37. O matrice de 17 variabile reprezentând tipurile de acțiuni dorite și 30 de unități, respectiv țări, cu datele din interiorul matricei reprezentând procente pe țară-item, a furnizat datele de intrare în analiza cluster.

³ Baza de date disponibilă a fost folosită prin ponderarea datelor cu variabila furnizată de către producătorul de date.

⁴ În datele pentru UE25 apar evaluări de încredere în cazul persoanelor care au declarat că nu au auzit de instituția evaluată (vezi ilustrarea din **Error! Reference source not found.**). Pentru datele referitoare la România specificări ale evaluărilor de încredere apar numai la persoanele care au declarat că au auzit de instituția de referință. Dincolo de posibilele diferențe în modul de aplicare a chestionarului se poate afirma că evaluarea de încredere de tip competent poate fi atribuită numai celor care au auzit de instituția la care se referă.

⁵ Regularitățile formulate în acest paragraf sunt bazate pe un model de regresie multiplă în care indicele de informare instituțională a fost variabila dependentă iar educația (nivel secundar, nivel terțiar), genul, mărimea localității, vârsta (persoane peste 54 ani) și ocupația (de tip manual) au lucrat ca predictori.

⁶ Evaluări bazate pe rezultate ale analizei prin reziduuri standardizate ajustate.

⁷ O evaluare a agendelor publice pe subregiuni de dezvoltare (conform definiției lor în *Carta Verde a Dezvoltării Regionale în România*, Comisia Europeană, Guvernul României, București 1997) ar fi de preferat, în condiții de date disponibile, evaluării la nivelul regiunilor de dezvoltare. Acestea din urmă sunt mult mai eterogene decât subregiunile.

⁸ Regularitățile menționate în cadrul paragrafului respectiv sunt bazate pe examinarea condiționării percepției problemelor sociale pe categorii de vârstă, gen, educație și rezidență.

⁹ Cele 25 de domenii de luare a deciziei menționate în tabel au fost grupate în patru categorii conform rezultatelor unei analize factoriale. Domeniile care apar în cadrul aceleiași grupări aparțin aceluiași factor. Variabilele introduse în analiza factorială au fost dihotomizate în prealabil, notând cu 1 opinia că este bine ca decizia să fie luată de guvern împreună cu UE iar cu zero orice altă variantă de răspuns.

¹⁰ Formulările din acest paragraf sunt bazate pe rezultatele unei analize de regresie multiplă în care variabila dependentă este „gradul de orientare spre acceptarea UE ca actor important în luarea deciziilor pe probleme de relevanță națională” (numărare a cazurilor în care persoana susține, la întrebările q35c și q35d, că deciziile trebuie luate de guvernul României împreună cu UE). Predictorii semnificativi asociați pozitiv cu respectiva variabilă dependentă sunt nivelul de educație, gradul de cunoaștere a instituțiilor europene și posesiunea unui telefon mobil. La persoanele cu orientare național-identitară pronunțată (q45) se manifestă tendința de a atribui UE un rol mai redus în luarea deciziilor de relevanță națională. Nu constituie predictorii semnificativi genul, mediul rezidențial și satisfacția față de modul în care lucrează democrația în țară.

¹¹ Ideea segmentării socioculturale a României anilor 2000 funcție de mediu rezidențial-vârstă, pe șase categorii sociale („lumi sociale ale României”), a fost preluată din Dumitru Sandu *Sociabilitatea în spațiul dezvoltării. Încredere, toleranță și rețele sociale*. Iași: POLIROM, 2003.

¹² Cele șase categorii de pesimism-optimism sunt preluate după Dumitru Sandu, *Spațiul social al tranziției*, Iași: POLIROM, 1999, p.48.

¹³ Figura prezintă în formă simplificată rezultatele a trei modele de regresie multiplă. Variabilele dependente au înregistrat gradul de optimism pe termen scurt, optimismul pe termen lung și satisfacția față de viață. Toate

variabilele dependente (marcate prin umbrire) sunt de tip ordinal. Numai în prezentare, pentru simplificare au fost descrise ca fiind de tip dihotomic.

¹⁴ Graful de tip dendogramă este realizat în baza unei analize cluster cu legături complete folosind distanțele euclidiene la pătrat pentru compararea profilelor de țară. Profilul fiecărei țări a fost caracterizat prin ponderea persoanelor care au încredere în instituții interne (presa, radio, TV, biserica, armata, parlament, poliție, justiție, guvern, sindicate, partide politice, ONGuri).

¹⁵ Persoanele care adoptă o orientare de tip european-național manifestă o mai puternică aderență la spațiul european decât cele calificate ca fiind de tipul național-european. Pentru argumentare vezi intensitatea atașamentului față de Europa pentru persoanele din cele două tipuri, conform datelor din Tabelul 24.

¹⁶ Regiunile de dezvoltare pentru care nu au fost specificate regularități în cadrul paragrafului respectiv au un profil identitar foarte apropiat de media națională.

¹⁷ Tipologia formelor de atașament spațial foarte puternic a rezultat din intersectarea variabilelor atașament față de Europa (1 da, 0 nu), față de țară (1 da, 0 nu) și față de regiune (1 da, 0 nu). Au rezultat opt categorii de respondenți. Trei dintre categoriile cu ponderi foarte mici au fost grupate la rubrica „alte”.